

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10

กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง

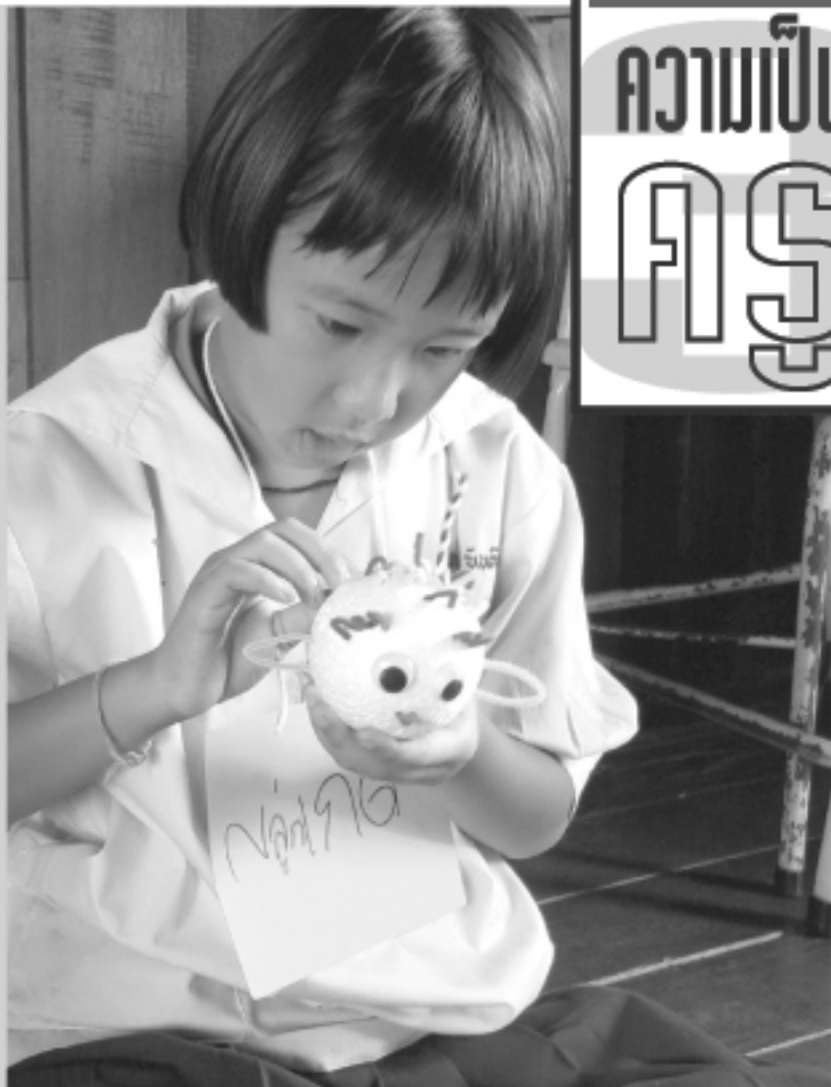

ความเป็น
คน

ความเป็น
ครู

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รายงานการสัมมนาวิชาการ เรื่อง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10
กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง

ความเป็น
คน

ความเป็น
ครู

ความเป็นคน

ความเป็นครู 3

จัดทำโดย

คณะกรรมการบริหารและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (5ปี)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จำนวนพิมพ์ 1,200 เล่ม

พุทธศักราช 2549

พิมพ์ที่

บริษัท กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมูนิเคชั่น จำกัด

142 ซอยพัฒนาการ 46 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250

โทร. 0-2722-7694

สารบัญ

คำนำ	5
คำกล่าวรายงาน	9
รองศาสตราจารย์สุภา ปานเจริญ	
ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง ธรรมชาติ จริยธรรม และปรัชญาของการพอเพียง 11	
โดย ศาสตราจารย์ ระพี สาคริก	
ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้แบบ	27
มีส่วนร่วมเพื่อนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ	
โดย ศาสตราจารย์พิเศษ เอกวิทย์ ณ ถลาง	
บรรยายพิเศษ เรื่อง ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	47
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	
โดย จุฑามาศ บาระมีชัย	
นันทาพรศนะ จาก 18 คนบดี 18 มหาวิทยาลัย	61
เรื่องการปฏิรูปการศึกษา กับบทสรุปโครงการผลิตครู	
การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี)	
โดยรองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ พงษ์วาท	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรณิกา พันธอำพล	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำเริญ ชุ่นแก้ว	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชาว์ อินโย	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เตือนใจ เกียวซี	
รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ เกรวัญย์	
รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพิ่มศักดิ์ สุริยจันทร์	
รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ เวทการ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ละออง ภูเงิน	

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ อดิศักดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรัตน์ จุ่มป่าแฝด
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธิดา จันทรมณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุบิน แก้วยัง
ดร.สุริยา เหมตะศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริมศรี สุทธิสงค์
รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ พงษ์วาท

ภาคผนวก

ผลการดำเนินงาน โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นงนารถ ชัยรัตน์	130
โครงการสัมมนาวิชาการ เรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง	147
คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษา แบบมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง”	152
บันทึกท้ายเล่ม ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย	159

คำนำ

หนังสือความเป็นคนความเป็นครู เล่ม 3 เป็นหนังสือที่เป็นผลมาจากการสัมมนาวิชาการ เรื่อง **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10** กับ **การพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง** ซึ่งการผูกโยงหลาย ๆ เรื่องในหัวข้อสัมมนาเดียวกัน ก็เพื่อจะตอบคำถามทุกสิ่งคือสิ่งเดียว หรือสิ่งเดียวคือทุกสิ่ง

นั่นก็หมายความว่า แม้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะถูกวิพากษ์มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นกรณีการกำหนดแผนเพื่อรองรับการพัฒนาตามแบบโลกกระแสหลัก หรือเป็นแผนที่บางส่วนมีข้อดีแต่ไม่มีการปฏิบัติ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ถ้าหากจะกล่าวให้ถึงที่สุดแล้วก็ต้องยอมรับว่า องค์กรที่ร่างแผนมิได้เป็นองค์กรที่มีอำนาจรัฐ จึงไม่อาจแบกรับส่งผลต่อการนำพาประเทศไปสู่ความสำเร็จหรือความหายนะได้

ทว่าเมื่อพิจารณาการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับที่ 10 ถือว่ามีการพัฒนาโดยตัวของมันมาโดยตลอด โดยเฉพาะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 กล่าวได้ว่ามีความน่าสนใจ ดังข้อสรุปอย่างรวบรัดตอนหนึ่งที่ว่า

ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงอันเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง ...

ข้อสรุปจากสภาพัฒน์ฯ ดังกล่าว ที่ตอกย้ำความสำคัญของปรัชญาพอเพียง ที่มีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมาย มีการกำหนดยุทธศาสตร์หลายด้าน ที่ในที่สุดก็มาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาอย่างมียุทธศาสตร์ และการผลิตบุคลากรทางการศึกษา หรือผลิตครู โดยเฉพาะโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี)

เหล่านี้จึงทำให้การกำหนดการสัมมนา มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทยหลายท่านมาเป็นผู้ปาฐกถาพิเศษให้กับผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 250 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นคณาบดีคณะศึกษาศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ จาก 50 มหาวิทยาลัยเข้าร่วมสัมมนา

ที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง ก็คือ การได้ประมวลทรรศนะและความคิดจาก 18 คณาบดี คณะศึกษาศาสตร์และคณะครุศาสตร์ ต่อการปฏิรูปการศึกษา ต่อโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตร 5 ปี) เอาไว้ในหนังสือเล่มนี้ ซึ่งถือว่ามีความหมายอย่างมาก สำหรับทุกท่านที่สนใจ ที่ไม่หมายเฉพาะการเมืองภาคนัก การเมืองเท่านั้น แต่หมายถึงการเมืองภาคประชาชน ที่ไม่ปฏิเสธสิทธิเลือกตั้ง และไม่ปฏิเสธพลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชนทั้งในเมืองจนถึงชุมชน และคนรากหญ้า

จึงหวังว่า หนังสือความเป็นคนและความเป็นครูเล่ม 3 เล่มนี้ จะอำนวยประโยชน์ ช่วยจุดประกายแห่งความหวัง และขยายความบันดาลใจไปสู่การปฏิบัติ การที่เป็นรูปธรรมเพื่อนาคตของประเทศชาติต่อไป

คณะกรรมการบริหาร

และพัฒนาหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (5ปี)

1 กันยายน 2549

รองศาสตราจารย์สุภา ป่านเจริญ

คำกล่าวรายงานของ

รองศาสตราจารย์สุภา ปาพารักษ์

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

เรียน ท่านศาสตราจารย์ ระพี สาคริก

ในนามของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ต้องขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ให้เกียรติมาเป็นประธานเปิดโครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10** กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง พร้อมทั้งให้เกียรติเป็นผู้ปาฐกถาพิเศษ

โครงการสัมมนาทางวิชาการในวันนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อร่วมเฉลิมฉลองครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี
2. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ปฏิรูปการศึกษา และปรัชญาพอเพียง
3. เพื่อประมวลประสบการณ์ และความรู้เป็นฐานของการจัดการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตร 5 ปี)

สำหรับผู้เข้าร่วมสัมมนา ประกอบด้วย คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์ คณะบดีคณะครุศาสตร์ ที่ผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 50 สถาบันทั่วประเทศ คณาจารย์สอน ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ นิสิต และสื่อมวลชน

บัดนี้ถึงเวลาอันเป็นมงคลแล้ว และเพื่อให้การสัมมนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอเรียนเชิญท่านกล่าวเปิดสัมมนา ณ บัดนี้

ขอขอบคุณ

ศาสตราจารย์ ระพี สาคริก

ธรรมชาติ จริยธรรม และปรัชญาของการพอเพียง

(หมายเหตุ ศาสตราจารย์ ระบุ ศาสกริ กล่าวเปิดงาน และปาฐกถาพิเศษ
ในการประชุมสัมมนาวิชาการ จัดขึ้นโดย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่
ที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ เวลา ๘.๔๕ น.)

ปฐมบท ไม่ว่าจะนำเรื่องใดมาพิจารณาเพื่อค้นหาความจริง ก่อนอื่นควร
จะมองที่คน ซึ่งเป็นพื้นฐานการนำไปปฏิบัติ นอกจากนั้นการดำเนินชีวิตของคน ไม่ว่า
จะยืนอยู่บนจุดไหน และก้าวต่อไปอย่างไรก็ตาม แต่ละคนควรมีสติสัมปะชัญญะ
ซึ่งหมายถึงการมีนิสัยยวบยาบตัวเองอยู่เสมอ ทั้งนี้และทั้งนั้น เพื่อหวังให้การก้าวต่อ
ไปข้างหน้ามีความมั่นคงยังยืนอยู่บนฐานความจริงจากใจตนเอง

เมื่อก้าวถึงประเด็นของอดีต โดยที่ค้นหาได้จากใจของทุกคนผู้ปฏิบัติ
จนกระทั่งมีผลให้เห็นความจริงมาแล้ว ย่อมหมายถึง การรู้คุณค่าความสำคัญของ
ประวัติศาสตร์ เริ่มต้นจากประวัติชีวิตตนเองก่อนอื่น

หลังจากหยิบยกเอาความสำคัญของสิ่งที่กล่าวมาแล้ว มาเน้นถึงเหตุและ
ผลให้ทุกคนได้ตระหนักอย่างชัดเจน ในฐานะที่ผู้เขียนได้รับเชิญจากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ให้ปาฐกถาพิเศษเรื่อง **ธรรมชาติ จริยธรรม และ
ปรัชญาพอเพียง** จึงใคร่ขออนุญาตพูดถึงมหาวิทยาลัยแห่งนี้เท่าที่เป็นมาแล้วใน
อดีต

แต่ก่อนคนส่วนใหญ่ เมื่อพูดถึงสถาบันการศึกษาแห่งนี้ หลายคนย่อมมี
ภาพพจน์ที่เน้นความสำคัญไปยัง **วิทยาลัยครู** นอกจากนั้นยังมีการแตกลูกแตก
หลานออกไปเป็นสถาบันการศึกษา ซึ่งเน้นความเป็นครูในจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้าง
ขวาง

ชีวิตผู้เขียนเอง ได้นำปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างอย่างดีที่สุด ส่วนการจะไปเป็น
อะไรต่อมิอะไร ขึ้นอยู่กับพิจารณาของแต่ละแห่ง โดยไม่นำเอากิเลสที่อยู่ในใจตัว

เองเข้าไปแฝง ทำให้นึกถึงข้อความประโยคหนึ่ง ซึ่งคนแต่ก่อนเคยกล่าวสอนลูกหลานไว้ว่า **จงเป็นคนที่รอบรู้วิชา** แทนที่จะมุ่งเฉพาะเจาะจงไปยังวิชาการในศาสตร์สาขาใดสาขาหนึ่ง ซึ่งมีผลหล่อหลอมให้แต่ละคน ผู้ผ่านการศึกษาจากสถาบันจำเป็นต้องกำหนดกรอบตัวเอง ให้เป็นคนมีความคิดแบบตัวใครตัวมัน ซึ่งสิ่งนี้นับได้ว่า มีผลทำให้คนคิดแบบเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ในระดับพื้นฐานของสังคมยุคนี้

อนึ่ง ผู้เขียนเป็นคนที่มีรากฐานจิตใจต่อสู้กับใจตนเองมาตลอดอย่างไม่หวั่นไหวต่อสิ่งล่อตาล่อใจจากภายนอก จนกระทั่งบัดนี้ อายุ ๘๔ ปีแล้ว ตัวเองไม่เคยหลงยึดติดอยู่กับทรัพย์สินเงินทอง แม้แต่ตำแหน่ง อำนาจ และอามิสต่าง ๆ หากสามารถรู้เท่าทัน ทำให้ชีวิตผ่านพ้นปากเหยี่ยวปากกามาได้อย่างรู้คุณค่า จนกระทั่งบัดนี้สามารถรู้และเข้าใจได้ถึงความจริงว่า **ศาสตร์ทุกสาขา หากเข้าใจ ได้ถึงรากเหง้า ย่อมเห็นความจริงได้ว่ามีศูนย์รวมเป็นหนึ่งเดียวกันหมด** ทำให้หลังจากสนใจพัฒนาสิ่งใดก็ตาม ตนสามารถผสมผสานเอาศาสตร์ทุกสาขา เข้าไปใช้ประโยชน์ได้อย่างถึงพื้นฐาน ช่วยให้ผลงานส่วนใหญ่ดำเนินมาได้อย่างสมบูรณ์แบบ อีกทั้งไม่มองข้ามความสำคัญของรากฐานจิตใจคน ซึ่งเป็นศูนย์รวมแห่งความร่วมมือ

ผู้เขียนเคยถูกขอร้องให้เข้าไปเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันราชภัฏแห่งหนึ่ง ทำให้รู้ความจริงว่า ช่วงหลัง ๆ เยาวชนมักไม่สนใจศึกษาในสาขาวิชาครู แต่มักมุ่งไปศึกษาในสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้มองเห็นความจริงว่า ภายในช่องว่างช่องโหว่โดยที่มีอิทธิพลเงินและความทันสมัยทางวัตถุ เข้าไปแฝงอยู่ในรากฐานชีวิตการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน

จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้มีผลค้างคาอยู่ในใจผู้เขียนมานานหลายปี โดยเหตุที่ตั้งแต่คำถามขึ้นมาถามตัวเองว่า **ครู คือใคร และมีความจำเป็นต้องส่งคมอย่างไร ?** อิทธิพลวัตถุที่ไหลบ่าเข้ามาสู่สังคมไทยรุนแรงยิ่งขึ้น ย่อมทำให้คนท้องถิ่นขาดการรู้คุณค่าของตัวเอง ยิ่งกว่านั้น สิ่งซึ่งธรรมชาติได้มอบมาให้แก่ชีวิตทุกคนเพื่อ

ทำหน้าที่ให้สังคมสามารถอยู่รอดปลอดภัยไปได้อย่างมีความสุข กลับถูกแต่ละคนมองข้ามไปยึดติดอยู่กับกรอบที่เป็นรูปแบบอย่างเห็นได้ชัดเจนในขณะนี้

ครูคือใคร และมีความสำคัญแก่ชีวิตคนในสังคมอย่างไร ?

คนยุคนี้นั้นส่วนมาก เมื่อกล่าวถึงครู มักมีความเข้าใจหมายถึง ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในสถาบันการศึกษา แทนที่จะเข้าใจได้ว่า **ครู** หมายถึง **คุณสมบัตินั้นเป็นธรรมชาติที่ควรมีอยู่ภายในรากฐานจิตใจของแต่ละคน ซึ่งเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่** นอกจากนั้น หากพูดถึงการเรียนการสอน เรามักหมายถึงความรู้ในหนังสือ ตำรา สาขาต่าง ๆ ภายในห้องเรียน รวมทั้งความรู้จากบุคคลผู้ยืนอยู่หน้าชั้นเรียนและสอนศาสตร์สาขาต่าง ๆ โดยแยกออกไปเป็นส่วน ๆ แท้จริงแล้วสิ่งที่กล่าวมาต่างก็เป็นเพียงกระพี้ของกิจกรรม ซึ่งเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอน หาใช่ครู ซึ่งเป็นธรรมชาติที่มีจิตวิญญาณอยู่ในรากฐานจิตใจของแต่ละคน ซึ่งเจริญวัยขึ้นมาโดยมีผลสัมพันธ์ถึงชนรุ่นหลังในทางสร้างสรรค์ไม่

การที่คนในสังคมเจริญเติบโตขึ้นมา แต่ยิ่งขาดจิตวิญญาณความรักและความรับผิดชอบในชีวิตชนรุ่นหลัง ย่อมมีผลทำลายความมั่นคงในการสืบทอดสิ่งซึ่งชนรุ่นก่อนได้มุ่งมั่นสร้างสรรค์ทุกสิ่งทุกอย่าง ที่เชื่อมโยงกระแสการเปลี่ยนแปลงถึงกันและกันให้เป็นผลที่เชื่อมั่นได้

หลังจากได้กล่าวแล้วว่า ครู คือ วิญญาณซึ่งมีเป็นธรรมชาติอยู่ในรากฐานจิตใจของแต่ละคน ในขณะที่เจริญเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ ย่อมสามารถสานความเข้าใจให้กว้างออกไปถึงสิ่งที่อยู่รอบด้าน นับตั้งแต่พ่อแม่ในครอบครัวควรเป็นครูของลูกหลาน หากมีรากฐานจิตใจอิสระช่วยให้เปิดกว้างถึงระดับหนึ่ง ย่อมมีจิตสำนึกรับผิดชอบที่เชื่อมโยงไปถึงความรักและความรับผิดชอบของเยาวชน โดยถือหลักความจริงว่า **ลูกหลานคนอื่นก็เหมือนลูกหลานตนเอง** ดังนั้น การปฏิบัติต่อเยาวชนคนทั่วไป จึงไม่ควรเน้นอยู่เพียงลูกหลานตัวเองเท่านั้น

ผู้เขียนยังจำได้ว่า ในขณะที่ตนมีอายุน้อยไม่มากนัก มีคนทั่วไปรวมทั้งญาติพี่น้องปรารภว่า **พ่อของผู้เขียนให้ความรักความสนใจแก่ลูกหลานคนอื่น**

มากกว่าลูกหลานตัวเอง อาศัยที่ตนเป็นคนเข้มแข็งจึงไม่รู้สึกล้นน้อยอกน้อยใจอะไร หลังจากกาลเวลาผ่านไปผ่านมาแล้วหลายสิบปี ประกอบกับผลการเรียนคณิตศาสตร์ ผู้เขียนก็เริ่มเข้าใจความจริงได้ว่า ถ้าไม่ยึดติดกับตัวเลขและสูตรสำเร็จ หากนำมาตีความเป็นบัญญัติไตรยางค์ควรจะรู้ความจริงได้ว่า เพราะลูกหลานคนอื่นอยู่ห่างไกลมากกว่าลูกหลานตัวเอง จึงควรให้ความสนใจมากกว่า ซึ่งแท้จริงแล้วก็สามารถสรุปได้ว่า พ่อผู้เขียนให้ความสำคัญแก่ลูกหลานคนอื่นเท่ากับลูกหลานตนเอง

เมื่อกล่าวถึงวิญญาณความเป็นครู ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า อยู่ที่ไหนก็เป็นครูได้ อยู่ในครอบครัวก็มีครู อยู่ในสถาบันการศึกษาก็มีครู แม้กระทั่ง การอยู่ในองค์กรไม่ว่าของรัฐหรือเอกชน ซึ่งทำหน้าที่การจัดการเพื่อนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปใช้ประโยชน์อย่างรู้คุณค่า ผู้บริหารและจัดการก็ควรมีนิสัยเป็นครูอย่างลึกซึ้งจนกระทั่งถึงผู้นำประเทศ ซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นครูของประชาชนอยู่ในจิตวิญญาณ ประเทศนั้นประชาชนย่อมมีความสุข และอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขร่วมด้วย

ภายในวิญญาณครู กาลเวลาอย่ามามีตัวตน

ประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้รับจากคนในสังคมหลายคน มักมีผู้ตั้งคำถามว่า ท่านอาจารย์ทำงานได้มากมายหลายอย่าง อยากทราบว่าแบ่งเวลาอย่างไร ผู้เขียนเกิดคำถาม ซึ่งหวนกลับมาถามตัวเองแบบทวนกระแสดังคมว่า ทำไมเราต้องให้กาลเวลามันมาแบ่งจิตใจคน

คำตอบที่สามารถอธิบายให้กับตัวเอง จะปรากฏออกมาว่า เราแต่ละคนต่างควรมีจิตใจอิสระเป็นพื้นฐาน จึงจะสามารถมองเห็นความเป็นหนึ่งเดียวกันบนพื้นฐานความหลากหลายได้ ดังนั้น ถ้ายังรู้ความจริงได้ว่า ศาสตร์ทุกสาขาต่างก็มีรากฐานเป็นหนึ่งเดียวกันหมด เราควรถือสัจธรรมที่เป็นความจริงอย่างเดียวกันได้ว่า การตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นฐานความหลากหลาย ควรเข้าใจว่า สิ่งเหล่านั้นมันอยู่ที่ใจตนเอง หากรักที่จะทำ อีกทั้งสามารถเข้าใจได้ว่า งานทุกสิ่งทุกอย่างต่าง

ก็มีเหตุผลเชื่อมโยงถึงกันหมด เราจึงสามารถนำหลักของความเป็นครูมาปฏิบัติได้ในทุกเวลาที่มีโอกาส

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า คุณสมบัติของครูคืออะไร และอยู่ที่ไหน ถ้านำเอาความจริงจากใจมาใช้เป็นพื้นฐาน ควรเข้าใจได้ว่า ลำดับความสำคัญของสิ่งที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ สิ่งแรกการนำปฏิบัติออกมาจากความจริงที่อยู่ในใจ ควรนับได้ว่า มีเหตุผลสำคัญที่สุด ส่วนการพูด การเขียน ถ้ามีสิ่งปนเปื้อนทำให้จิตใจสกปรก การถ่ายทอดความรู้ ย่อมนำไปสู่ผลเสียหายทั้งแก่ตนเองและสังคมร่วมด้วย

หากถือหลักความจริงดังกล่าวเป็นที่ตั้ง เพื่อนำมาใช้ถ่ายทอดความรู้ซึ่งหมายถึง ความรู้ในสังขารมอยู่เหนือความรู้ในทางโลก เราควรกล่าวได้ว่า ผู้มีวิญญานความเป็นครูทุกคน สามารถถ่ายทอดความรู้อย่างได้ผล โดยไม่ต้องใช้สื่อที่เป็นคำพูด หรือข้อเขียน เช่นที่ผู้เขียนเคยกล่าวเอาไว้กับหลายคนว่า ผมเป็นครูที่ไม่ได้สอนลูกศิษย์ด้วยการพูด

หากสิ่งที่เป็นความจริงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งถ้าจะคิดว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นศิษย์ก็ได้ หรือเป็นครูของผู้เขียนก็ได้ ดังได้ลิขิตร้อยกรองไว้บทหนึ่งว่า

จากใจถึงใจ- ระหว่างผู้ใหญ่กับชนรุ่นหลัง

ปฏิบัติจากใจ รับจากใจ ใครได้รับ

ทั้งครูรับ ประทับใจ ถึงไผ่หา

กายตามหา หาจากใจ ไร้ราคา

เพราะรู้ค่า จึงพาใจ ใส่วิญญาน

จึงหามิตร ผู้เป็นมิตร ได้ทุกที่

พบมิตรดี มีใจสุข ทุกสถาน

จากคนไหน ที่ไผ่หา พาวิญญาน

ถึงวิญญาน ผ่านพ้นทุกข์ ให้สุขใจ

ดั่งไม้ใหญ่ ให้ร่มเงา เฝ้าไม้เล็ก
เพราะรู้เล็ก เด็กสำคัญ ยิ่งผู้ใหญ่
ส่วนไม้ใหญ่ ได้รากแก้ว แหวถึงใจ
คือไม้เล็ก ที่รักสุด ดุจชีวา

ส่วนที่รอง ก็ไช้ว่า หาสำคัญ
หากสิ่งนั้น ไม่พาใจ ให้เฝ้าหา
ไหนเลย จะถึงจุด สุดชีวา
อันล้ำค่า ดั่งรากแก้ว แหวสู่ใจ

ด้วยเหตุนี้ มีกลุ่มไม้ ร่วมเล็กใหญ่
ต่างอาศัย ทำหน้าที่ ครีเสดใส
เพื่อนำมา หาส่งสุด ดุจดวงใจ
นำชีวา พาพินัย ใจร่มเย็น

ร้อยกรองไว้เมื่อ วันเสาร์ที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๓

ผู้เขียนเคยกล่าวไว้กับหลายต่อหลายคนอยู่เสมอว่า ตนได้ลูกศิษย์เป็นครู จึงทำให้ความคิดตัวเองเจริญงอกงามมาได้ถึงบัดนี้ ถ้าจะเปรียบกับต้นไม้ ซึ่งมีทั้งต้นใหญ่และต้นเล็กที่มีอยู่ในป่า ต้นใหญ่ ย่อมได้ต้นเล็กเป็นที่พึ่งพา เพราะรากของต้นใหญ่อาศัยความแน่นหนาต้นเล็กเป็นพืชคลุมดิน เพื่อปกป้องความชื้นไว้ให้ตลอดเวลา ส่วนต้นเล็กย่อมได้รับเงาจากต้นใหญ่ ช่วยให้เกิดความร่มเย็นและเจริญงอกงามได้อย่างสม่ำเสมอ

ถ้าคนที่เติบโตสูงขึ้น รู้คุณค่าของตัวเอง ย่อมบังเกิดความรับผิดชอบต่อสภาพการเจริญของเยาวชน ขึ้นภายในรากฐานจิตใจ ดังนั้น ผู้ใหญ่ที่มีคุณสมบัติความเป็นผู้ใหญ่ในทางปฏิบัติ ย่อมไม่ทำในสิ่งที่เสียหายบนพื้นฐานคุณธรรม เพราะยังรู้ความจริงได้ว่า การปฏิบัติในสิ่งที่ส่งผลเสียหาย ย่อมเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่เยาวชน

หากเกิดความศรัทธา ดังตัวอย่างเช่น บ้านผู้เขียนมักมีศิษย์เข้ามาขอพักอาศัยอย่างต่อเนื่อง สภาพดังกล่าวทำให้ตัวเองสำนึกอยู่เสมอว่า ถ้าตนปฏิบัติสิ่งใดก็ตาม อันจะนำไปสู่ความเสียหาย ย่อมมีผลถ่ายทอดไปถึงนิสัยของชนรุ่นหลังร่วมด้วย ดังนั้น คนเหล่านี้จึงนับได้ว่า เสมือนเป็นครูที่คอยควบคุมไม่ให้ ผู้เขียนทำในสิ่งที่ไม่ดี หากให้ความรักความเมตตาแก่ทุกคน นอกจากนั้น ตัวเองก็ไม่ได้เปิดบ้านให้เป็นหอพัก เนื่องจากผู้ที่มาขอพักอาศัยมาด้วยใจ จึงมีน้ำใจต่อกันโดยที่ผู้เขียนไม่ได้คิดค่าที่พัก แม้แต่ค่าอาหาร ส่วนบุคคลเหล่านี้ก็มีน้ำใจทำในสิ่งที่ช่วยให้ครอบครัวประหยัดและมีความสุขร่วมกัน จนกระทั่งเวลาผ่านไปนานๆ มักมีเสียงบุคคลภายนอกกล่าวว่า **บัณฑิตจากเกษตรในช่วงที่อาจารย์ระพี เป็นผู้บริหาร นับว่ามีศักยภาพและความรับผิดชอบ ในการทำงานเป็นสูงมาก แต่ถ้าอยากได้ระดับหัวกะทิ ให้มาเอาปริญญาที่บ้านอาจารย์**

หากจะกล่าวว่าการเวลาไม่มีตัวตน ย่อมช่วยให้มองเห็นความจริงได้ว่า ครูผู้นำปฏิบัติเป็นแบบอย่างในทางสร้างสรรค์แก่ศิษย์ ไม่ควรกำหนดเวลาว่า เมื่อนั้นจะทำ เมื่อนั้นไม่ทำ หากอยู่ที่ไหนก็ควรทำอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

สรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีวิญญานความเป็นครูอยู่ในรากฐานจิตใจ ไม่ควรมีจิตใจที่แบ่งแยกว่า จะต้องเรียนสาขานั้น สาขานี้ อีกทั้งไม่ควรนำปฏิบัติโดยอ้างว่า **ฉันไม่ได้เรียนครู จึงไม่ต้องสนใจในคุณสมบัติความเป็นครู**

ดังนั้น แทนที่จะมองในมุมตั้ง หรืออย่างที่เราเรียกกันว่า **การศึกษาแบบหอคอยงาช้าง** หากนำปฏิบัติทุกขณะในชีวิตประจำวัน ควรจะมองในแนวราบ หรืออีกนัยหนึ่งควรถือเป็นนิสัยภายในจิตใจได้สำนึกของทุกคน

ดังที่ผู้เขียนเคยเขียนบทความเอาไว้เรื่องหนึ่งว่า **ถ้ามองเห็นคนต่างกัน ย่อมมองเห็นว่าคนเหมือนกัน** ถ้าผู้ใหญ่มีความเป็นครูอยู่ในหัวใจ ตัวเองย่อมไม่ควรมีความรู้สึกว่า ลูกศิษย์คือผู้ที่ด้อยกว่าตน และนำไปสู่การดูถูก

จากประสบการณ์ชีวิตของผู้เขียน เท่าที่ผ่านพ้นมาแล้วในการปฏิบัติ จะเห็นได้ว่า ตนเป็นคนเดินลงไปหาลูกศิษย์ทุกคน ยิ่งเป็นคนที่สังคมรังเกียจ หรือหลายคนเห็นว่าเป็นเด็กไม่ดี

หวนกลับไปนึกถึงอดีต สมัยที่ผู้เขียนยังเป็นเด็ก ทำให้พบความจริงว่า เราไม่ค่อยอยากจะขึ้นไปพบผู้ใหญ่ ดังนั้น เมื่อเราเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่แล้ว ทำไมไม่คิดทบทวนเอาใจเค้าใส่ใจเราดูบ้าง

ผู้เขียนขึ้นมาเป็นผู้บริหาร โดยไม่ได้สนใจที่จะขึ้นมามีตำแหน่งสูง ๆ หากทำทุกสิ่งอย่างดีที่สุด เมื่อถึงช่วงที่เกิดความระส่ำระสายขึ้นในสถาบันการศึกษา ซึ่งตนสังกัดอยู่ และมีผู้เห็นความสามารถและความดี จึงมาขอรับเอาขึ้นไปเอง สิ่งนี้จะเห็นได้ว่า เมื่อขึ้นมาเป็นผู้บริหาร เช่น มาเป็นอธิการบดี และรัฐมนตรี ด้วยคุณสมบัติที่เอาใจเค้าใส่ใจเราไว้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้การอยู่ในสถาบันการศึกษา ตนก็มักใช้เวลาเดินลงไปหาลูกศิษย์ ซึ่งประกอบกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนั้น ยังเลยไปถึงการนำลูกศิษย์ออกไปใช้ชีวิตในชนบทเป็นช่วง ๆ แม้แต่ในชีวิตประจำวัน หากมีโอกาสเหมาะสมมักเดินลงไปร่วมกินร่วมนอนกับยาม ในเวลาค่าคืนอีกด้วย

ผู้เขียนได้รับบทเรียนจากการปฏิบัติ จนกระทั่งเชื่อมั่นว่า **ไม่มีคนเลวในโลกนี้ คงมีแต่คนดี** ถ้าจิตใจเราปฏิบัติดีกับทุกคนด้วยความดี ย่อมเห็นผู้อื่นดีด้วยกันทั้งสิ้น เว้นแต่ว่าไม่อาจเอาชนะใจตนเองได้ ย่อมไม่อาจเอาชนะใจคนอื่นด้วยความดีได้

เหตุใดเยาวชน จึงไม่นิยมเรียนครู

เมื่อกล่าวถึงเรื่องราวที่ควรจะเป็นคำตอบ กับสิ่งที่เป็นการตอบมาแล้วในขณะนี้ มักมีความขัดแย้งระหว่างกัน ถ้าจะถามว่า เหตุใดจึงมีคนนิยมเรียนครูน้อย

ลงไปทุกขณะ คำตอบซึ่งได้จากเยาวชน และอาจเลยไปถึงพ่อแม่ในยุคปัจจุบันส่วนใหญ่คงตอบว่า **ชินเป็นครูก็ต้องอดตาย เพราะมีรายได้น้อย**

จากสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดในบทความเรื่องนี้ ควรสรุปได้ว่า วิญญานความเป็นครู หาใช้อยู่ที่อิทธิพลเงินและความหวังที่จะได้รับความทันสมัยทางวัตถุไม่ นอกจากนั้น ยังหาใช่ผู้ซึ่งสอนวิชาต่าง ๆ โดยที่ถูกรเรียกว่า คุณครูไม่ นอกจากนั้น การที่เยาวชนขาดความสนใจที่จะเรียนวิชาครู ก็หาใช่เป็นเพราะการนำไปประกอบอาชีพ แล้วได้เงินน้อยไม่ หากหมายถึง พื้นฐานอันเป็นธรรมชาติของทุกคน หรืออีกนัยหนึ่งหากพูดถึงการศึกษาระยะ คนมักมุ่งไปยังกรอบของกลุ่มบุคคลของผู้ที่เข้าไปศึกษาในวัด บางครั้งก็ยังพบกับกำหนดกรอบตัวเองให้แคบยิ่งกว่านั้นว่า การปฏิบัติธรรม หมายถึง การเข้าไปนั่งหลับตาคำหนดให้จิตใจตัวเองนิ่งเฉย ซึ่งแท้จริงแล้ว การใช้ชีวิตทำงานให้บังเกิดประโยชน์แก่คนในชุมชน ซึ่งดำเนินชีวิตติดดินให้เป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็งร่วมด้วย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ **ธรรมะมีอยู่แล้วในจิตใจของทุกคน ผู้เกิดมาสู่โลก เว้นไว้แต่ว่า ตนเองไม่อาจวนกลับมาค้นหาเงื่อนไขที่เป็นความจริงซึ่งอยู่ในใจได้อย่างชัดเจน**

ดังนั้น ความเป็นครูก็มีเหตุและผลเช่นเดียวกัน ซึ่งขณะนั้นคนส่วนใหญ่ ถูกฝังไว้ด้วยอิทธิพลความทันสมัยทางวัตถุ จึงมองเห็นคุณสมบัติความเป็นครูได้ยาก ขณะนี้การจัดการศึกษา แทนที่จะมีการพัฒนาตัวเองของคนในสังคม ให้สามารถกระจายจิตวิญญาณลงสู่พื้นดินได้ กลับทำให้ผลผลิตจากการจัดการศึกษามีสมบัติของการวิ่งเกยจมน้ำดินอยู่ในตัว หรืออีกนัยหนึ่งทำให้คนขาดความสนใจที่จะศึกษาค้นหาความจริงจากใจตัวเองให้เห็นได้อย่างชัดเจน

ดังนั้น บรรยากาศการจัดการศึกษา แทนที่จะล้อมกรอบจิตใจตัวเอง ให้ตกอยู่ในสภาพเหมือนถูกคุมขังเอาไว้ใช้เป็นเครื่องมือ สำหรับกลุ่มบุคคลผู้มีโอกาสและมีอิทธิพลเหนือกว่า ในการเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจทางวัตถุ จนกระทั่งคนในสังคม ซึ่งอยู่ในสภาพสูญเสียสิทธิอันชอบธรรมในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้ผู้มีโอกาสเกิดมาภายหลัง ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงประโยชน์ แม้แต่การจัดการศึกษา แทนที่จะอยู่บนพื้นฐานของกุศลจิต กลับเปลี่ยนมาอยู่บนพื้นฐานธุรกิจ สร้าง

แรงกดดันให้เกิดขึ้นแก่กลุ่มบุคคลที่อยู่ในระดับพื้นฐานของสังคมอย่างชัดเจน เพราะฉะนั้น ทุกวันนี้ หากมองที่ภาพรวม ผู้ที่มองเห็นได้ลึกซึ้งและกว้างไกล ย่อมพบความจริงด้วยตัวเองว่า สังคมยุคนี้กำลังหวนกลับมาทำลายตัวเองในที่สุด

อนึ่ง ใครขออนุญาตหวนกลับมาพิจารณา หัวข้อเรื่อง ที่เขียนฝากไว้ว่า **ธรรมชาติ จริยธรรม และปรัชญาของการพอเพียง** หากใช้หลัก **การรู้ตนเอง** เป็นพื้นฐานการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าไม่เห็นแก่ตัวจนเกินเหตุเกินผล ย่อมไม่มีนิสัยมองออกจากตัวเองด้านเดียว

ปัจจุบันนี้ แม้แต่คำว่า ธรรมชาติ คนส่วนใหญ่ก็ยังมองออกไปที่ป่าไม้ แม่น้ำ ลำคลอง รวมทั้งขยะมูลฝอย แทนที่จะหวนกลับมาค้นหาความจริงที่ใจตัวเอง เพื่อหยั่งรู้ได้ว่า **ธรรมชาติภายในจิตใจมนุษย์ เป็นเหตุแห่งการสูญเสียธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ป่าเขาลำเนาไพร รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอก** อย่างที่เรามักกล่าวกันว่า แก้วไข่มุกถูกจืด

เช่นเดียวกันกับความจริงที่กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยถือเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพของครู แทนที่จะมุ่งมั่นให้ทุกคนหวนกลับมาพิจารณาที่ตนเอง เพื่อพบความจริงว่า ครูอันเป็นธรรมชาติ มีเหตุและผลอยู่ในรากฐานจิตใจมนุษย์ทุกคน ทุกวันนี้ จึงทำให้นิสัยของครู ผู้อยู่ในสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของธรรมชาติ จำต้องตกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมยิ่งขึ้น

อาศัยที่ผู้เขียนเป็นคนมั่นคงอยู่กับการปฏิบัติอย่างปราศจากกรอบ หรืออภัยหนึ่ง อาจกล่าวว่าอยู่บนพื้นฐานจิตใจที่อิสระถึงระดับหนึ่ง มีผลเปิดโอกาสให้ทุกคนผู้ซึ่งได้รับผลกระทบ ทำให้เดือดร้อนเข้ามาหาและระบายความทุกข์ ซึ่งเป็นความจริงจากใจ ให้มีโอกาสรับทราบ โดยที่ตนไม่ได้คิดร้ายต่อผู้ใดทั้งสิ้น จึงขออนุญาตเล่าความจริงที่ได้รับมาในชีวิตประจำวันให้ทราบแม้เพียงบางเรื่องเช่น มีนักศึกษาเพศหญิงมาแจ้งให้ทราบว่า ผู้ทำหน้าที่เป็นครู และเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง มีพฤติกรรมต่อรองกับลูกศิษย์ โดยเอาผลประโยชน์ในด้านเกรดคะแนน มาแลกกับความต้องการทางเพศ ซึ่งเหตุการณ์อย่างนี้ ไม่ใช่เพียงรายเดียว

นอกจากนั้น ยังมีเหตุการณ์อื่น ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงการจัดการศึกษา ซึ่งอยู่บนพื้นฐานธุรกิจอีกหลายรูปแบบ

หลังจากรับทราบแล้วทำให้รู้สึกสลดใจเป็นอย่างยิ่ง หาใช่ความรู้สึกสลดใจเพียงเพราะนักศึกษาถูกรังแกโดยครูเท่านั้น หากเป็นความสลดใจ หลังจากการพิจารณาไปถึงความชั่วร้าย ซึ่งแฝงอยู่ในบรรยากาศการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคม และเศรษฐกิจในยุคนี้

ปรัชญาของความพอเพียง

ในช่วงที่ผ่านมา หลังจากเศรษฐกิจได้ทรุดหนักลงไปเรื่อย ๆ ยิ่งเป็นชนชั้นล่าง ซึ่งขาดการมองเห็นการณ์ไกล อีกทั้งไม่อาจมองเห็นปัญหาอันสลับซับซ้อนได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของคนโลกมาก มักตกอยู่ในความยากลำบาก เนื่องจากช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ถูกหลอกให้มีการจับจ่ายใช้สอยอย่างฟุ่มเฟือย อีกทั้งยังถูกล่อให้ตกเข้าไปอยู่ในระบบทุนนิยมร่วมด้วย

หลังจากองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงรับสั่งถึงการอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่ลึกซึ้งสำหรับผู้ที่ได้คิดได้ไม่ถึง หลังจากรับฟังกระแสพระราชดำรัสใส่เกล้า ๆ แล้ว ส่วนใหญ่นำไปปฏิบัติกันคนละทางสองทาง อย่างหาจุดร่วมได้ยาก ในด้านการจัดการศึกษา **ตราบโดที่ยังไม่อาจพัฒนา** ความคิดคนให้มองเห็นความจริงได้ว่า ศาสตร์ทุกสาขาย่อมมีศูนย์รวมเป็นหนึ่งเดียวกันหมด อีกทั้ง ไม่อาจมองเห็นความจริงได้ว่า คนแต่ละคนต่างก็เป็นคนเหมือนกัน ไม่ว่า จะอยู่ในสภาพอย่างไร และ ทำงานในระดับไหนก็ตาม **ตราบนั่นก็คงยังไม่อาจทำให้ ปรัชญาการอยู่อย่างพอเพียง เป็นความจริงขึ้นมาได้**

สังขธรรมได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า **สิ่งใดที่มนุษย์ก้าวไปแล้ว ย่อมถอยได้ยาก** สิ่งนี้ย่อมพิสูจน์ความจริงได้จากภาพสะท้อนในการปฏิบัติทุกเรื่อง ความจริงแล้ว ปรัชญาของการพอเพียงอยู่ที่การละกิเลสของมนุษย์ทุกคน เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างในการดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง

แม้เศรษฐกิจจะตกต่ำ สะท้อนผลให้คนใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก แต่โดยหลักธรรมชาติแล้ว ย่อมไม่มีสิ่งใดจะเป็นไปทั้งหมด เช่น ที่หลักวิชาสถิติเรียกกันว่า Degree of freedom ซึ่งใช้สัญลักษณ์แทนว่า $n-1$ ดังนั้น แม้คนทั่วไปจะตกทุกข์ได้ยากจากผลกระทบ แต่ก็必有บางคนที่มีความรู้พื้นฐานจิตใจเข้มแข็ง โดยไม่ยอมก้มหัว ยืมสินผู้อื่นมาใช้เป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต ซึ่งคนประเภทนี้แม้เศรษฐกิจจะตก ย่อมได้รับผลกระทบน้อยที่สุด หรืออาจกล่าวว่า สามารถอยู่ได้อย่างพอมีพอใช้โดยไม่เดือดร้อน ซึ่งบุคคลลักษณะนี้ หากนำไปปฏิบัติเฉพาะช่วงเศรษฐกิจตกต่ำเท่านั้น แม้ในยามปกติก็สามารถนำไปปฏิบัติอย่างมีความสุขตลอดมา

สรุปแล้ว การอยู่อย่างพอเพียง ควรจะหมายถึง อยู่อย่างพอมีพอใช้โดยไม่โลภโมโหโล้น ซึ่งบุคคลลักษณะนี้มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ว่าใครจะเอาสิ่งล่อตาล่อใจมาให้ ย่อมวางเฉยได้ เคยมีกลุ่มบุคคลในอำนาจรัฐ โฆษณาชวนเชื่อว่า สามารถทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ผู้เขียนรับฟังแล้วอดรู้สึกแบบทวนกระแสนไม่ได้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง – เข้มแข็งจริงหรือ ? ถ้ามองเห็นความจริง ย่อมรู้เท่าทันว่า เป็นการโฆษณาชวนเชื่อมากกว่า ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากทุกวันนี้ อำนาจรัฐปล่อยให้กระแสการเงินและความทันสมัยทางวัตถุเข้าไปทำลายความเข้มแข็งของรากฐานจิตใจคนในชุมชน จนกระทั่งเสียดื้ออยู่กับรสชาติของความสะอวลงสบาย ซึ่งมีผลร้ายกาจยิ่งกว่า ยาเสพติด หรืออีกนัยหนึ่งใช้เงินซื้อหัวใจหัวใจคนท้องถิ่น ซึ่งควรจะเป็นตัวของตัวเองให้ตกเป็นเหยื่อเพิ่มมากยิ่งขึ้นทุกที

สภาพการณ์ดังกล่าว ย่อมมีผลทำให้คนในสังคมแตกแยกกันเป็นกลุ่ม เป็นพวกเพิ่มมากยิ่งขึ้น แล้วจะพบได้ว่าคนยุคนี้แทนที่จะรวมตัวกันอย่างมั่นคงกลับประสบกับความขัดแย้งรุนแรงยิ่งขึ้นทุกขณะ

แม้ในกลุ่มของครูผู้ปฏิบัติงานอยู่ในระบบการจัดการศึกษา ก็ยังมีการนำเอาผลิตผลที่ตอบสนองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับคนต่างชาติ อาทิเช่น การซื้อรถยนต์ และซื้อตุ๋น รวมทั้งเครื่องรับโทรทัศน์เงินผ่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลทำลายรากฐานของบุคคลผู้ทำหน้าที่ในรูปแบบของครู รวมทั้งผู้ใหญ่หลายคนซึ่งเติบโตขึ้นมาท่ามกลางสภาพดังกล่าว ที่นับว่าเป็นต้นเหตุในขั้นพื้นฐาน

มีอยู่ครั้งหนึ่ง ประมาณยี่สิบกว่าปีมาแล้ว ซึ่งขณะนั้นผู้เขียนได้มีโอกาส
ร่วมงานอยู่ในโครงการเกษตรที่สูง องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้รับสั่งให้ไป
ดูงานที่จีนและไต้หวัน อยู่มาวันหนึ่งระหว่างเดินทางกลับโดยรถไฟจากไทเป สาย
ตาก็สามารถเห็นเกษตรกรรมของจีนคลานอยู่กับโคลนที่ท้องนา เพื่อเก็บหญ้าใน
นาข้าว คำวันนั้นได้นัดทานอาหารค่ำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม อีกทั้งมี
โอกาสคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นกันเอง

ผู้เขียนได้ปรารภขึ้นว่า ข้าพเจ้ารู้สึก ชื่นชมในการปฏิบัติงานของชาวนา
ที่นั่น แม้มีต๋อแล้วก็ยังคลานเก็บหญ้าอยู่ในเลน หลังจากที่ นายพลคนนั้นรับ
ฟังแล้ว จึงตอบให้รู้สึกประทับใจมากกว่า ถ้าคนของเค้ามินิสัยเช่นนี้มาก่อน ก็คง
ไม่ต้องถูกตีตกทะเลเหมือนในขณะนี้ สำหรับคนไทยมีนิสัยหลงอยู่กับความ
สบายมานาน เรื่องนี้เหมือนกับเป็นการเตือนสติและเป็นคำสอน ให้หยั่งรู้ความจริง
ถึงสัจธรรมของชีวิตได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ

ปีนี้เป็นปีครบร้อยปีท่านพุทธทาส ภิกขุ แห่งวัดสวนโมกข์พลาราม
ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่คนหลายชาติหลายภาษาเคารพอย่างมาก ทำให้ผู้เขียนนึก
ถึงคำพูดของพระภิกษุรูปนี้ สมัยที่ยังไม่ละสังขาร ได้กล่าวไว้ว่า ในอนาคต
คนในสังคมไทยจะเห็นแก่ตัวกันสูงมาก จนทำให้สังคมเดือดร้อนหนัก มาถึง
บัดนี้ทุกอย่างที่ ภิกษุรูปนี้ได้ปรารภไว้ เกิดความเป็นจริงหมดทุกเรื่อง

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๙

ศาสตราจารย์พิเศษ เอกวิทย์ ณ ถลาง

ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ

ก่อนอื่นผมต้องขอเรียนว่า ผมมาปาฐกถาที่นี้บ่อย แต่ครั้งนี้รู้สึกตื่นเต้นเป็นพิเศษ เพราะว่าหัวข้อที่ให้ ผมวิเคราะห์ตีความว่าเป็นการเชิญชวนให้ร่วมกันคิด เพื่อปฏิวัติระบบการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่วิถีชีวิตใหม่ที่ไม่เดินตามโลกตะวันตก ทำให้ผมจึงตีความอย่างนี้ มีถ้อยคำที่เป็นกฎแฉอยู่ 2 คำ คือ

1. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้
2. เศรษฐกิจพอเพียง

ขออนุญาตนำประเด็นที่ 2 มากล่าวก่อน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ฟังดูเฉิน ๆ เหมือนเรากำลังเดินตามกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานแก่เรามาหลายปี เดียวนี้ก็ยังมิผลอยู่ แต่ถ้าฟังให้ดีผมคิดว่า เราไม่ได้ตามกระแส แต่เราทวนกระแสโลกและเป็นการทวนกระแสที่ถูกต้องกับกาลเทศะมากที่สุด เพราะว่าโลกที่เคยแบ่งเป็น 2 ขั้ว หลายทศวรรษต่อเนื่อง คือ

ขั้วสังคมนิยมซีกหนึ่ง กับโลกทุนนิยมที่มีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำอีกซีกหนึ่ง ซึ่งรบราฆ่าฟันช่วงชิงความเป็นใหญ่กัน

อีกฝั่งที่มีรัสเซียเป็นผู้นำ อยู่ๆก็ลุกขึ้นมาปิดฝืนเล็กเป็นคอมมิวนิสต์ เพราะความลำบากคับแค้นใจ เนื่องจากอุดมการณ์ที่ตั้งความหวังไว้ล้มเหลวหมด หันกลับมาหาทุนนิยม ทางฝ่ายจีน หลังจากยุคเหมา เจ๋อตง จนมาถึงยุคเติ้ง เสี่ยว ผิง ท่านได้ปรับมาใช้ระบบทุนนิยม จนประเทศจีนร่ำรวย มั่งคั่งจนกลายเป็นประเทศอภิมหาอำนาจขึ้นมาใหม่ ซึ่งจะพัฒนาไปเป็นขั้วอำนาจอีกขั้วหรือไม่ เป็นเรื่องที่น่าคิด

แต่อย่างไรก็ตาม โลกทุกวันนี้มีขั้วใหญ่คือ ขั้วทุนนิยมโลกาภิวัตน์ โลกาภิวัตน์ที่มีทุนและอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นอาวุธสำคัญในการครอบงำความเป็น

ใหญ่ในโลก จึงดูเหมือนว่ามีอยู่ชั่วคราวเดียว แต่อย่าประมาทชั่วโลกมุสลิมที่มีประชากร
รวมทั้งโลกกว่าพันล้านคน เขามีความเชื่ออีกอย่างที่ไม่ไปตามกระแสทุนนิยม แม้
แต่ธนาคารอิสลาม เขาก็ไม่มีดอกเบี้ย เพราะถือว่าเป็นกำไรส่วนเกินที่ซูดรีดเอา
รัดเอาเปรียบ แต่เขานำเงินที่มีคนไปฝากเอาไปลงทุนทำสิ่งต่าง ๆ แล้วแบ่งปัน
ผลประโยชน์ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม โลกมุสลิมได้รับการกดขี่ข่มเหงในลัทธิล่าเมือง
ขึ้น การเอารัดเอาเปรียบในเรื่องน้ำมันและอีกหลายเรื่อง ซึ่งโลกมุสลิมคับแค้นใจ
ตั้งแต่สงครามครูเสดเป็นต้นมา ตอนนี้โลกมุสลิมลุกขึ้นมาไม่ยอม และเดินไปสู่ทิศ
ทางตรงกันข้ามกับทุนนิยมมากที่สุด แม้แต่การแต่งกายก็ไม่นิยมแต่งกายแบบโลก
ทุนนิยม เมื่อเป็นเช่นนี้เราประมาทไม่ได้ว่าโลกจะไปทิศทางไหน แต่เมื่อมองภาพรวม
ก็มีกระแสที่ไม่เอากับทุนนิยมหลายระดับ รวมทั้งกระแสการมาแสวงหาสิ่งที่มีมนุษย์
โลกและสรรพสิ่งสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียว

กระแสนี้ยอมรับความจริงว่า ในโลกใบนี้มีชีวิตของโลก เป็นสิ่งมีชีวิตตาม
ทฤษฎี GAIA (ไถยา) เป็นภาษากรีก คำว่า Geography หรือภูมิศาสตร์ก็มาจาก
คำนี้ โลกมีชีวิตของเขาเอง มีที่ไปที่ไป มีเกิด แก่ เจ็บ ตายได้เหมือนกัน มนุษย์
เปรียบไปก็เหมือนเชื้อโรคที่อยู่บนร่างกาย GAIA หรือมะเร็ง มนุษย์เก่งกว่าสัตว์
ชนิดอื่น เลยกินทรัพยากรของโลก ทำลายโลก เอามาบำรุงความสุขของตัวเอง ตาม
การวิเคราะห์ที่ดีความของบางศาสนา ที่เขาวิเคราะห์ว่าทรัพยากรทั้งหลายมีไว้
บำรุงความสุขของมนุษย์และนี่เป็นประกาศิตของพระเจ้า เขาวิเคราะห์ที่ดีความแบบ
นั้น มนุษย์ทำร้ายโลกมาก เราได้ยินกันบ่อยว่าโลกร้อน น้ำจะท่วมโลก เมื่อ 2 - 3
วันมานี้ น้ำท่วมที่เกาหลีเหนือไม่ใช่คนตาย 200-300 คนเหมือนที่ประเทศอินเดีย
หรือประเทศจีน แต่เป็น 50,000 คน สึนามิเกิดมาไม่เคยพบไม่เคยเห็น อยู่ ๆ ก็มี
คลื่นยักษ์มาถึง ภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรัง สตูล ไปถึงบังคลาเทศ แอฟริกา คนตาย
เป็นแสน พายุฝนถล่ม หลุยส์เซียน่า ถล่มเมืองนิวออร์ลีนส์ ราบคาบไปหมด น้ำ
ท่วมที่ประเทศจีน อินเดีย หรือที่ต่าง ๆ แต่ที่บ้านเราอย่าประมาทอาจจะมีภัยพิบัติ
อย่างใหญ่หลวงเกิดขึ้นเป็นได้

ทั้งหมดทั้งปวงเพราะมนุษย์ผลาญโลกเอามาบำรุงมนุษย์ ในนามของทุน

นิยมโลกาภิวัตน์ บริษัทข้ามชาติบริษัทยักษ์ใหญ่ที่เป็นของฝรั่ง ทั้งญี่ปุ่น จีน ฯ ก็กำลังเร่งระดมใช้ทรัพยากรอย่างมากมาย บางทีดูเผิน ๆ เป็นผลดีแก่เราเช่น จีน ผลิตรถยนต์มากกว่าเดิมหลาย 10 เท่า ทุกยี่ห้อผลิตที่ประเทศจีนทั้งหมด ผมเคยไปประเทศจีน เมืองจีนแต่ก่อนมีจักรยานมาก แต่ováปัจจุบันมีจำนวนรถยนต์มากกว่าบ้านเรา ต้องใช้ยางมาก ยางพาราเลยมีราคาสูงขึ้นเกือบ 100 บาทแล้ว ลูกอีสานที่ไปกรีดยางที่ภาคใต้ เดียวนี้ปลูกยางกันหมดทุกจังหวัด มากจนกระทั่งผมอยู่ในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม กำลังวิตกว่าการปลูกยางจะเป็น monoculture คือปลูกยางทั้งหมด จนพืชพื้นเมืองที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ดิน ฟ้า อากาศของภาคอีสานถดถอยหมด สิ่งแวดล้อมก็เปลี่ยนไปอีก

มาถึงโรคภัยไข้เจ็บ เชื้อโรคทั้งหลายก็มี mutation มากขึ้น มีเชื้อโรคแปลกใหม่เกิดขึ้น ตั้งแต่ováบ้า จนถึงไข้หวัดนก มาลาเรียก็กลายพันธุ์ ยุงบางชนิดต้องเลี้ยงด้วย ดีดีที เป็นต้น เพราะโลกทุกวันนี้เปลี่ยนไปเร็วมากจนเราตามไม่ทัน แต่ประการทั้งปวง ธรรมชาติที่อยู่นี้ ถูกแปรเปลี่ยนไปโดยน้ำมือมนุษย์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่มีอำนาจมากในการเปลี่ยนแปลงสิ่งทั้งหลายทั้งปวง แต่ทุนนิยมก็ยังเดินหน้าอยู่ ใครรวยที่สุด รวยเจ็ดหมื่นสามพันล้านบาท ถือว่าเป็นยอดมนุษย์ แล้วเขาไม่แข่งกับพวกเรา เขาไปแข่งกับอเมริกาเศรษฐกิจกับระดับโลกว่าใครแน่นกว่ากัน ในเมืองไทยมีแชมป์อยู่ 3 - 4 คน ก็ผลัดกันขึ้นๆลงๆ แต่ที่เขาไปแข่งกับยุโรป ญี่ปุ่น อเมริกา แข่งไปแข่งมาโลกมุสลิมทนไม่ไหว โกรธ รำคาญ เจ็บใจ เลยไปถล่มตึก World Trade Center ตึก Pentagon และล่าสุดที่สนามบิน Heathrow ที่ลอนดอน ก็มีปัญหามากมาย สะเทือนไปทั่วโลก เรากำลังอยู่ในยุคที่ไม่ระว่างจะเกิดมิดัสยูนิทั้งภัยธรรมชาติ ทั้งจากภาวะเศรษฐกิจที่แย่งชิงทรัพยากรกันอย่างบ้าคลั่ง

ท้ายที่สุดมีผู้รู้จำนวนมากพยากรณ์ตรงกันว่า ศตวรรษนี้จะเป็นศตวรรษที่จะมีสงครามแย่งน้ำ ไม่ต้องดูไกล ดูแม่น้ำโขงซึ่งเคยเลี้ยงจังหวัดภาคอีสานทุกจังหวัด โขง ซี มูล ก็อาศัยเป็นเครือข่ายน้ำที่เลี้ยงดูเรา มา แต่จีนสร้างเขื่อนกั้นน้ำไว้ข้างบนหมด ไม่เพียงแต่น้ำน้อย แต่ระบบนิเวศของสัตว์น้ำทั้งหลายก็แปรเปลี่ยนไป ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนเก่าดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เดินทางไปที่พนมเปญ ประเทศกัมพูชา แล้วมาเล่าให้ฟังว่า ...ได้นั่งเรือไปกลางทะเลสาบที่อยู่ใกล้กับพนมเปญ เป็นทะเลสาบที่มีชื่อเสียงมากของกัมพูชา ตอนนี้น้ำตื้นที่สุด ปลายน้ำลดลง แล้วก็ตัดขาดแคลนมากกว่าเดิม ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนกัมพูชาเมืองปลาอย่างแต่ก่อน...

ทุกประการที่เล่ามาให้ฟังคือแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปในกระแสที่เพิ่มพูนความมั่งคั่ง เพิ่มพูนไปเพิ่มพูนมา ปรากฏว่าคนไม่ดี ร้อยคนในโลกนี้ที่ร่ำรวยมหาศาล กำทรัพย์ากร กำระบบการผลิตและการบริโภคไว้อย่างมากมาย มีความอุดมสมบูรณ์ มีโภคทรัพย์ต่าง ๆ มากมายกว่าคนหลายพันล้านคน โลกแบบนี้น่าอยู่ไหมครับ ความโกรธ ความชิงชัง ความอิจฉาริษยา การบ่อนทำลายต่าง ๆ แต่ใครจะคิดและทำอะไรแค่นี้หน่าศึกษามาก และประเด็นนี้เป็นประเด็นหลักที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้และหลาย ๆ แห่งจะต้องศึกษาพิจารณาให้ทันเกมส์มากที่สุด ว่าเกิดอะไรขึ้น และสิ่งนั้นเกิดแล้วกระทบกระเทือนประเทศไทยที่รักของเราอย่างไร

เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่รับสั่งว่า ...ใครจะว่าเราเชยก็ช่าง ใครจะว่าเราไม่ทันสมัยก็ช่าง แต่เรารู้ของเราว่าเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพ ตามทรัพยากร และตามภูมิปัญญาความรู้ ความสามารถที่เรามีในภูมิแผ่นดิน เราทำของเราไปเถอะ... ผมอนุโมทนาสาธุมากกว่า 10 ปีแล้ว และหวังว่าต่อไปข้างหน้าเมืองไทยจะสื่อสารได้กับคนที่คิดตรงกันทั่วโลก และเรื่องก็เป็นจริงตามนั้น เมื่อเลขาธิการองค์การสหประชาชาติมาเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขึ้นชมนโยบายเศรษฐกิจนี้ว่าเป็นกรณีตัวอย่างที่ดีที่สุดในโลก ที่โลกทั้งผองควรจะต้องศึกษาและเอาอย่างไว้

อีกประเด็นหนึ่งที่ต้องพูดถึงคือว่าการพัฒนาเศรษฐกิจไปมาก ๆ พัฒนาความรู้เทคโนโลยีไปมาก ๆ ใครมีความสุขบ้าง ล่าสุดพบว่า คนที่มีความสุขที่สุดในโลก ค่อนข้างด้อยพัฒนา อยู่ที่กลางทะเล จำชื่อประเทศไม่ได้เล็กมาก ภูฏาน ซึ่งมี มกุฎราชกุมารจิกมี มาเยียมเรา คະแนนเฉลี่ยความสุขมวลรวมของคนในประเทศสูงกว่าของคนไทย และของคนไทยสูงกว่าสิงคโปร์ เพราะฉะนั้นโลกกำลัง

เปลี่ยน แทนที่จะเอา จีดีพี มาเป็นตัววัดความเจริญของการพัฒนา เริ่มจะเปลี่ยน มาหาความสุขมวลรวมของคนในแต่ละประเทศของคนในโลก หรือพูดอีกอย่างคือ income per capita หรือรายได้เฉลี่ยต่อหัวของคน ก็ไม่สำคัญแล้ว เพราะเราอยู่แก่ใจว่ารายได้น้อยกว่า แต่อยู่สงบร่มเย็นกว่า เป็นสุขมากกว่า สมดุลกว่าก็มี อยู่ถ่มไปในเมืองไทย พระต้องขอข้าวกินถึงจะชื่อว่า ภิกขุ เป็นมนุษย์ที่ไม่มีทรัพย์สินสมบัติ ไม่สะสมสมบัติ แต่ด้วยจิตที่สงบ เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เรายอมรับว่า คณะเนนเฉลี่ยพระมีความสุขกว่าเรา พระที่มีความทุกข์ก็มีมาก โดยเฉพาะสมภาร เป็นที่รองของภการ ก็อาจจะไม่สุขนัก หรือพระที่มีเงินมาก มีอำนาจมากก็อาจจะไม่สุขนัก แต่โดยเฉลี่ยแล้ว พระมีความสุขกว่าเรา

นี่คือความจริงว่าอะไรกันแน่ที่เราต้องการในชีวิตเรา เพราะฉะนั้นเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง จึงพอจะสรุปได้ว่า เป็นวิถีชีวิตใหม่ บนรากฐานศรัทธา ความเชื่อเก่าที่มีอยู่ในแผ่นดินนี้มาช้านานแล้ว อยู่พอดีพอกิน มีสมดุลในชีวิต มีความรัก ความห่วงใย ความปรารถนาดีต่อกัน พึ่งพาอาศัยกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความสุขจากการให้มากกว่าการรับ นี่คือแผ่นดินที่เราอยู่มา จึงไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่สำหรับเรา ที่จะกลับ back to basic คือกลับไปหารากเหง้าดั้งเดิมที่เราอยู่ที่เราเป็น ใครจะว่าโบราณก็ช่าง แต่ในเมื่อโลกกำลังขาดแคลนทรัพยากรโลกกำลังแย่งน้ำ แย่งน้ำมัน แย่งเงินแย่งความเป็นใหญ่กัน เราไม่แย่งด้วย แต่ผืนแผ่นดินแห่งนี้มีเพียงพอที่จะเลี้ยงคน 63 ล้านคน เมื่อผมไปบวชเป็นลูกศิษย์ท่านพุทธทาส ท่านเคยบอกว่า

...เมืองไทยนะหรือ อย่าว่าแต่ 30-40 ล้านคนเลย 100 ล้านคนก็อยู่ได้ ถ้าเราอยู่เป็น ถ้าเรารู้จักใช้ทรัพยากรของเรา อย่างกินให้หมด อย่างผลาญให้เรียบ แต่ทำนุบำรุงไว้ให้ยั่งยืน เราอยู่ได้ 100 ล้านคนเราก็อยู่ได้... และจะว่าไปแล้วถ้ามีพระเจ้า พระเจ้าคงเข้าข้างเรา ที่บอกว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว มีความอุดมสมบูรณ์” บางครั้งเรารู้สึกว่าคนจนเราก็มีเยอะ แต่โดยตัวเฉลี่ยแล้ว เราก็มีความอุดมสมบูรณ์กว่าอีกหลาย ๆ ประเทศในโลกนี้ เราเป็น 1 ใน 5 ประเทศ ที่ส่งอาหาร พืช ผัก ผลไม้เป็นสินค้าออก ประเทศอื่นต้องซื้อเราทั้งนั้น กุ้ง

หอย ปู ปลา ไช้ไก่ ทุกอย่างเราส่งออกเลี้ยงคนอื่นได้ แล้วเพื่อนบ้านที่ขัดคัดขาดแคลน ยากลำบากในประเทศเขา หลังไหลเข้ามาอยู่กับเรา จากลาว พม่า กัมพูชา เราเลี้ยงได้ บ้านผมก็มี 2 คน สะอาดสะอาด ชี้อตรง

เมื่อวันก่อนเป็นวันพระผมพาเขาไปเวียนเทียนที่วัดเบญจมบพิตร ตอนเวียนเทียน 3 รอบ เราสงบสติอารมณ์เวียนเทียนเงียบ ๆ แต่เด็กมอญ 2 คน เขาดึกว่าเราคือเขาสวดมนต์ไปด้วย แต่ที่น่าทึ่งมากคือเขาสวดคาถา เย ธัมมา... เขาสวดหลายจบ ใจเขาสงบ สบาย อิ่มใจ พอใจมาก ผมเล่าเรื่องนี้เพื่อชี้ให้เห็นวิถีชีวิตที่เขาคิดว่าล้ำสมัย เราดูแคลนว่ายากจนล้ำสมัยนั้น แท้ที่จริงมีอะไรดี ๆ เยอะทั้ง 2 คน ทำให้ผมเกิดสติ ว่าอย่าไปคิดว่าชีวิตเก่าแก่อยู่ในรากฐานวัฒนธรรมดั้งเดิมมันเลวไปหมด มันโง่ไปหมด ไม่ใช่ จริง ๆ แล้วเขาอยู่ในแนวทางที่ถูกต้องกว่าเรามาก

ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพียงเป็นการชี้นำกระแสแนวทางการพัฒนาประเทศที่ไม่เหมือนใคร และกฎหมาย โดยองค์พระเจ้าแผ่นดิน และลูกชายที่เป็นรัชทายาทสมათานศีลแล้วว่า ขอเป็นลูกศิษย์ในหลวง ขอพัฒนาประเทศโดยหยิบเอาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเขาทำได้จริง ๆ อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ เล่าให้ฟังว่า เขารักษาประเทศ สิ่งแวดล้อมของเขาได้ดีมาก ควบคุมไม่ให้นักท่องเที่ยวไปมากมาย ไปแปลงประเทศให้เป็นเหมือนพทยา หรือภูเก็ต เขาไม่เอา เขาควบคุมระมัดระวัง เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมคิดว่าเขาจับเส้นทางของเขาได้ถูกต้องกว่า และเขาอาจจะไปดีกว่าเราก็เป็นได้ ตอนนี้จะเน้นความสุขของคนในชาติ กฎหมายสูงกว่าเรา แต่เขาบอกว่าเขาค่อยพัฒนาดีกว่าเรา ไม่รู้ว่าจริงหรือไม่

ส่วนอีกประเด็นที่ผมได้รับมอบหมายในวันนี้คือ กระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติให้เกิดผล ตรงนี้ซับซ้อนและยากกว่า ขอเริ่มต้นว่าเราเป็นลูกศิษย์ฝรั่งมาร้อยกว่าปีแล้ว จัดโรงเรียน จัดมหาวิทยาลัย จัดหลักสูตร จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เดินตามโลกตะวันตก เพราะกลัวเขาจะบอกว่าไม่เจริญ เพราะคำขวัญหลายรัฐบาลมีต่อเนื่องจนถึงสมัย จอมพลสฤษดิ์

ธนรัชต์ ก็ยังใช้อยู่

เมื่อ 2 วันก่อนผมก็ยังได้ยินอยู่ว่า ต้องทำให้ประเทศเจริญเทียมทันนานาอารยประเทศ เลิกที่ได้ไหมคำนี้ คำนี้เป็นการดูถูกตัวเองว่าเราเง่า ป่าเถื่อน ใช่มั้ยไม่ได้ ด้อยพัฒนาสุดๆ ต้องทำให้เทียมทันอารยประเทศ แปลว่าเราเถื่อน อันนี้ผมคิดว่าจะต้องเถียงกันมากทีเดียว ไม่น่าจะพูดอย่างนี้เลย อย่างไรก็ตามการพัฒนาศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ของเราเดินตามโลกตะวันตก จนกระทั่งบัดนี้ เราพบโรงเรียนและมหาวิทยาลัย แปลกแยกตัวเองออกไปจากสังคมไทย แปลกแยกตัวเองออกจากชุมชน ท่านอาจารย์ที่มาจากมหาวิทยาลัยทักษิณ ที่พัทลุง ท่านตอบผมได้ใหม่ว่า บัณฑิตจบมหาวิทยาลัยของเราแตกต่างจากชาวบ้านแล้วมองดูชาวบ้านแล้วรู้สึกด้อยกว่า ทั้งที่ความจริงชาวบ้านอาจจะไม่ด้อยกว่าเลย เขามีภูมิปัญญา มีจริยธรรม ที่น่าเลื่อมใส ที่น่าทึ่งมาก และเขาเองก็มองตัวว่าเขาต่ำกว่าเรา เราสูงกว่าเขา มันสูงกว่าตรงไหน

ล่าสุดเด็กที่บ้านสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ผมลองทลายใจเขาว่า “หนูเพิ่งเข้าปี 1 นะ แต่ใจหนูต้องการปริญญาโทให้ได้ซะไหม” เขาตอบว่าใช่ ดังนั้นการศึกษาก็ถือว่าเป็นขั้นบันไดเลื่อนฐานะทางสังคม ใครมีปริญญาสูงขึ้น ฐานันดรในสังคมก็สูงขึ้นตามไป ไม่เกี่ยวกับดีหรือชั่ว เก่งหรือไม่เก่ง รวยมาก ๆ มีอำนาจมาก ๆ แต่โกงมาก ๆ ก็เหนือคนอื่นได้ ยิ่งเป็นดอกเตอร์ ยิ่งคิดว่าเป็นเทวดา แห่เรียนดอกเตอร์กันเป็นว่าเล่น ทุกแห่งเรียนปริญญาเอกจนกระทั่งเป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งครูบาอาจารย์หนักใจมาก ทำอย่างไรถึงจะรักษาคุณภาพไว้ได้ ทั้งหมดนี้เราตามแบบฝรั่งหมด

กระบวนการเรียนรู้เช่นนี้ คือแปลกแยกคนออกจากท้องถิ่น ชุมชน ครอบครัว ค่อนข้างมาก ไม่เพียงแต่ระดับมหาวิทยาลัย ระดับมัธยมก็ตัวดี ผมเคยทำงานมัธยมมา ผมรู้ว่าระดับอำเภอ ระดับตำบล ที่มีโรงเรียนมัธยม เด็กพอจบมัธยมไม่ยอมไถนาแล้ว เวลานี้คนทำนาจริง ๆ คนอายุ 45 บวกขึ้นไปทั้งนั้น คนหนุ่มสาวไม่ทำ อายเขา เสียเกียรติ ผล่อๆจะมีคนต่างชาติมากว้านซื้อที่ดินในนามของคนไทยรวมที่เป็นพันไร่ ชาวนาแปลงเล็กแปลงน้อยคงจะขายหมด แล้วเขาก็จ้างชาวนา

เหล่านี้ ทำนาในที่นาของตัวเอง เพื่อประโยชน์ของเขา โดยเอากำไรกลับไป แล้วแบ่งเศษให้ อย่าประมาท มีตัวอย่างมาแล้วในหลายประเทศ เพราะระบบการศึกษาของเราแปลกแยกคนออกจากพื้นที่ ชุมชน ออกจากรากฐานวัฒนธรรมของเขาเองค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นเมื่อเราทราบแล้ว เราต้องแก้เกมส์ ทำอย่างไรจึงจะไม่แปลกแยก ต้องเป็นพวกเดียวกันให้ได้ ต้องเรียนซึ่งกันและกันให้ได้

นอกจากนี้โครงสร้างของสังคมไทย มีครอบครัว มีวัด มีชุมชน มีโรงเรียน โรงเรียนตั้งอยู่ในอาณาบริเวณที่มีบ้าน มีวัด มีชุมชน แต่ mentality หรือกระแสด้านความคิดไม่ ทุกแห่งที่มีมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีโรงเรียนมัธยมทั้งหลาย กระแสด้านความคิดศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเทพมหานคร กรุงเทพฯก็ฆ่าเลือดดูญี่ปุ่น โตเกียว ดู New York อังกฤษ ฝรั่งเศส อะไรใหม่คนไทยรับรวดเร็ว แล้วค่อยมาแก้ไขทีหลัง เพราะฉะนั้นชีวิตคนถึงระดับ grass root คือสามัญชนทั่วไป ถูกแบ่งแยกทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยระบบการศึกษาที่มีมนต์ขลัง เปลี่ยนฐานะทางสังคมของคนได้อย่างมากมาย ในช่วงเวลาอันสั้น เพียงไม่กี่ปีก็สามารถเปลี่ยนฐานะของคนได้แล้ว เป็นมนต์ขลังที่ดึงดูดคนมาสู่กระแสนี้ ลองดูสิ่งที่เป็นรูปธรรม

ถ้าท่านขับรถวิ่งจากกรุงเทพฯ ไปเชียงใหม่ หรือไปนราธิวาส สองข้างทางหยุดรถที่ปั้มน้ำมัน เมื่อไปเข้าสู่หาหรือซื้อของ สังเกตดูให้ดีของกินของใช้เป็นอุตสาหกรรมจากในเมืองทั้งสิ้น มีเหล้า เบียร์ ขนมก็อบแก๊ป เค้ก อาหารแฉกด่วน ซึ่งชาวบ้านเขาไม่ได้กินอย่างนี้ แค่นี้เรื่องกินอย่างเดียวก็แบ่งออกเป็น 2 วัฒนธรรม ในหมู่บ้านกินแบบหนึ่ง แต่มาที่นี่ก็ต้องทำตัวพินอบพิเทา และซื้อของที่เขาไม่คุ้นเคย เดียวนี้คุ้นหมดแล้ว ใคร ๆ ก็ดื่มเบียร์ข้าง เป็นความจำเป็นใหม่ เป็นปัจจัยที่ 5 ไปแล้ว เพราะฉะนั้นระบบบริโภคนิยมที่มากับทุนนิยมมาแรง คนไทยเลยมีลักษณะเฉพาะที่น่ารักมากอย่างหนึ่งคือบริโภคเก่งแต่หาเงินไม่เก่ง และรสนิยมสูงกว่ารายได้ และนี่คือลักษณะของเรา ซึ่งเหมือนกับคนทั้งโลกที่เป็นแบบนี้ คำถามของผมคือแบบนี้จะเอาไหม แล้วเป็นแบบนี้ไปเรื่อย ๆ ดีไหม แล้วจะมีคนมีความสุขสักกี่คน ในสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม อย่างที่เป็นอยู่ ผมตอบแทนท่านก็ได้ว่า ลึก ๆ ไม่เอา แต่โดยใจผมหน้าอกกับเขาหน่อย ไม่อย่างนั้นจะถูกมองว่าด้อย คือต้องเหมือน

คนอื่นเขา แต่ลึก ๆ ไม่เอา

ผมเรียนตรง ๆ ว่าเศรษฐกิจพอเพียงของผม ตามวิถีข้าราชการบำนาญ ผมกินผักบุ้ง ถั่วงอก เต้าหู้ ปลา นาน ๆ กินเหล้ากับเพื่อนบ้าง ก็ไม่เสียหายอะไร แต่ชีวิตที่ผมค่อนข้างราคาถูกและผมไม่รู้สึกละเลยว่าการอยู่ถูก ๆ กินผัดถั่วงอก ผัดผักบุ้ง กินปลา มันลดศักดิ์ศรีของผมหรือไม่ สำหรับผมไม่เลย ผมจำเป็นต้องกิน ไวน์ขวดหนึ่งราคาเป็นหมื่นหรือไม่ ไม่เลย เพื่อจะพูดว่าเท่าเทียมนักการเมือง ไม่จำเป็นต้องสำหรับผมเหมือนกัน เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องของชาวไร่ ชาวนาเท่านั้น แต่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเราทุกคน อยู่ที่ว่าเราตั้งใจของเราไว้ว่าอย่างไร เรามีวิธีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของเราอย่างไร พอเหมาะแก่ฐานะฐานะของเราหรือไม่ คำว่าสันโดษ สมัยผมเป็นเด็กถือว่าธรรมดา ตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นมาไม่พูดคำว่าสันโดษ เพราะใครสันโดษแล้วถือว่าล้าหลัง ยากจนอย่างนั้นตลอด เพราะฉะนั้นต้องพัฒนา งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข เรื่อยมาจนบัดนี้ ก็ได้ผลตามนั้นทุกประการ เราก้าวไกลออกมาจากพุทธธรรมที่อยู่ใจเราหลายชั่วคน มากเกินไป เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าวนั้นแล้ว จะเชื่อกันหรือไม่ แต่ละคนต้องพิจารณาด้วยตนเอง

แต่ประเด็นของผมคือเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เรื่องทฤษฎีใหม่ทางด้านเกษตรของในหลวง เพื่อชาวไร่ชาวนาเท่านั้น แต่ต้องประยุกต์ได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัย เศรษฐกิจพอเพียงของกรรมกร เศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการ ตำรวจ ทหาร พ่อค้าพาณิชย์เป็นอย่างไร แล้วคนเราจำเป็นหรือไม่ที่จะใ้ที่สุดต้องเจ็ดหมื่นสามพันล้าน จำเป็นหรือไม่ เพราะตอนนี้ผมคิดว่าเป็นปัญหาหน้าปากคอก หยิบมาคิดว่าเราจะทำอย่างไรกับชีวิตเราทุก ๆ คนที่เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายมาก ตามวิถีชีวิตของพวกเขาแต่ละคนที่ดำรงอยู่

มาถึงหัวใจสำคัญที่จะพูดวันนี้คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ผมคงต้องสารภาพบาปกับท่านทั้งหลายว่า ผมอยู่ในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา ครั้งแรกสมัยรัฐบาล ฯพณฯ สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำงานกับท่านอาจารย์สิปนันท

เกตุทัต และอีกหลายๆท่านไม่สำเร็จ สำเร็จแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ สำเร็จเฉพาะเรื่อง หลักสูตรการเรียนการสอน ที่ไม่สำเร็จเพราะบ้านเมืองไทยยังไม่พร้อมยอมรับเรื่องนี้เท่าที่ควร ในที่สุดก็กลับไปใช้หลักสูตรเดิม การปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ 2 นอกจากจะไม่สำเร็จแล้วยังเลอะเทอะไปมากกว่าเดิม ปฏิรูปโดยการตรากฎหมาย โดยการปรับโครงสร้างบริหาร ไม่เคยพูดถึงการพัฒนาคน มหาวิทยาลัยอาจพูดบ้างในเรื่องการผลิตบัณฑิต การศึกษาหลักสูตร 5 ปี และปรับหลักสูตร ความตั้งใจดีแต่ผลจะออกมาแบบไหนยังไม่ทราบได้ ต้องตามดูกันต่อไป

นอกจากนั้นเรื่องกระบวนการเรียนการสอน low profile ที่สุดไม่ค่อยมีใครให้ความสำคัญ ถ้าเป็นใจผม ผมจะปฏิรูปการศึกษาโดย

1. หาคคนที่มีความสนใจและสมอง เป็นครีมนของประเทศเข้ามามากๆ ให้แรงจูงใจที่ดี ที่คนเก่ง ๆ และดี ๆ จำนวนมากเพียงพอ เพราะงานของเราใหญ่หลวงมาก
2. มีแหล่งทดลองค้นคว้า R & D เรื่องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ ให้ดี ถ้าคอมพิวเตอร์มีประโยชน์ (มีโทษด้วย) ต้องให้เด็กเรียนโดยเว็บไซต์ email internet หรืออะไรก็ตามที่มีความจำเป็น แต่นั่นเป็นเรื่องทางวัตถุ เป็นเครื่องมือ แต่หัวใจที่สำคัญก็คือจะปรับกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างไร ถึงจะสอนให้เด็กเป็นคนช่างคิด คัดคนเข้ามหาวิทยาลัย สอบแต่ข้อสอบปรนัย ผมถามว่าประกันได้หรือไม่ว่าคิดเป็น เขาก็ไปติวข้อสอบปรนัยกันทั้งนั้น ทำเป็นพัน ๆ หมื่น ๆ ข้อ เดาก็ถูกวันยังค่ำ แต่ถ้าถามทางด้านความรู้ ความคิดไม่ได้

มีเรื่องของคุณโสภณ สุภาพงษ์ จะเล่าให้ฟัง คือเมื่อหน่วยไม่ยอมเรียนหนีเรียน เมื่อถึงเวลามาสอบ เรียนด้วยตัวเอง ไม่ตามอาจารย์ แต่เวลาสอบได้ top อาจารย์ไม่ทราบว่ามีใคร top ชื่อนี้มองไม่เห็นตัวในชั้นเรียน แต่เวลาสอบได้ top เพราะบากบั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง แปลว่าตัวระบบการเรียนรู้ของเราไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เพราะเราไม่ได้สอนให้คนช่างคิด ดังนั้นถ้าจะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ต้องมีการบ้านมีงาน เนื้อหาสาระของหลักสูตรที่สอนให้คนคิด ผมขอเล่าตัวอย่าง อาจารย์รุ่นใหม่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สอนนักศึกษาโดยการคัดเลือกบทความที่มีเนื้อหาสาระดี ๆ มา และแจกให้นักศึกษาอ่านล่วงหน้าก่อน

2 อาทิตย และภายใน 1 อาทิตยทุกคนต้องส่งงาน โดยการให้เขียนวิจารณ์บทความ
สั้น ๆ มาส่งอาจารย์ แล้วอาจารย์ comment ในชั้นช่วยกัน comment เพิ่มเติม
แล้ว synthesize ทั้งหมด ทุกคนได้อ่านหมดแล้วรู้เรื่องหมดแล้ว มีแนวคิดทั้ง pro
และ con ต่าง ๆ นานามากมาย เกิดขึ้น จากที่นักศึกษาเขียนสั้น ๆ มา ผมขอปรบ
มือให้ ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยใดก็ตาม เพราะนั่นคือกระบวนการเรียนรู้ ที่สอน
ให้นักศึกษาใช้ความรู้เป็นของตนเอง และถ้าตามด้วยข้อสอบที่สอนให้คิด ตอบแบบ
สั้น ๆ แต่ตรงประเด็นกะทัดรัดเพราะอาจารย์อ่านไม่ไหว แต่ว่าชวนให้คิดทั้งเส้น
ประเด็นทางประวัติศาสตร์ ทางชีววิทยา ทางฟิสิกส์ ทำได้หมด มาจนถึง post
quantum theory ก็ได้ที่จะมาลองให้เด็กคิดว่าอะไรเป็นอะไร ทำได้ทั้งเส้น เพราะ
ฉะนั้นผมคิดว่ามหาวิทยาลัยยุคนี้ อยู่แค่เอื้อมเป็นสิ่งที่เราทำได้อยู่แล้ว แต่สำคัญยิ่ง
กว่านั้นคือว่า หลักสูตรในมหาวิทยาลัยรายวิชาต่างๆ เราเข้าแถวแต่งตัวหลักสูตร
กัน แบบอเมริกา ที่พวกเราส่วนใหญ่ไปเรียนมา แม้จะไปประเทศอังกฤษ
ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ก็ปรับไปตามกระแสอเมริกามากขึ้น

บางวิชาเรียน 3 เดือน สอบ จบ ถามว่าจบอะไร รู้อะไร พอแล้วหรือยัง ไม่
รู้ ตอบไม่ได้ ผมมีลูกน้องเก่าและลูกศิษย์เป็นคนจังหวัดน่าน เจาจบปริญญาโท
เพิ่งจบใหม่และมาเจอผม เขาบอกผมว่า “อาจารย์ครับ ผมไม่สบายใจ มีเรื่องจะปรับ
ทุกข์ กับอาจารย์ คือว่าผมจบปริญญาโท แต่ผมมีความรู้ลึกลง ไม่ค่อยรู้อะไร
เลย” ผมตอบเขาไปว่า “เออ เป็นความรู้สึกที่ดีมากนะ ตอนผมจบปริญญาเอก
ใหม่ ๆ ผมมีความรู้สึกเหมือนคุณเลย ผมจึงตั้งใจศึกษาหาความรู้ ศึกษาข้อมูล
คิดต่อเนื่อง ไม่หยุดหย่อน จนถึงปัจจุบันก็ยังทำอยู่ เพราะกลัว” เพราะฉะนั้นที่
รู้ลึกลงเป็นของดีนะ ก็ทำให้หายกลัว โดยการหาความรู้ไปเรื่อย ๆ แล้วมันก็
ค่อย ๆ รู้ขึ้นมา นี่คือผลพวงของวิถีเรียนของเรา

กระบวนการเรียนรู้ของเราซึ่งคงจะต้องเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย
สำคัญอีกอย่างคือ เรายิ่งเรียนวิชาสูงขึ้น ผมขอคำของอดีตท่านอธิการบดีมหา
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ศศิธร ที่บอกว่า we know
more and more about less and less เป็นเอตทัคคะ ลึกซึ้งเฉพาะเรื่อง เอาไปใช้

ไม่ได้ เป็นความผิดของประเทศไทยที่ยังไม่พัฒนาถึงขั้นที่เอาความรู้ที่พิเศษพิสดารไปใช้ได้ ดังนั้นต้องระวังไว้ว่า เราเรียนรู้อะไรลึกซึ้งพิเศษ พิสดาร แล้ววิธีวิทยาหาความรู้ได้หรือไม่ วิธีวิทยาในการวิจัย วิธีคิดอย่างแยบคาย โยนิโสมนสิการ ที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ จะเชื่ออะไรคำนึงถึงหลักการกาลามสูตร ที่อายุกว่า 2,500 ปีแล้วได้ไหม นี่คือแบบทดสอบที่จะทดสอบตนเองว่าเราเพียงพอหรือไม่ ผมคิดว่าเป็นเหตุที่เราต้องเปลี่ยนทั้งสิ้น อีกเรื่องคือเมื่อเราแปลกแยกมาจากสังคมแล้ว เรื่องเรียนเป็นการจัดกระบวนการเข้าแถว เพื่อจะไปเรียนต่อให้ได้

มหาวิทยาลัยทุกแห่งต้องมี transcript เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อประโยชน์ของการไปเรียนต่อ เราถูกดูตัวเองมากเกินไปแล้ว ชาวต่างชาติมาเรียนเมืองไทยมากขึ้น แต่เราถือว่าปริญญาของเราจะเป็นรองประเทศต่างๆ แต่ต้องแปลงเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อนำไปเทียบชั้นที่จะเรียนต่อปริญญาโท ปริญญาเอกในต่างประเทศ เราไม่เคยมั่นใจภูมิปัญญาความรู้ที่เราเรียน เพราะเราตั้งกระบวนการวิชาเลียนแบบเขาเวลานี้มีพัฒนาใหม่ระดับโลกเกิดขึ้นคือว่า การจัดกระบวนการวิชาแบบอเมริกาพยายามทำคุณภาพให้เป็นปริมาณมาก ว่า 3 หน่วยกิต 12 หน่วยกิต 48 หน่วยกิต 120 หน่วยกิต เป็นวิธีที่ง่าย เหมือนนำสินค้าติดราคาวางตั้งไว้ในห้างสรรพสินค้า แต่เขาพบแล้วว่าเป็นการทำคนอ่อนแอ รู้ไม่จริง ขาดแก่น มีวิชาบังคับ วิชาเลือกก็จริง แต่ว่าในที่สุดแล้วไม่พอ

เรื่องเกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยหลายแห่งในประเทศอังกฤษ รวมถึงประเทศนิวซีแลนด์และกำลังกระจายไปทั่วโลก นั่นคือยอมรับนับถือการจัดกระบวนการวิชาเป็น Module หัวข้อนี้ต้องอ่านหนังสืออะไรบ้าง คอร์สวิชาเป็นลักษณะบูรณาการทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น วิชาเอกการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ต้องเรียนเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ การเมืองระหว่างประเทศ กฎหมาย เรียนวิธีพูดที่เข้าที่ ต้องเรียนต้องอ่านหนังสือ cross discipline ขึ้นอะไรมากมาย เพื่อจะถามคำถามหลักๆ ในวิชานี้ให้ได้ แล้วปริญญาโทที่เรียน เรียนวิชาที่ integrate แล้ว 6 วิชา 8 วิชาจบ แต่ต้องเขียน วิทยานิพนธ์เสนอโปรเฟสเซอร์ ให้อ่านแล้วเป็นที่พอใจว่ามีคุณภาพ ที่ผมรู้เพราะลูกของผมไปเรียนตามระบบนี้ แล้วเขาบอกว่าไม่ได้หลับไม่

ได้นอน เหนื่อยแสนสาหัส แต่พอจบแล้วก็ภูมิใจ ว่าคิดเป็น รู้ะไรมากขึ้น มั่นใจในตัวเอง ในวิชาความรู้ที่ตนเองร่ำเรียนมาดีขึ้น ตรงนี้ผมคิดว่าเป็นวิถีแก้จุดอ่อนในกระบวนการเรียนรู้ของเราด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมหาวิทยาลัย อีกประการหนึ่งคือเราเอาวิชาเป็นตัวตั้ง เอาผู้เรียนมาเป็นมาสเตอร์วิชานั้น แล้วตอบคำถามที่อาจารย์ถาม จะประกันได้อย่างไรว่าเขาเป็นคนเฉลียวฉลาดและรอบรู้ คงแก่เรียน สมดุสิต แล้วรู้เรื่องบ้านเมือง สังคมดี มันประกันไม่ได้ แม้แต่จะเรียนสังคมวิทยา มานุษยวิทยา ก็ไม่แน่ใจ

ดังนั้นกระบวนการการเรียนรู้ที่ดีคือ ไม่แบ่งแยกกระบวนการระหว่างสิ่งที่เรียนในมหาวิทยาลัยกับเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ในชุมชน ในหมู่บ้าน ในเมือง เมื่อไม่แบ่งก็ต้องทำการวิจัย โดยอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องออกไป และเมื่อออกไปก็ไม่แสดงตนเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ให้คนยำเกรงเสมอไป ต้องทำเหมือนชาวบ้าน เพื่อไปเรียนรู้กับชาวบ้าน เป็นสมาชิกหนึ่งในหลาย ๆ คนของกลุ่มชาวบ้าน เรียนรู้จากเขาให้มาก ถึงจะได้ความจริงมา ผมพบด้วยตัวเองว่า เมื่อเวลาไปต่างจังหวัด บัดนี้กระแสนั้นตึกกลับ คือเมื่อชาวบ้านรู้ว่าเราเป็นใคร เขาจะนิยมพูดภาษาเรา ภาษาชาวมหาวิทยาลัย ศัพท์ต่าง ๆ ที่เป็นศัพท์ทางวิชาการอย่างคาดไม่ถึง เพราะเขาต้องการให้เราพอใจ นี่คือจิตวิทยาคนไทย ที่ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ ทำให้พอใจไว้ก่อน คำตอบต่าง ๆ บางครั้งก็เพี้ยนไป ไม่พูดความจริงทั้งหมด อาย แต่บอกสิ่งที่ถูกใจเรา ทำให้เราพอใจ เราไม่ได้ความจริงกลับมา ดังนั้นคาถาสำคัญก็คือ ถ้าจะออกไปเก็บข้อมูล ไปทำวิจัย ไปเรียนรู้กับชาวบ้าน ต้องทำตัวให้เหมือนชาวบ้านถึงจะได้ความจริง ตรงนี้จะละลายความแตกต่าง ละลายความแปลกแยกเป็นหนึ่งเดียวกัน เชื่อมโยงมาได้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมหมายความว่า เรากับชาวบ้านเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แปลกแยกกัน เขามาร่วมกับเรา เราไปร่วมกับเขา เพื่อหาความจริง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเคยให้ความรู้แก่ผม ผมขอบคุณมากในการประชุม work shop ครั้งหนึ่งไปรู้เรื่องที่จังหวัดตราด ขอเล่าเป็นกรณีศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พิเศษมากที่ชาวมหาวิทยาลัยไปทำงานร่วมกับชาวบ้าน เป็น

หมู่บ้านชายทะเล แล้วเคยเป็นป่าโกงกางที่อุดมสมบูรณ์มาก กุ้ง หอย ปู ปลาชุม มีคนไปโค่นถางทำนากุ้ง และทำให้กุ้ง หอย ปู ปลา มีจำนวนลดลงเป็นอย่างมาก ชาวบ้านกลุ่มใจ เป็นหนี้สิน ไม่พอใจ ฮึดฮัดมาก ได้ทหารเรือมาช่วยในการแก้ไขปัญหาร่วมกันตั้งวงคิด ในที่สุดคิดออกเป็นเรื่องดังต่อไปนี้ คือ คิดออกว่าสัตว์น้ำในป่าชายเลนของเขา ที่ราคาดีที่สุด ที่กำลังขาดแคลนน้อยลงทุกที ที่แพร่พันธุ์เร็วที่สุดนั่นก็คือ ปู ดังนั้นจึงเรียกประชุมกันทั้งหมู่บ้าน ว่าถ้าเราจะอยู่รอด เราต้องไว้ชีวิตปู ชัก 3 - 4 เดือน ถ้าเจอปูตัวเมียที่มีไข่เต็มท้องห้ามจับเป็นอันขาด ทั้งปูดำและปูแสม พอลงปฏิบัติจริง ปรากฏว่าเกิดผลสำเร็จ แม่ปูไม่กี่ 100 ตัว ออกลูกเป็นแสนเป็นล้านตัว พอลูกปูชุม กุ้ง หอย ปู ปลา ต่างๆ ก็ชุมตามมา ในที่สุดความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน จึงกลับมา แต่ชาวบ้านที่ต้องการทำนากุ้ง ก็ยังรุกโค่นป่าโกงกาง ในที่สุดทหารเรือจึงให้ความช่วยเหลือ ตาต่อตา ฟันต่อฟัน นายทุนเมื่อเจอชาวบ้านเอาจริงเข้าก็ต้องถอยไป เมื่อผมกลับไปเยี่ยมชาวบ้าน 2 ครั้ง ครั้งหลังไปชาวบ้านพาผมไปดูเขาบอกว่าอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิม หรือมากกว่าเดิม เขาพาผมไปดูป่าโกงกาง นำกระบุงที่มีปูจำนวนมากมาให้ดูและกุ้ง หอย ปู ปลา ต่าง ๆ กับคืนสภาพตามเดิม ชาวบ้านยิ้มแย้มแจ่มใส และมีรายได้กลับมาดังเดิม จัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ มีชาวบ้านเป็นผู้นำเที่ยว ชาวบ้านจึงได้รายได้เสริมอีกทางหนึ่ง สิ่งเหล่านี้บอกเราว่าชาวมหาวิทยาลัยไปคิด ทำ และฟังร่วมกับชาวบ้าน ชาวบ้านตั้งใจถูกว่าป่าชายเลนจะกลับคืนมาต่อเมื่อช่วยกันรักษานูรักษัพันธ์ไว้ให้ได้ พันธุ์ที่มีราคาแพงและเจริญเติบโตเร็วที่สุดคือปู พอจับเคล็ดได้แล้ว อย่างอื่นก็ตามมาหมด

โดยนัยยะเดียวกันที่ อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง เป็นหมู่บ้านมุสลิมก็ทำแบบเดียวกัน โดยมีมูลนิธิหยาตฝน ของคุณพิสิทธิ์ ก็ได้ความอุดมสมบูรณ์กลับคืนมา ปรากฏว่าเมื่อ กุ้ง หอย ปู ปลา มีความอุดมสมบูรณ์ เรือประมงจากสมุทรสาคร สมุทรสงครามไปทำการลากอวน จับปลากันคือ ๆ เลย ชาวบ้านต้องรวมตัวกัน 50 ลำ ไปสู้กับเรือใหญ่ 1 ลำ เขาก็ยอมถอย เมื่อเขาถอยแล้วก็รวมตัวกันไปหานายอำเภอ ไปหาผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด จึงได้จัด

ตั้งทีมดูแลปกป้องน่านน้ำที่อำเภอสิเกาไว้ และเมื่อประสบความสำเร็จชาวบ้านอีกหลายอำเภอจึงรวมตัวกันและนำไปเป็นแบบอย่าง สร้างเป็นเครือข่ายดูแลปกป้องน่านน้ำในจังหวัดตรังขึ้น หลายหมู่บ้านที่สามารถพิทักษ์และรักษาป่าได้ สีนามิมาปาชายเลนจึงช่วยรับแรงกระแทกไว้ จังหวัดตรังคนตายน้อยกว่าที่อื่น เราได้เรียนรู้ว่าการรวมตัวของชาวบ้าน การวางแผนของชาวบ้าน การใช้ความคิดของชาวบ้านว่าจะพิทักษ์รักษาความอุดมสมบูรณ์ของเขา โดยการพิทักษ์ธรรมชาติ น่านน้ำตรงนั้น ไว้ให้ได้ยังไง เขาคิดเองทั้งหมดทุกขั้นตอน ผมอยากจะเรียกพวกเขามารับปริญญาเอกให้ทั้งหมดหมู่บ้าน น่าชื่นชม และขอปรบมือให้ ตัวอย่างแบบนี้มีอีกมากมาย

นอกจาก 2 ตัวอย่างที่กล่าวมา อีกก็คือจังหวัดแพร่เป็นเมืองที่อาภัพและเรามีปัญมากกว่าจังหวัดอื่นถูกหาว่าเป็นกบฏเงี้ยว ทำให้เขาเสียขวัญ และต้องพัฒนา ชาวเมืองแพร่จึงรวมตัวกันใหม่ โดยล่าสุดเมื่อ 2 ปีที่แล้ว ชาวเมืองแพร่และกลุ่มลูกหลานเมืองแพร่ ร่วมกันนิมนต์พระมาทำพิธี 4 มุมเมือง บัดริ่งความวุ่นวายไม่ตีไม่งาม ที่ทำให้เป็นทุกข์ เกิดกังวล ที่เป็นปัญหาให้ออกไปจากเมืองให้หมดแล้วทำขวัญเมือง ทำพิธีต่อชะตาเมือง ชาวบ้านเป็นผู้ทำ ร่วมกันกับพระภิกษุในท้องถิ่น ชาวบ้านผ่านเมือง ผู้หลักผู้ใหญ่ทนมัไฮ่ต้องกระโดดมาเข้าร่วม ดังนั้นเมืองแพร่จึงมีสง่าราศีขึ้น รู้จักอนุรักษ์โบราณสถานและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น เพราะได้ปลุกใจเมืองขึ้นมาแล้ว โดยความคิดใช้ของโบราณ มาปลุกสำนึกของชาวเมืองแพร่ให้เกิดขึ้น ผมจึงเขียนจดหมายไปชื่นชมเขา เขาดีใจมาก นี่คือตัวอย่างหนึ่งซึ่งถ้ามีเวลาสัก 3 ชั่วโมง จะเล่ากรณีศึกษาเหล่านี้ได้อย่างมากมาย

ประเด็นของเราชาวมหาวิทยาลัยอยู่ที่ไหน อยู่ที่ว่าเราต้องไปมีส่วนร่วม กับชาวบ้าน มีส่วนร่วมในการคิดร่วมกันกับชาวบ้าน โดยเราไม่เหนือเขา เราเป็นสหธรรมมิตร คือศีลเสมอกัน ช่วยกันคิดช่วยกันทำ อย่างที่บางคนช่วยกันทำที่จังหวัดบุรีรัมย์ ท่านครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ รวมตัวกับชาวบ้าน อยากจะปรับปรุงการเกษตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพให้มากกว่าเดิม ทำโดยการตั้งโจทย์ว่าดินไม่ดี ต้องทำให้ดินดี โดยการใช้ไส้เดือน น้ำไม่พอ ไปขอให้หน่วยเร่งรัดพัฒนา

ชนบท (รพช.) มาช่วยชุดสระเก็บน้ำ บางคนจะปลูกแตง ปลูกกล้วย ปลูกอ้อย ทำอย่างไรถึงจะงาม โดยมีผู้เชี่ยวชาญคือชาวบ้านที่เคยทำมาก่อน เป็นคนอาสา ให้คำแนะนำกับกลุ่ม พี่ผลจึงออกมาได้ผลสมบูรณ์เป็นอย่างมาก เพราะชาวบ้าน ตั้งใจตัวเองว่าทำอย่างไรดีถึงจะดี ปลูกอะไรถึงจะงาม และขายได้ดี ร่วมกันคิด จึงกลายเป็นมหาวิทยาลัยระดับชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านรวมตัวกันสร้าง ตั้งใจ คัดเอง อาสาเอง ทำวิจัยเอง เป็น Action Research ก็ออกมาดี การทำแบบครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ ไม่สงวนลิขสิทธิ์ และสามารถเข้าร่วมกลุ่มกับชาวบ้านได้ โดยการติดต่อผ่านพระครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ ที่จังหวัดบุรีรัมย์

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จริงอย่างไร ในทัศนะผมคิดว่า ต้องเริ่มต้นจากพวกเรทุกคน โดยระบบความสัมพันธ์ 3 ระดับ ดังนี้

1. ตัวบุคคล (Individual)
2. กลุ่มกัลยาณมิตร ที่พูดกันรู้เรื่องไม่ได้โกรธกัน (Nodes)
3. เครือข่าย (Network)

หมายความว่า การรวมตัว 3 ระดับ จากบุคคลมารวมตัวเป็นกลุ่ม ๆ เป็นกัลยาณมิตรและหลายกลุ่มกัลยาณมิตรรวมตัวกันเป็นเครือข่าย หลาย ๆ เครือข่าย เช่น เครือข่ายชาวนา ชาวสวนไทยไปติดต่อกับเครือข่ายชาวนา ชาวสวนของประเทศฝรั่งเศส จีน เวียดนาม และได้ทำการติดต่อกับเครือข่ายมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร โดยติดต่อผ่านทางเครือข่าย internet แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ถ้าเริ่มต้นแบบนี้ผมว่าเราทำได้ โดยเริ่มจากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ไปหาชาวบ้าน ไม่ดูแคลนชาวบ้าน ชาวบ้านจะได้ไม่คิดอะไรมาก เราพูดคุยกันได้ ผมว่าจะเริ่มจุดเริ่มต้นที่พิเศษที่สุด

ถ้าเรารวมตัวกันได้ เป็นหนึ่งจาก Individual มาสู่ Nodes มาสู่ Network ต้องตั้งโจทย์คำถามสำคัญว่า แล้วเราอยากรู้อะไร อยากให้ลูกหลานเราทำอะไร เป็น ต้องการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาอะไร แก้ปัญหาเรื่องน้ำ แก้ปัญหาตลาดล้าไย ไม่ให้นายทุนมาค้าผลกำไรเอาประโยชน์ สุดแท้แต่ปัญหา แล้วรวมตัวกันคิด สำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้าง ลองผิดลองถูกบ้างไม่เป็นไร แต่ต้องตั้งโจทย์

เป็น จึงจะนำไปสู่การระดมสมอง แก้ไขปัญหาได้ นอกจากนั้น วิชาความรู้ทั้งหลายที่มีอยู่มากในมหาวิทยาลัย สำคัญยิ่งคือการเลือกเฟ้น นำความรู้นั้นไปจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนที่ต้องการแก้ปัญหาตามโจทย์นั้น ความรู้เรื่องนี้ว่า ชลประทาน ดิน ฟ้า อากาศ พืช สวน ฯลฯ ที่เราสามารถไปเผื่อแผ่ความรู้ตามสเปคที่เขาอยากรู้ก็เป็นเรื่องสำคัญมาก และเลยไปถึงภูมิปัญญา ศาสตร์ต่างๆ ภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมาช้านาน การนำภูมิปัญญาและความรู้ทั้งหลาย ไปเลือกเฟ้นใช้งานให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นอย่างมาก

สุดท้ายคือ มีเงื่อนไขในการเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้อย่างไร จึงจะเกิดประโยชน์

ประการแรก ตัวเราต้องเปลี่ยน ถ้าเราจับปัญหาถูกต้องแล้ว อย่างเดิมไม่ดี มีดีกว่านี้ เราต้องกล้าเปลี่ยนที่ตัวเรา โดยเปลี่ยนกระบวนการทัศน วิถีคิด มโนธรรมสำนึก อย่างที่ท่านอาจารย์ระพี ท่านพูดให้ฟังเมื่อเช้านี้ เป็นเรื่องที่เรากำลังกล้าเปลี่ยน ถ้าเรารู้ว่าเราไปเปลี่ยนในทางที่สร้างสรรค์ดีงาม

ประการต่อมา ต้องลดอัตราความเป็นครูลง ครูและนักเรียนจับมือกัน แสวงหาความจริง เรียนรู้ร่วมกัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นของวิเศษที่สุด ผมเจอมาเอง ขอเล่าสั้นๆ ที่สุด

ตอนผมเป็นนักเรียนปริญญาเอก มีอาจารย์หนุ่มในชั้นคนหนึ่ง ถามขวานผ่าซากมากกว่า “เปื้อนไหมพวกเรา” ทุกคนในชั้นบอกว่าเปื้อน “งั้นเลิกเรียน ไปเที่ยวกันดีกว่า” ครั้งแรกชวนไปกินกาแฟ คุยกัน 2-3 ชั่วโมง สนุกกว่าในคอร์สมาก ครั้งต่อไป long weekend 3 วัน 3 คืน ไปขึ้นเขาตั้งแคมป์กันบนเขา ใครอยากคุยมีปัญหายากคุยอยากถาม สามารถพูดได้ ถกเถียงข้อสงสัยได้อย่างเต็มที่ ทำการประเมินผลแล้วเมื่อกลับมาทุกคนรวมทั้งอาจารย์ด้วย สรุปว่า เอาอีก และนี่คือวิธีดัดศิลา นั่นคือวิธีการเรียนรู้ที่ดีของมหาวิทยาลัย ที่รวมหัวกัน คิดด้วยกัน

มีวิทยากรใหม่อย่างหนึ่ง ภาษาไทยเรียกว่า สุนทรียสนทนา David Bohm dialogue เป็นคนเขียนหนังสือ Dialogue สุนทรียสนทนา คือการที่คนกลุ่มหนึ่งมาพูดคุยวิสาสะกัน ไม่ยึดมั่นถือมั่นว่าตัวเองคิดอะไรอยู่ แต่ฝึกและตั้งใจอย่าง

ยิ่งที่จะเป็นผู้ฟังที่ดี ทุกคนฟัง และทุกคนผลัดกันพูด ไม่มีการโต้แย้งเอาชนะ ไม่มีดีเบตอะไรทั้งสิ้น หมุนเวียนกันไปเรื่อย ๆ ประเมินผลแล้ว David Bohm dialogue นี้ทุกคนได้เรียนรู้มากมาย ความคิดของผมที่ยึดมั่นถือมั่น พอคุยกับอาจารย์อำนาจ 4-5 ยก ผลออก ๆ ความคิดของผมที่ค้ำอาจารย์อำนาจ ตั้งแต่ต้นมาอยู่กับผมโดยไม่รู้ตัว และความคิดของผมก็ไปอยู่กับอาจารย์อำนาจโดยไม่รู้ตัว อย่างนี้เป็นต้น เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน แบบไม่มีอัตรา หัดฟังให้มาก ในที่สุดการพูดคุยแบบ dialogue ไม่เอาแพ้เอาชนะ ไม่มีใครเป็นใหญ่ เสมอภาคกันเหมือน King Arthur round table เป็นวิธีการเรียนรู้ที่วิเศษที่สุด และวิธีนี้สามารถนำไปใช้กับชาวบ้านได้ แต่เราต้องถอดความเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบปริญญาเอกต้องเสมอเหมือนกับชาวบ้าน ที่พูดก็คือผมมีประสบการณ์เคยไปนอนศาลาวัดกับชาวบ้าน ตอนผมทำงานทางวัฒนธรรม และผมก็ตั้งใจเป็นล้นพ้นที่ได้เรียนรู้จากเขามาก เกินกว่าที่ผมตั้งความหวังเอาไว้ ตรงนี้จึงเป็นเรื่องซึ่งขอเสนอแนะ ให้นำไปติดต่อว่าเราจะทำอย่างไรดี ที่จะแลกเปลี่ยน เรียนรู้ มีประสิทธิภาพต่อไป

สุดท้ายคือเราต้องการอะไรกันแน่ ผมได้พูดตอนต้นแล้วว่า เราต้องนำเศรษฐกิจพอเพียงไปวิเคราะห์ตีความและใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นรูปธรรมที่สุด แต่เราต้องเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ ขอพูดอย่างชาวพุทธ ขอพูดในฐานะลูกศิษย์ของท่านพุทธทาส ทำทั้งหมดทั้งปวงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้เพื่ออะไร ก็เพื่อเดินออกมาจากวัตถุนิยม ตามปณิธาน 3 ข้อของท่านพุทธทาสภิกขุ เดินออกมาเสียจากวัตถุนิยม อำนาจนิยมและธนนิยมด้วย ไม่กลัวและอย่าใครเขาจะว่า จน ใครว่าอาจารย์เอกวิทย์จน ผมไม่อาย ไม่รู้สึกเป็นปมด้อย จนจริง ๆ พอลู่พอกิน ขำระชาการบ้านาญ แต่การจะเดินออกมาได้เราต้องประเมินตนเองว่าเราลดความโลภของเราได้หรือไหม คิดทุนนิยม ตีความโดยคริสเตียนสาย Puritan "Greed is good Greed is work" เราไม่เอาด้วย เราลดความโลภลง เศรษฐกิจพอเพียงเราทำได้แน่นอน เพราะชีวิตของเราไม่ได้ต้องการอะไรมาก เราจะเข้าถึงได้และอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข เราจะมีเวลามากขึ้น มี

อิสรภาพมากขึ้นที่จะแสวงหาความรู้และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่จะพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นต่อไป

เศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ยั่งยืน ทรัพยากรยังมีอยู่ ไม่ขโมยของลูกหลานมากินมาใช้ ทราบแล้วโปรดเอาไปพิจารณาด้วยว่าจะทำอะไรที่จะเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้กันใหม่ จับเคล็ดได้ถูก ตั้งใจทงยให้ได้ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดี และนำไปทำร่วมกับชาวบ้าน ลงจากหอคอยงาข้างทำร่วมกับชาวบ้าน เสมอภาคกับชาวบ้าน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตามวิถี David Bohm dialogue ผมเชื่อมั่นในเรื่องนี้และเชื่อว่าพวกเราทุกคนตั้งใจจริง เราคงประสบความสำเร็จได้ ผมขออนุญาต โดยข้อจำกัดของเวลา เพียงเท่านี้ ขอบขอบคุณครับ

บรรยายพิเศษ เรื่อง ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จุฬามาศ บาระมีชัย

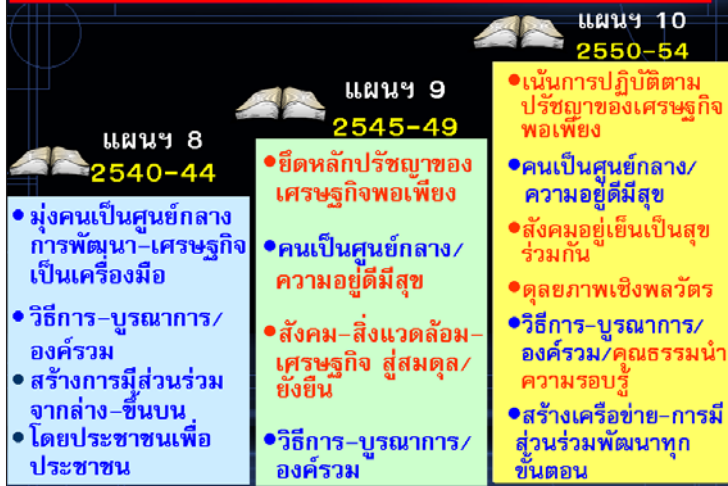
ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โดย จงมาศ บารมีชัย
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน สศช.
ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วันศุกร์ที่ 18 สิงหาคม 2549

1

กระบวนทรรศน์ใหม่ของแผนฯ 8-10

กระบวนทรรศน์การพัฒนาที่ปรับเปลี่ยน...สู่ความพอเพียง

ด้านสังคม

- การศึกษาต้องเร่งพัฒนาด้านคุณภาพ
- ขาดแคลนกำลังคนระดับกลาง/สูง
- หลักประกันสุขภาพทั่วถึง
- คุณธรรม จริยธรรมคนไทยลดลง
- เสี่ยงต่อความพลัดถิ่นในชีวิต ทรัพย์สิน

ด้านชุมชน

- ชุมชนมีส่วนร่วม/มีแผนชุมชน/การจัดการความรู้เพิ่มขึ้น
- มีผู้นำชุมชน/ชุมชนต้นแบบกระจายทุกพื้นที่

สิ่งแวดล้อม

- ความอุดมสมบูรณ์ลดลงระบบนิเวศเริ่มเสื่อมถอย ความหลากหลายชีวภาพถูกคุกคาม
- คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม

สถานะของประเทศ

เศรษฐกิจ

- เศรษฐกิจเติบโตต่อเนื่อง ฐานการผลิตหลากหลาย
- รายได้ต่อหัวเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มประเทศรายได้ปานกลางด้วยซ้ำ
- กนอลดลงเหลือ 7.3 ล้านคน (2547)
- พึ่งพิงการนำเข้าสูง
- ต้นทุนโลจิสติกส์/GDP สูงถึง 16%

ธรรมาภิบาล

- ลดการการปรับคัวทัศน์สมัย มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- การกระจายอำนาจมีการถ่ายโอนภารกิจแล้วบางส่วน
- กลไกการตรวจสอบอำนาจรัฐอยู่ในช่วงเริ่มต้น
- ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและร่วมพัฒนามากขึ้น

วิสัยทัศน์และพันธกิจการพัฒนาประเทศ

สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

4 พันธกิจการพัฒนา

1

พัฒนาดน
ให้มีคุณภาพ
พร้อมคุณธรรม
รอบรู้อย่าง
เท่าทัน ครอบครั
อบอุ่น ชุมชน
เข้มแข็ง
พึ่งตนเองได้

2

เสริมสร้าง
เศรษฐกิจให้มี
คุณภาพ
เสถียรภาพ
เป็นธรรม

3

ดำรงความ
หลากหลายทาง
ชีวภาพ
สร้างความมั่นคง
ของฐานทรัพยากร
ธรรมชาติและ
คุณภาพ
สิ่งแวดล้อม

4

พัฒนาระบบบริหาร
จัดการประเทศให้
เกิดธรรมาภิบาล
ภายใต้ระบอบ
ประชาธิปไตย
ที่มีพระมหากษัตริย์
เป็นประมุข

วัตถุประสงค์ในระยะแผนฯ 10

- ➔ สร้างโอกาสการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม
- ➔ เพิ่มศักยภาพชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย
- ➔ ปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่าสินค้า/บริการ
- ➔ สร้างภูมิคุ้มกัน/ ระบบบริหารความเสี่ยงให้ภาคเศรษฐกิจต่างๆ
- ➔ สร้างระบบแข่งขันการค้า/ การลงทุนให้เป็นธรรม
- ➔ เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร/ความหลากหลายทางชีวภาพ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ➔ เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศให้เกิดขึ้นในภาครัฐ เอกชน ประชาชน

เป้าหมายในระยะแผนฯ 10

พัฒนาคุณภาพคน

- เพิ่มปีการศึกษาเฉลี่ยเป็น 10 ปี
- พัฒนาแรงงานระดับกลาง 60 % ของกำลังแรงงานรวม
- รายได้เฉลี่ยแรงงานเพิ่มขึ้น 4.5 %
- สัดส่วนนักวิจัย 10 คน : ประชากร 10,000 คน
- อายุคาดเฉลี่ยคนไทย 80 ปี
- ลดอัตราเจ็บป่วยด้วยโรคป้องกันได้ 5 อันดับแรก
- ลดรายจ่ายสุขภาพ 10 %

พัฒนาชุมชน / แก้ไขปัญหาความยากจน

- ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- ลดดีดอาชญากรรม 10 %
- ลดสัดส่วนคนจนเหลือ 4 % ภายในปี 2554

ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

- ภาคเศรษฐกิจในประเทศ/ภาคการค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 75 %
- ผลผลิตทางการผลิตรวมเพิ่มขึ้น 3 % ต่อปี
- อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยไม่เกิน 4 % ต่อปี
- หนี้สาธารณะ/GDP ไม่เกิน 50 %
- ความยืดหยุ่นการใช้พลังงานเฉลี่ยไม่เกิน 1:1
- สัดส่วนกลุ่มรายได้สูง/รายได้น้อยไม่เกิน 10 %
- ผลผลิต SME/GDP เป็น 40 % ในปี 2554

เป้าหมายในระยะแผนฯ 10 (ต่อ)

สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- พื้นที่ป่าไม้ไม่น้อยกว่า 33 % เป็นป่าอนุรักษ์ 18 %
- พื้นที่เกษตรในเขตชลประทานไม่น้อยกว่า 31 ล้านไร่
- คุณภาพแหล่งน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ไม่น้อยกว่า 85 %
- คุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน
- จัดการของเสียอันตรายจากชุมชนให้ได้ 30 %

ธรรมาภิบาล

- คะแนนภาพลักษณ์ความโปร่งใส 5.0 ในปี 2554
- ลดกำลังคนภาครัฐกลางให้ได้ร้อยละ 10 ในปี 2554
- ธรรมาภิบาลภาคธุรกิจเอกชนเพิ่มขึ้น
- ท้องถิ่นมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น
- ภาคประชาชนเข้มแข็ง
- ศึกษา วิจัย พัฒนาองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมประชาธิปไตยไม่ต่ำกว่า 20 เรื่อง/ปี

13

พัฒนาคนให้มี คุณธรรมนำความรู้

พัฒนาจิตใจเยาวชนผู้เรียน
ส่งเสริมคนไทยเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
ตลอดชีวิต
จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญา
ท้องถิ่นและความรู้สมัยใหม่

เสริมสร้างสุขภาวะ คนไทยให้แข็งแรง

พัฒนาระบบสุขภาพทรงพลัง
สร้างความมั่นคงทางอาหาร การบริโภค
ที่ปลอดภัย
ลด ละ เลิก พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ

ยุทธศาสตร์

การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่
สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

เสริมสร้างคนไทยอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

สร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคม ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่ปลอดภัย นำอยู่
สร้างจิตสำนึกด้านสิทธิ หน้าที่พลเมือง เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

14

ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็น ฐานที่มั่นคงของประเทศ

เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ
จัดการองค์ความรู้ชุมชน พัฒนาต่อยอด
สร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชน

สร้างความมั่นคงของ เศรษฐกิจชุมชน

รวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์
นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้าง
สรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ

เสริมสร้างศักยภาพของชุมชน
อยู่ร่วมกับทรัพยากรอย่างเกื้อกูล

ให้สิทธิชุมชนร่วมบริหารจัดการ
ทรัพยากร
สร้างกลไกปกป้องคุ้มครองทรัพยากร

15

กระจายผลประโยชน์การพัฒนา อย่างเป็นธรรม

ส่งเสริมการแข่งขันการประกอบธุรกิจอย่างเสรีและเป็นธรรม
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสู่ภูมิภาค
พัฒนาศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก
รักษาวิถีทางการคลัง

ยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ให้สมดุลและยั่งยืน

ปรับโครงสร้าง การผลิต

พัฒนาอุตสาหกรรมและห่วงโซ่อุปทาน
สร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดี
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
ระบบโลจิสติกส์

สร้างภูมิคุ้มกัน ระบบเศรษฐกิจ

รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
ส่งเสริมการออม
เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน

16

บทบาทภาคีการพัฒนา

ภาครัฐ

เป็นแกนจัดทำนโยบายแผนยุทธศาสตร์/สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ผลักดันสู่ปฏิบัติ ติดตามผล สนับสนุนข้อมูลวิชาการ

การเมือง

ดำเนินนโยบายต่อเนื่อง โปร่งใสเป็นธรรม ผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

ประชาชน

มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และติดตามตรวจสอบ มีสำนึกความเป็นพลเมือง รับผิดชอบต่อน้ำที่ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น

เอกชน

สนับสนุนทรัพยากร สร้างประโยชน์และความเป็นธรรมแก่สังคมคืนกำไรสู่สังคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ

วิชาการ

สร้างความรู้ เป็นแหล่งข้อมูลให้สังคม จุดประกายความคิด สร้างความเข้าใจทางเทคนิควิชาการ

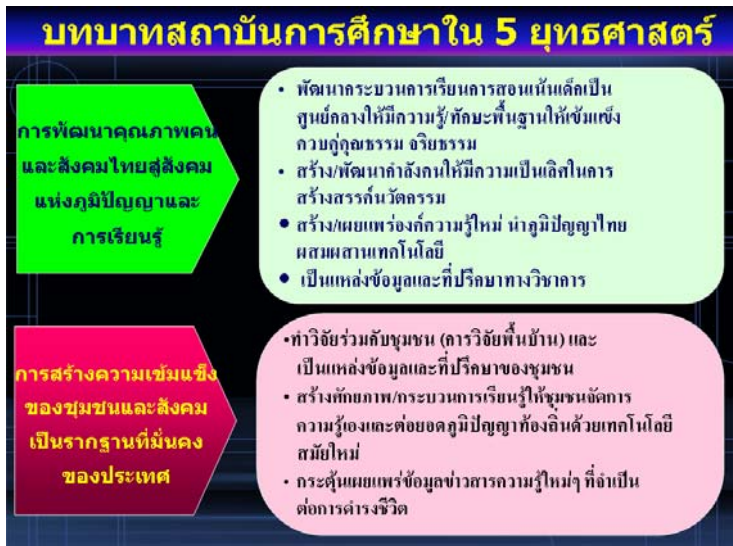
สื่อมวลชน

เป็นสื่อกลางสะท้อนข้อเท็จจริงความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างมีคุณภาพ สร้างสรรค์ รวบรวมติดตามตรวจสอบและรณรงค์สร้างจิตสำนึกสาธารณะ

การขับเคลื่อนแผนฯ 10 สู่การปฏิบัติ

บทบาทสถาบันการศึกษาใน 5 ยุทธศาสตร์

**การปรับโครงสร้าง
เศรษฐกิจให้สมดุล
ยั่งยืน**

- ให้ความรู้วิชาการเศรษฐกิจแก่สาธารณชนอย่างเป็นกลางและถูกต้องตามหลักวิชาการ
- เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ และร่วมทำวิจัยกับชุมชน

**การพัฒนามาตรฐาน
ความหลากหลายทาง
ชีวภาพ และการ
สร้างความมั่นคงของ
ฐานทรัพยากรและ
สิ่งแวดล้อม**

- ให้คำปรึกษาแก่สาธารณชน วิจัย/พัฒนาร่วมกับนักพัฒนาและชุมชน
- พัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับระดับชาติ
- สร้างองค์ความรู้ ให้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ระดับต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
- เป็นที่เชื่อมโยงในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดึงศักยภาพชุมชนผ่านกระบวนการทันแผนชุมชน

บทบาทสถาบันการศึกษาใน 5 ยุทธศาสตร์

**การเสริมสร้าง
ธรรมาภิบาลในการ
บริหารจัดการ
ประเทศ**

- พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาล การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบเผยแพร่ต่อสาธารณชน
- พัฒนาเครือข่ายที่แน่นแฟ้นกับสื่อ ภาคประชาสังคม และองค์กรเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
www.nesdb.go.th
e-mail deco@nesdb.go.th

26

นันทวรรณนะ จาก 18 คนบดี 18 มหาวิทยาลัย
เรื่องการศึกษา กับการอุปการะการผลิตรู
การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี)

นันทวรรณนะ
จาก 18 คนบดี 18 มหาวิทยาลัย
เรื่องการศึกษา
กับการอุปการะการผลิตรู
การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี
(หลักสูตร 5 ปี)

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

ต่อการพัฒนาประเทศที่ยึดถือแนวทางโลกกระแสหลักเป็นตัวตั้ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรณิกา พันธ์อำพล

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ด้านดี

ยอมรับความเป็น “โลกาภิวัตน์” ที่ทำให้การแพร่หลายและเสมอภาคทาง
ด้านบริบทของโลก อันหมายถึง

- เทคโนโลยี
- นวัตกรรม
- กระบวนทัศน์

อันนำไปสู่การพัฒนาความเป็นสากลทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
มากขึ้น สามารถนำเอาสิ่งดี มาเป็นต้นแบบพัฒนาประเทศให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
สืบไป

ด้านด้อย

การตื่นกระแสโลก ทำให้ลืมความเป็นเอกภาพทางสังคม วัฒนธรรม
ประเพณี และทางชาติพันธุ์ของตนเองทำให้คนเป็นปัญหากับ

- วัฒนธรรม
- จารีตประเพณี
- ปัญหาทางสังคม

สรุป ดังนั้นการพัฒนาตามกระแสต้องเลือกในสิ่งที่เอามาไว้ ต้องสอดคล้องกับ
ความมีคุณภาพของค่านิยม ความมั่นคง การคงอยู่ที่ต้องยั่งยืนตามโครงสร้างของ
ประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำเริญ อุ่นแก้ว

คณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

โลกกระแสหลักเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งที่รับไว้พิจารณาเป็นตัวเลือกและทางเลือกการพัฒนาประเทศควรดู ภูมิประเทศตัวเอง สังคม ศิลปะและวัฒนธรรมของตัวเอง แต่ไม่ปฏิเสธเครื่องมือ และองค์ความรู้ที่เท่าทันโลกกระแส และจัดให้กลมกลืนกับภูมิปัญญาไทยได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชาว์ อินโย

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

การพัฒนาประเทศแต่ละประเทศควรตั้งอยู่บนพื้นฐาน ทฤษฎี และแนวคิดของประเทศนั้น ๆ เป็นหลัก ควรมากกว่า 50 % ไม่ควรนำแนวทางกระแสโลกมาใช้ทั้งหมดแต่ควรนำมาพิจารณาไตร่ตรองก่อนที่จะดำเนินการตามกระแสหลัก ด้วยเหตุผลที่ว่า พื้นฐาน แนวคิด และระดับการศึกษาของประชาชนของแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน การนำแนวทางกระแสโลกมาใช้ทำให้มีการปรับตัวไม่ทัน หลักการบางอย่างอาจจะเป็นสิ่งที่ดีแตเมื่อนำมาใช้จะเกิดปัญหา ยกตัวอย่างเช่น การให้ท้องถิ่นจัดการศึกษาโดยการโอนโรงเรียนประถมศึกษาให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหลักการและแนวคิดที่ดี ที่จะพัฒนางานไปในทางที่ถูกต้องในการบริหารงบประมาณ แต่เมื่อนำมาใช้ในประเทศไทยซึ่งมีพื้นฐานการศึกษา แนวคิด และระบบการทำงานที่ค่อนข้างจะแตกต่างกับประเทศที่เจริญแล้วจึงทำให้หลักการแนวคิดที่ดีเกิดปัญหาไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเต็มรูปแบบ

การพัฒนาประเทศที่ถูกต้องควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของประเทศไทยโดยเน้นเกษตรรวมกับอุตสาหกรรมหรืออุตสาหกรรมเกษตรและอยู่บนพื้นฐานของ

ความพอเพียง ควรจะได้พัฒนาการเกษตรของประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการทำนา ทำไร่ การปลูกพืช ฯลฯ ควรมีการส่งเสริมให้การดูแลอย่างเอาใจใส่จากรัฐบาล ยกตัวอย่างเช่น การทำนา ในบางพื้นที่ขาดน้ำก็จะต้องจัดหาแหล่งน้ำให้ได้ พื้นที่ที่น้ำท่วมอยู่เสมอก็ต้องหาทางแก้ไขเพื่อให้เกษตรมีความเป็นอยู่ที่ดี

การพัฒนาประเทศตามแนวทางโลกกระแสหลักก็มีความจำเป็นแต่จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ไม่ใช่ฟุ้งเฟ้อซึ่งบางสิ่งบางอย่างเมื่อเราไม่สามารถผลิตหรือมีความรู้ในเรื่องเหล่านั้น ก็ยังไม่ต้องนำมาใช้ รอให้มีการศึกษาอย่างชัดเจนถึงผลดีผลเสียก่อนจึงค่อยดำเนินการก็จะทำให้การพัฒนาประเทศมีความยั่งยืนบนพื้นฐานของความเป็นจริง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดียนใจ เกียวดี คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การที่จะยึดแนวทางโลกกระแสหลักเป็นตัวตั้งหรือไม่ นั่น สิ่งที่ควรคำนึงถึงก่อนอื่นก็คือ **จุดยืนของประเทศในแต่ละประเด็น** ว่ามีความใกล้เคียงหรือห่างจากกระแสหลักมากน้อยเพียงใด และถ้าหากยึดแนวทางดังกล่าวเป็นตัวตั้งแล้วจะทำให้เกิดผลเสียหรือสภาพการณ์ดังต่อไปนี้หรือไม่ อาทิเช่น

1. การวิ่งตามอย่างเหินห่างเพื่อที่จะพบว่าไม่มีวันที่จะตามทันเพราะอีกฝ่ายนั้นก้าวล้ำนำหน้าอยู่เสมอ

2. การเป็นทาสทางความคิด การเป็นทาสทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีแต่การตามใช้ ตามซื้อ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้า และมีความทันสมัยทางวัตถุหรือเทคโนโลยี ค่อย ๆ ห่างไกลจากความพอเพียง ความดี ความงาม คุณธรรม จริยธรรม ไปเรื่อย ๆ

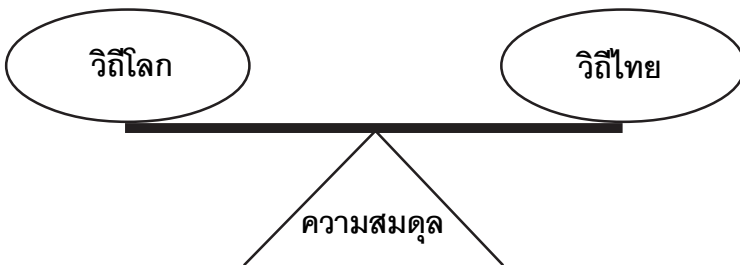
3. การเข้าสู่ระบบทุนนิยมเต็มตัว มีการแข่งขันสูง ทุกอย่างทำไปเพื่อให้
เกิดผลกำไรที่เป็นตัวเงิน หรือมูลค่าในลักษณะของสินทรัพย์ ทำให้หันสมัย
แล้วความเป็นเอกลักษณ์ต่าง ๆ ก็จืดจาง ๆ สูญหายไปนั่นเอง

การจะทำได้ให้เหมือนหรือตามใครอื่นได้หรือไม่ นั่น สิ่งที่สำคัญคือ **ต้นทุน**
ซึ่งไม่ได้หมายถึงแค่เงินหรือทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น แต่ต้องหมายถึง **คน**
ซึ่งประกอบด้วยความสามารถ ลักษณะนิสัย ความเชื่อ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม
อีกด้วย ซึ่งถ้าเราพิจารณาปัจจัยเหล่านี้เรียบร้อยแล้ว เราอาจตัดสินใจได้ว่าเรา
ยึดแนวทางโลกกระแสหลักเป็นตัวตั้งในเรื่องใดบ้าง ซึ่งคำตอบก็คงจะทำได้เพียง
บางเรื่อง เท่านั้น

รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ เอราวัณย์

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์
คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การพัฒนาประเทศไม่ควรยึดถือแนวทางโลกกระแสหลักเป็นตัวตั้ง แต่
ควรยึดแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม
ที่ยั่งยืน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพิ่มศักดิ์ สุนทรจันทร์
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

การพัฒนาทุกอย่างถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ในแง่คิดดังกล่าวสำหรับ
ประเทศไทย อยากให้มีการทบทวนว่าปัญหาอะไรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอและ
ยังแก้ไขไม่ได้ คงต้องมองเห็นปัญหาที่แท้จริง ดังแนวทางของพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวฯ ที่ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ถ้าไม่ยึดแนวทางดังกล่าวแล้ว ประเทศ
ชาติมีงบประมาณเท่าใดก็ตาม ก็จะถูกสูญเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ อีกทั้ง
เวลาที่ผ่านมา ดังนั้นไม่ว่ากระแสโลกจะปรับเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม หากยึดแนว
ทางที่ได้กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับใดก็ตามก็จะทำให้ประเทศไทย
พัฒนาได้ถึงเป้าหมายได้ อีกทั้งมีจิตสำนึกในด้านการบริหารจัดการแบบเศรษฐกิจ
พอเพียงมาเป็นการดำเนินงานด้วย ก็จะเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประเทศไทยต้องการการพัฒนาที่มีระบบมีประสิทธิภาพ ผลประโยชน์
ของการพัฒนาตกอยู่กับประชาชนของประเทศ

รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ เวทการ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคการแข่งขันกันด้วยความรู้ ความสามารถ เน้นคุณภาพของผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการผลิต ซึ่งประเทศไทยเรายังไม่พร้อมเต็มที่ แต่ก็ต้องพยายามพัฒนาตนเองอย่างเร่งด่วน เพื่อให้บุคลากรมีสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้นถือว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องเร่งพัฒนาทุกด้านเพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก สำหรับในประเทศไทย ยังมีกลุ่มบุคคลอีกหลายกลุ่มที่ยังด้อยสมรรถภาพทุกด้านในการเข้าสู่การแข่งขันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ผู้บริหารในประเทศจะต้องพัฒนา หรือหาแนวทางช่วยเหลือให้มีพื้นฐานเพียงพอในการแข่งขันได้อย่างจริงจัง หรือไม่ก็ต้องใช้แนวทางการพัฒนากับกลุ่มบุคคลนั้น ๆ อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านการศึกษาที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนกับคนทุกกลุ่ม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ละออง ภู่งเงิน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ในการพัฒนาประเทศที่ยึดแนวทางโลกกระแสหลักเป็นตัวตั้งนั้น มีส่วนตืออยู่บ้างในแง่ที่ สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้ และไม่ได้ถูกมองว่าตกยุคสมัย แต่เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้ว จะพบข้อด้อยเหล่านั้นส่งผลให้เกิดวิกฤติในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม ดังที่ปรากฏอย่างชัดเจนอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ คนในประเทศจะต้องเข้าใจสภาพและความต้องการที่แท้จริงของสังคม ไม่ปล่อยให้การพัฒนาประเทศเป็นไปตามกระแสนิยมและกระแส

สังคม ที่เน้นด้านวัตถุมากกว่าการพัฒนาด้านจิตใจ ใช้ชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย และยกย่องคนรวยคนมีอำนาจ จนลืมวิถีชีวิตที่ดีงามของสังคมไทย ที่เคยอยู่อย่างพอเพียงและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ อดิศักดิ์
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป (External Adaptation) เป็นความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเราต้องอยู่อย่างรู้เท่าทันโลกและกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อนำกระแสเหล่านั้นมาพัฒนาสังคม แต่เราต้องรู้จักการบูรณาการภายใน (Internal Integration) การสร้างภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งให้แก่สังคม ในการกลั่นกรอง คัดสรร ยอมรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคมโดยรวม และรู้จักปฏิเสธสิ่งที่จะมาสร้างปัญหาแก่สังคมหรือสูญเสียผลประโยชน์ของประเทศชาติ สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศที่ยึดแนวทางโลกกระแสหลักเป็นตัวตั้ง ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมอย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม เพื่อให้คนปรับตัวอยู่ได้อย่างมีความสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถรักษาอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมที่ดีของความเป็นไทย และประยุกต์เข้ากับความเป็นไปได้อย่างได้ ประการสำคัญที่สุดคือการนำปรัชญา และทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างสมดุลในการพัฒนาแนวทางโลกกระแสหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิวัฒน์ จุ่มปาแฝด
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ขอตอบเป็น 2 แนวทาง

แนวทางที่ 1 เห็นด้วยกับการพัฒนาประเทศที่ต้องมองดูเพื่อนร่วมโลกว่าเขาเดินไปทางไหน เพื่อเราจะได้ตามทัน เช่น มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง รวมทั้งผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เราต้องเป็นผู้ติดต่อค้าขายกับทั่วโลก ศักยภาพของประเทศไทยยังมีมากที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรที่คนทั่วโลกเข้ามาใช้บริการ การพัฒนาคนก็เพื่อให้เป็นผู้ขายบริการ ขายสินค้าที่เรามีให้มูลค่าเพิ่มขึ้น

แนวทางที่ 2 ไม่เห็นด้วย การพัฒนาตามกระแสตะวันตกที่มุ่งความเติบโตด้านอุตสาหกรรม โดยขาดการพัฒนาคน พบว่าประสบความล้มเหลว คนขายความสุข มีแต่การแข่งขัน แนวทางที่ควรจะทำคือการพัฒนาบนพื้นฐานสังคม วัฒนธรรมไทย ซึ่งมีสิ่งดี ๆ แต่ถูกมองข้าม ถ้าระบบการศึกษาได้นำแนวคิดของตะวันตกผสมผสานความเป็นไทย คนจะมีความสุขมากขึ้น จะทำได้อย่างไรนั้นต้องช่วยกันคิด

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพวัฏ
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

การพัฒนาตามแนวทางโลกกระแสหลัก เป็นการพัฒนาที่เน้นความสะดวกสบายทางวัตถุมากกว่าที่จะพัฒนาจิตใจมนุษย์ให้รู้จักสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นองค์รวม จึงส่งผลให้เกิดการ “บริโภคอย่างโง่เขลา” และการมอมเมากันด้วย

วิธีการโฆษณาชวนเชื่อ และกระตุ้นให้เกิดความ “โลภ โกรธ หลง” อย่างไม่มีที่
สิ้นสุด

การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศตามกระแสหลัก เป็นการศึกษาที่มอง
เฉพาะศาสตร์ที่มุ่งเพื่อการใช้ประโยชน์เฉพาะหน้า มากกว่าจะให้การศึกษาคือ
พัฒนาทั้งศาสตร์เชิงสังคม และปรัชญาควบคู่ไปกับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในระยะปัจจุบัน (ประโยชน์ส่วนตัว ประโยชน์
เฉพาะหน้าหรือประโยชน์ในโลกนี้) และประโยชน์สำหรับอนาคตซึ่งครอบคลุมถึง
ความยั่งยืนของมนุษยชาติ และสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก (ประโยชน์ส่วนรวม
ประโยชน์ในโลกหน้า หรือประโยชน์ที่ยั่งยืนชั่วนิรันดร์)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงเคยมีพระราชหัตถเลขาไว้ใน
จดหมายจากยุโรป ในคราวเสด็จประพาสยุโรปครั้งหนึ่ง (พระราชนิพนธ์ใกล้บ้าน)
สรุปได้ว่า ได้เห็นความเจริญทางวัตถุในประเทศเหล่านั้นแล้วว่าเกิดจากการ
ทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติในบ้านเมืองของตนเพื่อสร้างความสุขทางวัตถุให้
แก่พวกตนแล้วยังไม่พอแค่นั้น ยังล่องล่ำไปทำลายทรัพยากรของคนอื่น ๆ เพื่อ
มาสร้างความสุขให้กับพวกตนเองอีก ซึ่งไม่น่าจะใช้สิ่งที่พระองค์ทรงปรารถนา
จะกระทำตาม

อย่างไรก็ตาม มนุษย์ย่อมมีความต้องการที่จะได้รับความสุขสบายตาม
สมควร ซึ่งในคำสอนทางพุทธศาสนา เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ว่ามีความต้อง
การ 3 ก. คือ “กิน กาม เกียรติ” ซึ่งอาจจะเรียกว่า “โลภ โกรธ หลง” แต่
ถ้ามนุษย์ไม่รู้จักรักษาควบคุมสิ่งเหล่านี้ให้อยู่ในขอบเขตที่พอเหมาะพอควร โดยเอื้อเพื่อ
ความสุขสบายให้แก่คนอื่น ๆ ที่เกิดมาร่วมโลกด้วย ในที่สุดก็เกิด “กลียุค” คล้าย
กับที่เราพบเห็นกันอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกที่อยู่ในกลุ่มซึ่งเน้นการพัฒนาตาม
กระแสหลักทั้งหลาย ในทุกวันนี้การควบคุมไม่ให้เกิดความไม่สิ้นสุดของความโลภ
โกรธ หลง ในทุกคนที่เป็นประชาชนของประเทศหรือโลก จะต้องอาศัยการศึกษา
ที่ถูกต้องเป็นเครื่องมือ หลักการศึกษาในพุทธศาสนา คือ “ไตรสิกขา” คือ การ
ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม (ศีล) การมีจิตใจที่ดีงาม (สมาธิ) และการรู้แจ้ง

แบบเป็นองค์รวมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม (ปัญญา) เป็นหลักการการศึกษาที่ชาวโลกควรยึดถือมากกว่าการนำความรู้ไปเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือพวกพ้อง เพื่อให้สังคมเป็นสุข ในลักษณะที่เรียกว่า wisdom-based society มากกว่าเพียงแค่เป็นสังคมแห่งเศรษฐกิจฐานความรู้ หรือ knowledge-based economy

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดธิดา จันทรมณี คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กระแสโลกคืออะไร ตามความเข้าใจ เป็นกระแสเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง เมื่อโลกเปิดกว้างด้านการติดต่อสื่อสาร ทำให้เกิดกระแสจากกลุ่มประเทศที่มีความพร้อมในด้านดังกล่าว เช่น อเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น ฯลฯ เกิดมีกระแสไหลออกจากประเทศดังกล่าว ประเทศที่อยู่ในสภาพถูกฝืนถูกคนคือประเทศกำลังพัฒนา ประเทศที่เป็นลูกผี คือประเทศยากจนด้อยพัฒนา

เห็นได้ชัดที่สุดคือกระแสด้านเศรษฐกิจ พยายามให้มีการค้าเสรีมุ่งเน้นด้านวัตถุเป็นสินค้า ขอให้มีการซื้อขายก็ต้องมีการแข่งขันโฆษณาว่ากิเลส มนุษย์ให้เกิดมีความต้องการหรือความโลภอย่างไม่มีที่สิ้นสุดของประชากรโลก ประเทศใดที่มีฐานดีด้านค่านิยม เช่น อุดมคติ ขยัน ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อในสิ่งที่จำเป็น รู้ทันการโฆษณา ใช้ของที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า มีความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ มีภูมิคุ้มกันพอดีพอเพียง ก็สามารถอยู่ในโลกยุคนี้ได้โดยไม่เดือดร้อน ตรงข้ามถ้าประชากรของประเทศใดมีฐานดังกล่าวไม่ดี ความรุนแรงของกระแสโลกก็จะกระหน่ำพัดพาไปเหมือนร่างอยู่บนทุนฟางฉันทันนั้น คือ ไหลไปตามกิเลส มีสิ่งนั้นแล้วต้องการสิ่งใหม่ โมเดลใหม่ทั้ง ๆ ที่ สิ่งที่มีอยู่ยังใช้ได้ การบริหารประสบปัญหาที่ต้องแสวงหาเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ สมองกิเลส สมาชิกในองค์กร ต่างเห็นความดี

ความงามที่เป็นนามธรรมหรือจิตวิญญาณ สำนึกแห่งความสุขของสังคมมนุษย์ จึง
ห่างเหินความเอื้ออาทรร่วมกันทำงาน อยู่ในสภาพต่างคนต่างอยู่ เอาวัดเอาเปรียบ
เอาผลประโยชน์ส่วนตน ไม่ได้ผลประโยชน์ไม่ทำ ไม่มีผลประโยชน์ไม่ช่วย ทุกสังคม
จึงมีสุขแบบจอมปลอม

กระแสด้านสังคม ประเทศที่มีวัฒนธรรมอ่อนแอ มองไม่เห็นสิ่งดีงามของ
ตน แต่ให้ความสำคัญวัฒนธรรมอื่น เมื่อกระแสวัฒนธรรมของต่างชาติ ต่างถิ่น
กระหน่ำซัดเข้ามา จึงเกิดการรับหรือเลียนแบบอย่างรวดเร็ว การแต่งกายสวย
เดี่ยว การใส่ส้นสูง สวมกางเกงยีน ปลดปล่อยเสื้อเอวสั้น ร้องเพลงเดินรำตามแบบ
ตะวันตก อย่างอิสระทำท่าย มีให้เห็นอยู่บ่อยๆ ไม่ถือเนื้อถือตัว การประกอบอาชีพ
แบบพอเพียง ใช้วัวควาย ไถนาเปลี่ยนเป็นรถไถ รถแทรกเตอร์ เครื่องเกี่ยวข้าว
ดีข้าวมาแข็งแรงคน ค่าแรงสูงขึ้น ความสัมพันธ์ช่วยเหลือเอื้ออาทรของชุมชนหาย
ไป ความรักสามัคคีในหมู่บ้านลดน้อยลง ญาติฆ่าญาติ พ่อฆ่าลูก ลูกฆ่าพ่อ หลาน
ฆ่ายาย เยาวชนติดยาเสพติด เซ็กซ์ มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะการไม่ลืมหูลืม
ตา ตามด้านตะวันตก

ด้านการเมืองการปกครอง ประชาธิปไตย และการกระจายอำนาจเป็น
กระแสโลกอีกกระแสหนึ่งที่ไหลเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ ประเทศที่ไม่มีการสร้างภูมิเรื่อง
นี้เป็นวิถีชีวิตมาก่อน เมื่อมีการรับความคิดมาใช้ในประเทศของตน ปัญหาความ
อิสระเสรีแบบไร้ขอบเขต แพร่กระจายสู่ชุมชน ทั้งในองค์กรขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก
เมื่อสมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจประชาธิปไตยที่แท้จริง จึงเกิดปัญหาอย่างไร
ระเบียน (Chaos) ในชุมชน ท้องถิ่น ถึงระดับประเทศ กระแสวัตถุนิยมเข้ามา
ครอบงำอีก อุดมคติการเมืองจึงเป็นเรื่องของผลประโยชน์ และการแสวงหาอำนาจ
เกิดการซื้อสิทธิขายเสียง เป็นเรื่องผลประโยชน์การเมืองทุกระดับ มีการใช้อำนาจ
เข้าแทรกแซงหน่วยงานของรัฐอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความวุ่นวายอย่างต่อเนื่อง
ข้าราชการเสียขวัญกำลังใจ ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าสู่ตำแหน่ง ด้าน
การศึกษาให้มีการกระจายอำนาจท้องถิ่นเหมือนประเทศที่เจริญ มีพื้นฐานดี และ
มีความพร้อม ทั้งส่วนระบบ โครงสร้างและประชาชน เมื่อมีการนำมาใช้ทำให้

เกิดปัญหาด้านความขัดแย้งของบุคลากรในองค์กร การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การประกันคุณภาพการศึกษาก็มีปัญหา และต้องใช้เวลาแก้ไขอีกนาน เหล่านี้ล้วนเป็นผลพวงจากกระแสโลกทั้งดั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุบิน แก้วยัง คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาประเทศที่ยึดแนวทางโลกกระแสหลักเป็นตัวตั้ง ข้าพเจ้ามีความเห็นดังนี้

1. **ไม่เห็นด้วยเลย** เพราะบริบทและต้นทุนทางสังคมของประเทศไทยเราซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมที่พึ่งพาธรรมชาติ นิสัยคนไทยเป็นคนที่ขาดวินัยทางด้านการตรงต่อเวลา การใช้จ่ายเงินทอง การปฏิบัติตามกฎหมาย ฯลฯ ควรพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานของปรัชญา และแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและทรงสร้างห้องสมุดมีชีวิตถึงหกแห่งตามภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

2. **ควรพัฒนาประเทศ** บนพื้นฐานของด้านทุนทางสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการพัฒนาคนให้มั่งคั่งความรู้ตระหนักและเห็นคุณค่าของความเป็นไทย น้อมนำแนวพระราชดำริของในหลวงมาเป็นหลักชัยในการดำเนินชีวิต ที่เน้นในประเด็น “ของการทำเพื่อให้ มิใช่ทำเพื่อเอา”

3. **การพัฒนาประเทศ** ตามแนวเขตภูมิภาคเป็นเกณฑ์กำหนดและทำในลักษณะที่ครบวงจร เพื่อประหยัดเงินตราในการขนถ่ายสินค้า / แลกเปลี่ยนสินค้า เช่น ไม่ใช้รถบรรทุกข้าวสารหอมมะลิจากฉะเชิงเทรา ไปจำหน่ายให้ประชากร

ในจังหวัดเชียงราย เป็นต้น แต่อย่างไรจะปลูกข้าวหอมมะลิทุก ๆ ภาค มีเครือข่ายประชาคมระดับรากหญ้า เป็นตัวขับเคลื่อนสังคม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

4. การพัฒนาประเทศที่พึ่งพาธรรมชาติ มิใช่การพัฒนาประเทศที่พยายามจะเอาชนะธรรมชาติโดยยึดแนวคิดของปรัชญาตะวันออกที่จะพยายามมีชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่พยายามเอาชนะธรรมชาติ แสวงหาความผาสุกที่มั่นคง ยั่งยืน รู้จักเลือกสรรกลั่นกรองนวัตกรรม ที่ไหลบ่าถาโถมเข้ามา แต่เราก็ต้องรู้จัก ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ดร.สุรียา เหมตะศิลป์

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

การพัฒนาประเทศที่ยึดถือแนวทางโลกกระแสหลักเป็นกรอบใหญ่ในการพิจารณาทิศทางการพัฒนาเป็นสิ่งที่ยากจะหลีกเลี่ยงหากกิจการภายในประเทศเราต้องดำเนินไปบนความจำเป็นที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในโลก สังเกตจากการค้า การต่อรองเรื่องความมั่นคง การแบ่งปันทรัพยากรหรือแม้แต่การได้รับการให้เกียรติทางวัฒนธรรมที่มีพื้นที่ยืนในเวทีโลกได้ ล้วนแต่ต้องพึ่งความเข้มแข็งของตนเองเป็นหลักก่อน การพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมและแข่งขันได้ในกติกาโลกเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้หากเราจะอยู่ร่วมในกระแสโลกาภิวัตน์อย่างปลอดภัยและภาคภูมิ ในอนาคตคนไทยไม่ได้จำกัดขอบเขตการประกอบอาชีพหรือการดำรงชีพอยู่แค่ในประเทศไทยก็ใช่ว่าจะไม่ได้รับผลกระทบจากอิทธิพลความเข้มแข็งของประเทศอื่น หากไม่พัฒนาความสามารถที่จำเป็นให้กับเยาวชนในปัจจุบันให้พร้อมรับมือกับการต้องอยู่ร่วมในสังคมโลกอย่างเท่าเทียมกันตั้งแต่นั้นก็อาจจะสายเกินไปที่จะไปพัฒนาในภายหลัง แต่อย่างไรก็ตามรากฐานพื้นเพเดิม

ของประเทศไทย ความแข็งแกร่งทางวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาไทยและสภาพส่วนใหญ่ของสังคมไทยในชนบทก็เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาเพื่อใช้จุดเด่นที่มีอยู่แล้วหรือข้อจำกัดที่มีอยู่มาพิจารณาร่วมด้วย เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้การพัฒนาเป็นไปในทางที่มั่นคงและยั่งยืน แนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียงหรือปรัชญาพอเพียงก็เป็นกรอบคิดสำคัญที่ต้องนำมาเสริมให้ทิศทางการพัฒนามีความมั่นคงบนรากฐานของประเทศและดูแลคนส่วนใหญ่ของประเทศที่เป็นรากหญ้าได้ทั่วถึงบนการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตามการบูรณาการแนวคิดพอเพียงกับแข่งขันได้ให้สมดุลและเสริมพลังซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจกันอย่างจริงจัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพัทธ์ เจษฎาวิโรจน์

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ในการพัฒนาประเทศนั้น ผู้บริหารประเทศอาจจะต้องยึดแนวทางโลกกระแสหลักเป็นตัวตั้งในการพัฒนา เพราะเราจะพัฒนาประเทศสู่สากล เราจำเป็นต้องรู้เรื่องของโลก แต่ก็ต้องคำนึงถึงการบูรณาการให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความเป็นไทย ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ความพร้อมของรัฐและประชาชนการใช้ IT คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นทั้งด้านวัตถุและจิตใจของประชาชน มองภาพรวมของทุกสิ่งทุกอย่างในสภาพที่เป็นจริง บวกกับการมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลของผู้บริหารประเทศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริมศรี สุทธิสงค์

คณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบเปิด ควรหลีกเลี่ยงกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศหรือนโยบายการค้าแบบเสรี ก็มีผลดีและผลเสียกับประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา (รวมถึงไทยด้วย ไม่คิดว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว) ซึ่งเป็นฝ่ายเสียเปรียบเสมอ

ถึงแม้บางช่วงดุลการค้าจะเกินดุล แต่เราต้องคิดเสมอว่าสินค้าที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งล้วนแต่มีการใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่มีการนำเข้าจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน

เห็นด้วยกับการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ที่มีผลเชื่อมโยงให้เกิดการลงทุนในด้านอื่นๆ ตามมา ทำให้มีปัจจัยการผลิต การจ้างงาน รายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น ในภาพรวมรายได้ประชาชาติก็เพิ่มขึ้น แต่อย่าลืมว่าคนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคเกษตรกรรม และส่วนใหญ่ยากจน พอรายได้เพิ่มขึ้นก็มีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรสนิยมในการบริโภคชอบบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งเอาอย่างผู้มีรายได้มากหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงเกิดภาวะหนี้สินตามมา ถ้าไม่สามารถควบคุมรายจ่ายในการบริโภคของตนเองได้ บางรายมีการออกไปหางานทำนอกท้องถิ่น เพื่อนำรายได้ส่งคืนหรือไม่ก็มีการทิ้งปัญหาหนี้สินไว้ และอพยพออกนอกพื้นที่หรือท้องถิ่นของตนเพื่อเอาตัวรอด

ปัญหาจากการที่เศรษฐกิจเจริญเติบโต แต่ประชาชนในประเทศปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหายาเสพติดและปัญหาอื่นๆ ตามมา เพราะคนส่วนใหญ่ยังยากจนมีการศึกษาน้อยจึงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ถูกเอาเปรียบ ขาดโอกาสในการเลือก ตั้งแต่การเลือกสถานศึกษา การเลือกทำงานที่มีรายได้ ซึ่งทำให้เขาเหล่านั้นมีคามเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน ให้มีความซื่อสัตย์ มีความเป็นอยู่ที่พอเพียง พอใจกับสิ่งที่มีอยู่มีจิตสำนึกเห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความเอื้อ

อาทรมีความเกรงกลัวต่อการทำบาป หรือการกระทำที่ไม่ถูกต้องสังคมต้องไม่ส่งเสริมและยกย่องคนที่ร่ำรวยจากการประกอบอาชีพที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรมอันดี ผู้ที่ร่ำรวยจากการคอร์รัปชั่น ซึ่งไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาให้เท่าเทียมกัน ให้โอกาสทางการศึกษาโดยครูต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี ความรู้ต้องคู่คุณธรรมและจริยธรรมเสมอ ไม่อยากเห็นคนที่มีการศึกษาสูงๆใช้โอกาสที่มีอยู่ในการแสวงหาผลประโยชน์ให้ตัวเองและพวกพ้อง การศึกษาต้องเป็นการสร้างคนให้เป็นคนดี สร้างอนาคตที่ดีโดยมีต้นแบบที่ดี นอกจากครูจะเป็นแบบอย่างที่ดีแล้วผู้นำองค์กรต้องเป็นตัวอย่างด้วย ถ้าโรงเรียนต้องเริ่มที่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำองค์กรต่าง ๆ รวมถึงผู้บริหารประเทศ ถ้ามนุษย์มีความเป็นที่พอเพียงกับสิ่งที่มีอยู่จะลดความเห็นแก่ตัวลง ซึ่งโลกาภิวัตน์ทำให้กระแสทุนนิยมนำสิ่งที่ไม่พึงประสงค์มาสู่ประเทศไทย คนไทยต้องรับเอาแต่สิ่งดีที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยและสิ่งดีงามที่บรรพบุรุษได้ยึดถือสืบมาเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

สรุป เห็นว่าการยึดแนวทางโลกกระแสยังจำเป็น แต่ต้องสร้างคนให้มีโอกาสเท่าเทียม ให้พอใจในสิ่งที่เขาต้องมีอยู่ ให้เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก ลดการเบียดเบียนผู้ที่ด้อยกว่า สังคมจะเป็นสังคมที่สงบสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.อรอนพ พงษ์วาท
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตรรกะกระแสหลักที่พร่ำบอกว่า “โลกาภิวัตน์” เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพียงแต่เราต้องเรียนรู้ที่จะเผชิญและจัดการกับสิ่ง ๆ นี้อย่างไร เป็นตรรกะด้านเดียวที่ชนชั้นนำของประเทศ (Elite Class) (ชนชั้นที่ได้รับผลพวงและประโยชน์มากที่สุด / สูงสุดจาก “โลกาภิวัตน์”) ประกาศและให้สถาปนาเป็น “ลัทธิชาติ” ทำให้

ไม่มีทางเลือกในระดับมหภาคและในระดับต่ำ ๆ ลงมา แนวทางพัฒนาประเทศที่ยึดถือตรรกะนี้เป็นสรณะ จึงปิดกั้นพื้นที่ทางสังคมไม่ให้แนวทางอื่นๆ กลุ่มชนอื่นๆ ในสังคม ได้แสดงความเชื่อและศรัทธาในตรรกะและแนวทางการพัฒนา รวมทั้งมีวิถีชีวิตแบบอื่นๆ ในสังคม ซึ่งแท้จริงแล้วในโลกนี้ แม้จะมีกระแสพัฒนาหลักที่ชนชั้นนำของเราสมทาทานจริงก็ตาม แต่ก็มีกระแสการพัฒนารองๆ อื่นๆ อีกมากมาย และผู้คนในหลาย ๆ สังคมก็สามารถเลือกดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางพัฒนาทางเลือกอื่นๆ บนพื้นฐานของตรรกะทางเลือกอันหลากหลาย ซึ่งก็สะท้อนถึงจิตวิญญาณของประชาธิปไตยที่ดูเหมือนว่า ชนชั้นนำของเรายังเข้าไม่ถึง ไม่มีทางเข้าใจ จึงไม่สามารถพัฒนาให้เกิดมีขึ้นได้ และนี่ก็คือผลพวงของการสมทาทานยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ยึดถือแนวทางกระแสหลักของโลกที่ตั้งอยู่บนตรรกะที่จำกัด ตรรกะที่ลดทอนศักดิ์ศรี และความเป็นคนของผู้ที่ได้รับประโยชน์น้อย (หรือไม่ได้รับเลย) จาก “โลกาภิวัตน์” ตรรกะที่ให้คุณค่าน้อยกับสิทธิมนุษยชนชั้นพื้นฐาน และมองข้ามจริยธรรม ศีลธรรม ที่ตรรกะทางเลือกอื่นๆ พยายามให้คุณค่าและความสนใจ

2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

ต่อกระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรณิกา พันธ์อำพล

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

กระบวนการปฏิรูปตามจุดมุ่งหมาย พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สามารถดำเนินการประสบความสำเร็จได้ในระดับหนึ่งที่ค่อนข้างน่าพอใจ เพราะในระยะเริ่มต้นสามารถพัฒนากระบวนการทัศน์ แนวคิดใหม่และกระบวนการจัดการศึกษาให้แก่ครู ผู้บริหาร ชุมชน และบุคลากรทางการศึกษาได้ในระดับหนึ่ง แต่ที่ชะงัก เพราะ

1. ปัจจัยทางด้านการเมือง ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. เอกภาพทางความคิดของผู้มีอำนาจทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับผู้ปฏิบัติงานบริหาร ระดับกลาง ยังขาดความแจ่มชัด และชัดเจนในแนวปฏิบัติ จึงสับสน และวุ่นวาย ตามกระแสของสังคมและการเมืองอยู่ตลอดเวลา

3. นโยบายและแผนงานระดับชาติทางการศึกษาของรัฐ เปลี่ยนรูปแบบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ตลอดเวลา จึงทำให้ขาดความเป็นเอกภาพทางการจัดการ

4. เวลาการปฏิรูปกับการคาดหวังไม่สมดุลกัน การพัฒนาการศึกษาต้องใช้เวลา และเป็นระบบต่อเนื่อง แต่ความคาดหวังที่สังคมต้องการกลับคาดหวังสูงและต้องการเห็นผลเร็ว เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม จึงทำให้ระดับการหวังผลสัมฤทธิ์จึงไม่ได้ตามคาดหวัง

จากเหตุผลทั้ง 4 ประการ สามารถอธิบายปรากฏการณ์ในการปฏิรูปการศึกษาได้ว่า “ความก้าวหน้าและได้ผลแต่ต้องใช้ปัจจัยด้านอื่น เช่น การเมือง

และความมั่นคงมาเป็นตัวแปร ในการที่จะส่งผลให้เป้าหมายการปฏิรูปได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำเริญ อุ่นแก้ว

คณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาตัวแบบดูเหมือนจะดีแต่การจัดการยังใช้ระบบดัดแปลงมีพรคมีพวก และผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องมากเกินไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชาว์ อินโย

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาประสบความสำเร็จน้อย พิจารณาได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำขาดความรู้ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทั้งนี้เกิดจากปัญหา 3 ประการใหญ่ ๆ งบประมาณ ผู้บริหาร และครูผู้สอน

ประการแรก ควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในประเทศไทยมีความเท่าเทียมกันทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ และอื่น ๆ เมื่อโรงเรียนเกิดความเท่าเทียมกันแล้วการดำเนินการในด้านอื่นๆ ก็จะพิจารณาตัดสินได้ง่ายเช่นโรงเรียนหนึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ต่ำก็ไม่ได้อยู่ที่ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ไม่มี จะทำให้การประเมินในส่วนอื่น ๆ ทำได้ง่ายขึ้น

ประการที่สอง ผู้บริหารควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจเอาใจใส่ และความยุติธรรม การประเมินการปฏิบัติงานของผู้บริหารต้องเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เมื่อประเมินแล้วไม่ผ่านเกณฑ์ก็ไม่ควรให้อยู่ในตำแหน่งทางการบริหารเพราะเมื่อเปลี่ยนจากโรงเรียนหนึ่งไปปฏิบัติงานอีกโรงเรียนหนึ่งก็จะทำให้เกิดปัญหาต่อไปเรื่อย ๆ ดังนั้นเมื่อตั้งเกณฑ์แบบนี้ออกมาก่อนทุก ๆ ท่านที่อยู่ในตำแหน่งมีความรู้ความสามารถอยู่แล้วก็จะสามารถปฏิบัติงานด้านการปฏิรูปการศึกษาได้ประสบความสำเร็จ

ประการสุดท้าย ครูผู้สอนควรได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี โดยมีหน่วยอบรมเฉพาะขึ้นอาจให้มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยอบรมก็ได้ โดยมีหลักสูตรที่ชัดเจนและมาจากความต้องการของหน่วยงานที่ควบคุมดูแล ครูทั่วประเทศจะได้ไม่เห็นการอบรมที่เกิดขึ้นมากมายทำให้ครูต้องเสียเงินไปอบรมแต่กลับมาก็ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ การอบรมจะต้องมีการประเมินผ่าน/ไม่ผ่าน ไม่ใช่เป็นการอบรมที่ผ่านหมดซึ่งไม่ได้ประโยชน์ เมื่อผ่านเกณฑ์แล้วเอาผลที่ได้จากการอบรมนี้ไปเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้นทั้งตำแหน่ง ทั้งเงินเดือน เพราะในปัจจุบันครูผู้สอนต้องวิจัย ต้องทำผลงานทางวิชาการ จึงไม่ได้ตั้งใจสอนนักเรียนอย่างจริงจัง ครูผู้สอนที่ตั้งใจสอนนักเรียนแต่ไม่มีเวลาที่จะไปทำผลงานทางวิชาการ ดังนั้นถ้าทำดังที่กล่าวไว้ ผลการปฏิบัติงานจะเกิดกับผู้เรียนทั้งหมด การปฏิรูปการศึกษาไม่ว่าจะให้ทำแบบใดก็จะสามารถดำเนินการได้ประสบความสำเร็จ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เตือนใจ เกียวดี

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษานั้น เป็นแนวคิดที่ดีมาก ความเป็นมาอย่างสมเหตุสมผล แต่ **วิธีปฏิบัติไม่สอดคล้อง** ได้แก่

1. **การปฏิรูปบุคลากร** ส่วนใหญ่เป็นการเน้นคุณสมบัติ มากกว่าเน้นศักยภาพ ตัวอย่างจากการสร้างผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะครู จะเน้นว่าต้องมีผลงานเป็นรูปเล่ม เป็นชิ้นเป็นอัน แต่ผลงานนั้นอาจไม่ได้เกิดจากความสามารถในการสอนว่ามีผลถึงเด็กนักเรียนอย่างแท้จริง หรือครูทุกคนทำแผนการสอนมีแผนการสอนครบทุกวิชา ทุกชั่วโมง แต่อาจไม่ได้ใช้แผนนั้นในการสอนจริง การเข้าร่วมประชุมหรือฝึกอบรม จำนวนไม่น้อย ทำเพราะได้รับวุฒิปัตริสสะสมไว้ประกอบหลักฐานว่ามีความใฝ่รู้ แต่อาจไม่เข้าใจหรือไม่ได้นำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงงานเลย

2. **การปฏิรูปการบริหารจัดการ** ใช้หลักการกระจายอำนาจ ซึ่งดีโดยหลักการ แต่ในทางปฏิบัตินั้น การแยกเขตย่อยทำให้เกิดความอ่อนแอในเรื่องของการใช้ทรัพยากรรวม การให้โรงเรียน / สถานศึกษารับผิดชอบทุกเรื่อง แต่การสนับสนุนทรัพยากรไม่เพิ่มขึ้น ก็กลายเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครูโดยใช่เหตุ และมีโครงการเกยย่นอายุราชการก่อนกำหนดก็ทำให้บุคลากรที่มีความสามารถจำนวนมากหลุดหายไปจากสถานศึกษา ฯลฯ

3. **การปฏิรูปการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** ที่จริงหลายเรื่องครูสามารถทำได้ดี ถ้าไม่เสียเวลาไปติดกั่วงวลกับการเลื่อนวิทยฐานะของตนเองมากเกินไปหน่อย การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ก็เป็นเรื่องดี แต่ปัญหาสำคัญก็คือ การสอนให้มีความเชื่อว่า ถ้าเรียนดี เรียนสูง จะทำให้ได้งานดี ที่เป็นงานเบา สบาย ได้เงินค่าตอบแทนสูง ไม่ต้องเป็นเกษตรกร ไม่ต้องทำงานหนัก อาชีพที่ดี คืออาชีพที่ทำเงินได้มาก อยู่ในเมืองใหญ่ แต่งตัวสวยงาม มีเครื่องอำนวยความสะดวกนานาชนิด แม้ว่าจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ดูเหมือนจะไม่เน้นให้รู้จักมีค่านิยมที่มีคุณค่า มีความพอเพียง ไม่คิดทิ้งถิ่นฐาน ให้ความสำคัญกับอาชีพทุกอาชีพ ฯลฯ ดังนั้น ผลงานของการปฏิรูปการเรียนการสอนน่าจะอยู่ที่ผลผลิตคือผู้ที่จบการศึกษาว่าจะเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพของประเทศชาติแค่ไหน อย่างไร นั่นเอง

นันทพรศนะ จาก 18 คนบดี 18 มหาวิทยาลัย
เรื่องการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา กับบทสรุปโครงการผลิตครู
การศึกษาระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี)

รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ เอราวัณย์
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา “ยึดแบบ” ตะวันตกมากเกินไป เช่น เขตพื้นที่การศึกษาที่ล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง หรือแม้แต่โครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการก็ตามขาดความคล่องตัวไร้ประสิทธิภาพ และไร้ทิศทาง

การปฏิรูปการศึกษาที่ควรจะเป็น คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ให้หน่วยปฏิบัติคือ โรงเรียนหรือหน่วยงานต่างๆ สามารถปฏิรูปตนเองได้ไม่ต้องรอคำสั่งการปฏิรูปจากส่วนกลาง

รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์
คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปฏิรูปการศึกษาไทยที่ผ่านมายังไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศเท่าที่ควรจะเป็น แต่ให้ความสำคัญกับกระบวนการมากเกินไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพิ่มศักดิ์ สุนทรจันทร์
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นับตั้งแต่รัฐบาลได้มีการปฏิรูปการศึกษา ส่งผลกระทบต่อวงการการศึกษาไทย ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งด้านพัฒนาและด้านเพิ่มสภาพปัญหาใหม่เกิดขึ้น ดังนี้คือ

1. ด้านการพัฒนา

1.1 ตัวผู้บริหาร ในการทำงานที่ผ่านมาผู้บริหารจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานจากรูปแบบเดิมๆ เป็นรูปแบบใหม่ กล่าวคือ ต้องถูกกำกับด้วยการประเมินคุณภาพอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผลดังกล่าวทำให้ ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนต้องขับเคลื่อนให้เกิดเป็นรูปธรรมในสายตาของผู้ปกครอง นักเรียนหรือครูในโรงเรียนนั้นๆ ดังนั้นผู้บริหารต้องกล้าคิด กล้าตัดสินใจในการที่จะต้องเลือกวิธีการ แนวการบริหารที่เป็นของตัวเอง โดยอาศัยประสบการณ์ความรู้ด้านวิชาการ การวิจัยมาประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ของกระแสการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐบาล ผู้บริหารจะต้องทำงานหนักมากขึ้น อีกทั้งต้องปรับเปลี่ยนการบริหารแบบเดิมให้เข้าสู่การบริหารมืออาชีพ

1.2 ตัวครู จากผลของการปฏิรูปฯ ครูจำเป็นต้องปรับบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะเรื่องวุฒิการศึกษา การแสวงหาความรู้ การใช้เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับระบบ IT ทั้งหลาย การถ่ายทอดเทคนิคการสอนใหม่ เพื่อที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดความรู้และมีความสามารถตามที่มาตรฐานกำหนดไว้

1.3 ด้านตัวนักเรียน หลังการปฏิรูปฯ นักเรียนสามารถที่จะได้รับการพัฒนาโดยการเรียนรู้ต่าง ๆ จะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบโดยต้องแสวงหาความรู้ขึ้นในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ นี้ ต้องทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้แบบก้าวกระโดด ซึ่งต่างกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม

2. ด้านสภาพปัญหา

2.1 ผู้บริหาร จะต้องทำงานหนักมากขึ้น ต้องแก้ปัญหาใหม่ เช่น โรงเรียนในฝันจำเป็นต้องขับเคลื่อนให้สำเร็จตามที่นโยบายของรัฐบาลตั้งไว้ ซึ่งปัญหาเดิมของโรงเรียน เช่น จำนวนครู อุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะครู ซึ่งจะเห็นได้จากจังหวัดที่ติดชายแดนหรืออำเภอต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้กันติดกันดาร ครูทั้งโรงเรียนมี 2 คน นักเรียน 4 - 5 ห้อง เป็นต้น ทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ยากมาก

2.2 ตัวครู จำนวนครูต้องบรรจุให้เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน

ต่าง ๆ ในท้องถิ่นการพัฒนาครูให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ให้ครูแสวงหาการพัฒนาด้วยตนเอง โดยเฉพาะการสนับสนุนด้านงบประมาณที่จะพัฒนาครู การให้ขวัญกำลังใจครูที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ผลิตครูที่มีคุณวุฒิและสาขาตรงต่อความต้องการของโรงเรียน ทั้งนี้ควรต้องแยกให้ออกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีความพร้อมจะใช้ครูวุฒิที่ตรงสาระ แต่ครูที่สอนในพื้นที่ทุรกันดารต้องเป็นครูที่สามารถสอนได้ทุกสาระ เช่น เอกประถมศึกษา และที่สำคัญต้องมีจำนวนครูสอดคล้องกับห้องเรียนที่เปิดสอนจริง ในการบรรจุควรแบ่งการบรรจุ 2 กลุ่ม คือ ครูผู้สอนคิดจากจำนวนนักเรียนจริงและจำนวนห้องเรียนที่เปิดสอนจริง และควรบรรจุให้มีพนักงานที่ทำหน้าที่ธุรการ พัสดุการเงิน ทำหน้าที่แทนครู ซึ่งต้องสอนหนังสือเป็นหลัก

2.3 นักเรียน ยังมีการปฏิรูปด้านคุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละโรงเรียนไม่สำเร็จ จึงทำให้ความเชื่อมั่นในการที่จะสร้างโรงเรียนในฝันไปไม่ถึงฝัน จะเห็นได้จากยังมีการแข่งขันในการให้นักเรียนสอบเข้าในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเหมือนเดิม เป็นข้อคิดที่จะต้องช่วยกันระดมสมองในการแก้ปัญหาดังกล่าวให้ได้

รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ เวทการ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

กระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาที่ต้องรีบเร่งปฏิรูปนั้นเป็นหลักการที่ถูกต้องแล้ว แต่กระบวนการปฏิรูปต้องได้รับความร่วมมือทุก ๆ ฝ่าย ในทุก ๆ เรื่อง โดยเฉพาะเรื่องบุคลากร งบประมาณ วิธีดำเนินการ และการประเมินผลที่จริงจัง ซึ่งความเป็นจริงผลลัพธ์ของการปฏิรูปการศึกษาเท่าที่ผ่านมายังไม่ได้คุณภาพที่ควรจะเป็น ซึ่งอาจจะเกิดจากปัจจัยหลายประการ ที่สำคัญที่สุดน่าจะเป็นจิตสำนึกด้านคุณภาพของบุคลากรทุก ๆ ฝ่าย กระบวนการในการปฏิรูปที่ยังไม่จริงจังเท่าที่ควร และการประเมินติดตามผลอย่างจริงจัง ที่ไม่เน้นแต่การ

รายงานผลด้วยกระดาษและหรือเน้นแต่การประเมินโดยไม่มีการพัฒนา สุดท้ายน่าจะ เป็นความคิดเห็นที่ต่างกัน วิธีดำเนินการด้านต่าง ๆ และความเป็นระบบราชการที่ทำงานแบบผักชีโรยหน้า เกรงใจแบบวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยไม่เน้นคุณภาพของงานเป็นสำคัญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ละออง ภูเงิน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

กระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น จะพบว่าโดยรวมยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และเมื่อพิจารณากระบวนการปฏิรูปการศึกษาในแต่ละด้านจะพบข้อเท็จจริง ดังนี้

1) **ด้านระบบการศึกษา** ซึ่งเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษานั้นมุ่งหวังให้เกิดความสอดคล้องกันทั้งการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย แต่ในการปฏิบัติจริงยังมีการแยกส่วนและขาดการตอบสนองผู้ที่ศึกษาตามอัธยาศัยให้สามารถเทียบโอนการเรียนรู้เข้าสู่การศึกษาในระบบได้

2) **ด้านการเรียนรู้** กำหนดจุดมุ่งหมายที่จะให้ความสำคัญกับหลักสูตร ผู้เรียน เนื้อหาสาระ วิธีการสอน แหล่งการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหา และอุปสรรคนานัปการ ดังข้อสรุปของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และของหน่วยงานอื่น ๆ

3) **ด้านการบริหารและการจัดการการศึกษา** ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักของการปฏิรูปคือ การกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา โดยเน้นระบบและกระบวนการบริหารที่ยึดสถานศึกษาเป็นฐาน แต่ขณะนี้ยังพบว่าขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของหน่วยงานเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้อง

4) **ด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา** การปฏิรูปด้านนี้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและต้องทำอย่างจริงจัง แต่เท่าที่ผ่านมารัฐยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญเท่าที่ควร จากผลการประเมินของ สมศ. รอบแรกมีข้อเสนอว่า “รัฐจะต้องจัดระบบและดำเนินการพัฒนาครู และผู้บริหารโดยสนับสนุนให้ สคปศ. มีบทบาทกับสถาบันอุดมศึกษาอย่างจริงจัง ครูควรได้รับการพัฒนาในด้านเนื้อหาสาระ จิตวิญญาณความเป็นครู ทักษะการสอน และการประเมินผลการเรียนที่มีคุณภาพ” “กำหนดให้มีวาระแห่งชาติ ในการผลิต การพัฒนา รักษาระดับคุณภาพอาจารย์อุดมศึกษา ให้ได้มาตรฐานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ”

5) **ด้านทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา** ในการปฏิรูปด้านนี้ก็มีปัญหาค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในเรื่องการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานและการปฏิรูปการเงินอุดมศึกษา โดยการเปลี่ยนจากการให้ผ่านสถาบันการศึกษามาเป็นการสนับสนุนผ่านทางผู้ศึกษาหรือผู้เรียน

นอกจากนี้จะพิจารณาจากยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาลทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน 2) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครู 3) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชนในการจัดการการศึกษา และ 5) ยุทธศาสตร์ปฏิรูปทางอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม ก็ยังพบปัญหาและจะต้องดำเนินการแก้ไขอีกหลาย ๆ ยุทธศาสตร์

ข้อมูลที่สนับสนุนว่าการปฏิรูปการศึกษาของไทยจะต้องได้รับการพัฒนามากขึ้นอีก พิจารณาได้จากกรณีวิเคราะห์ผลการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 โดยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้กล่าวถึงผลการปฏิรูปการศึกษาที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๙ ดังนี้

- 1) นักเรียนพิเศษ / ด้อยโอกาสยังขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2) การศึกษาตามอัธยาศัย ยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นเจ้าภาพ
  - 3) การจัดการศึกษาในกลุ่มเด็กปกติ ทั้งถึงแต่ขาดประสิทธิภาพ
  - 4) ขาดมาตรฐานการส่งเสริมบุคคล / ครอบครัว / องค์กรเอกชน ร่วมจัดการศึกษา
  - 5) ขาดการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน / ไม่มีเอกชนในคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
  - 6) งบประมาณที่มีสัดส่วนต้องบทั้งหมดลดลง เงินอุดหนุนไม่เพียงพอ
  - 7) การให้ผลตอบแทนอาชีพครูยังไม่จูงใจ
  - 8) ปัญหาอื่น ๆ เช่น หลักสูตรท้องถิ่นขาดคุณภาพ เด็กยังคิดไม่เป็น เน้นหาเน้นการจำมากเกินไป จริยธรรมในหลักสูตรหายไปและไม่มีการสอนศาสนาอื่น
- ฯลฯ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ อดิศักดิ์
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในหลักการถือว่าเป็นการชี้ทิศทางการพัฒนาการศึกษาไปในทางที่ถูกต้องสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติในการปรับตัวให้เข้ากับแนวโลกกระแสหลักแต่ยังมีปัญหาในการนำแนวคิดและหลักการปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติจริง เพราะเป็นการปฏิรูปที่ยังยึดติดกับระบบราชการ ความก้าวหน้าในราชการของส่วนบุคคล เป็นการประนีประนอมมากกว่ายึดในหลักการ และยังไม่สามารถเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรทางการศึกษาให้ไปในทางที่พึงประสงค์ การปฏิรูปการศึกษายังไม่สามารถเข้าถึงและมีส่วนกำกับสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้ได้ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสารมวลชน สื่อผ่านอินเทอร์เน็ต ระบบทรัพยากรการเรียนรู้

รู้ในชุมชน ทั้งที่สิ่งเหล่านี้มีการบัญญัติใน พ.ร.บ. การศึกษา 2542 ทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่เหล่านี้ ไม่ได้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคนของเราเท่าที่ควร ระบบวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ถูกครอบงำด้วยทุนและทำหน้าที่เพื่อสนองทุนใหญ่ มากกว่าการพัฒนาคนของชาติ ขณะเดียวกันก็ขาดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้นอกสถานศึกษา เช่น ห้องสมุด ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ของชุมชนนอกจากนี้ มีข้อสังเกต คือ

- **ทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษา** การนำมหาวิทยาลัยไปสู่ความเป็นเลิศขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐ เป็นการขยายตัวในเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพการนำมหาวิทยาลัยไปสู่มหาวิทยาลัยในกำกับก็ไม่ชัดเจน ขณะที่ระบบพนักงานมหาวิทยาลัยดูไปค่อนข้างด้อยกว่าข้าราชการในภาพรวม ทำให้การจูงใจดึงดูดคนเก่งเข้าสู่ระบบอุดมศึกษามีปัญหาตามไปด้วย อีกทั้งระบบการคัดสรรผู้เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษายังมีปัญหาอยู่ ที่ต้องพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อประสิทธิภาพในการสร้างคนเก่งนับตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา สู่มหาวิทยาลัย รวมถึงระบบบัณฑิตศึกษาที่เน้นปริมาณ มากกว่าคุณภาพทางวิชาการ และผลงานการวิจัยที่มีคุณค่า ระบบอุดมศึกษาต้องสร้าง Knowledge worker ออกมารับใช้สังคมได้อย่างจริงจัง

- **ทิศทางการพัฒนาการฝึกหัดครู** แม้จะมีมาตรฐานการพัฒนาครูทั้งครูก่อนประจำการ และครูประจำการ แต่การปฏิรูปหลักสูตรและการสอนในสถาบันการฝึกหัดครู ที่นอกเหนือจากความเป็นหลักสูตร 5 ปี ยังไม่โดดเด่น การสร้างครูมืออาชีพยังอยู่ใน แนวเดิมมากกว่า

- **ทิศทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ที่ปรับโครงสร้างและผลตอบแทนบุคลากรได้ระดับหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถเข้าถึงการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้มากเท่าที่ควร

- **ทิศทางการพัฒนาอาชีวศึกษา** ยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้คนเก่งมีความตั้งใจเข้าสู่ระบบนี้ได้เท่าที่ควร ทั้งที่ประเทศขาดแคลนแรงงานระดับนี้มากส่วนหนึ่งเมื่อจบระดับนี้แล้ว มุ่งเข้าสู่มหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาระดับนี้ที่

มีความเข้มแข็งต่างเปลี่ยนเป้าหมาย ไปผลิตกำลังคนในระดับมหาวิทยาลัยแทน
สถาบันเอกชนระดับนี้ยังต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพอีกมาก

- **ทิศทางการพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน** ยังมีบทบาทน้อยในการ
สร้างสังคมฐานความรู้ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย รวมถึงการระดมทรัพยากรที่มีอยู่
มาสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับคนไทยทุกคน โดยไม่แบ่งแยก
สังคมเมืองชนบท

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลิน จุมปาแปด

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การศึกษาในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องเป็นการศึกษาที่ช่วยพัฒนา
ศักยภาพหรือเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ ซึ่งสามารถทำได้ตั้งแต่จุดแรกเริ่ม
และตลอดช่วงวัยของชีวิต ระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542 ที่จัดให้มีโครงสร้างที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น หลากหลาย ในรูปแบบและวิธี
การจัด ที่เอื้อให้ประชาชนเข้าถึงความรู้ได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เป็น
การทำให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่
ซึ่งการจะเกิดระบบการศึกษาดังกล่าวได้ จำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมและ
กำหนดเงื่อนไขปัจจัยที่เหมาะสม

หัวใจของความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาคืออะไร คำตอบคือระบบ
การศึกษาที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น หลากหลาย เอื้อให้ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต
แต่ที่ผ่านมาการปฏิรูปการศึกษายังไม่สำเร็จเท่าที่ควรจะเป็นเพราะเหตุผลหลาย
ประการ เพราะยังมีปัญหา อุปสรรคกล่าวคือ

1. เปลี่ยนรัฐมนตรีก็เปลี่ยนนโยบาย ผู้บริหารระดับสูงยึดติดตำแหน่ง ขาด
วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ติดกรอบเงื่อนไขแบบเดิม ๆ

2. ความล่าช้าของกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติมีขั้นตอนยุ่งยาก

3. ระบบการศึกษา ผลิตคนเก่ง ละเลยการพัฒนาด้านอื่น ๆ ส่งผลให้สังคมยังมีปัญหารุนแรง เช่น ยาเสพติด อาชญากรรม และการประพฤติผิดศีลธรรม อื่น ๆ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

กระบวนการปฏิรูปการศึกษา หรือ Process of Educational Reform ของประเทศไทยยังไม่ครบถ้วนตามหลักการพัฒนาองค์การที่เรียกว่า Reform เพราะขาดการสนับสนุนอย่างแท้จริงจากรัฐบาลในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา ทำให้ไม่เกิดผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

กระบวนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น สหรัฐอเมริกาในอดีต ซึ่งปฏิรูปการศึกษาให้เป็นระบบที่เหมาะสมกับประเทศที่เป็นบ้านหลอมของคนหลายชาติ หลายภาษา หลายศาสนา โดยอาศัยรัฐธรรมนูญที่ร่วมกันเขียนขึ้น แล้วยึดหลักการนั้นต่อเนื่องมาว่าสองร้อยปีโดยไม่ถูกแทรกแซงมากนัก เพราะชาวอเมริกันเคยประสบกับตนเองมาตั้งแต่ในช่วงเป็นอาณานิคมของอังกฤษประมาณ 170 ปี และรู้ด้วยตนเองว่าการศึกษาที่เป็นแบบอังกฤษนั้นไม่ใช่สิ่งที่ตนต้องการ ถ้าศึกษาประวัติศาสตร์การศึกษาของอเมริกาจะเห็นว่ามี การปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้นหลายครั้งโดยผู้นำของชาวอเมริกันที่มาจากคนที่ต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของประเทศชาติเคียงบ่าเคียงไหล่กันมา และใช้การศึกษาเพื่อสร้างความ เป็นพลเมืองดี ความเคารพในสิทธิของผู้อื่น ความมีเสรีภาพทางความคิด ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยปัญญาและวิธีการที่เป็นประชาธิปไตย ผู้นำเหล่านี้เป็นกลุ่มชนชั้นกลาง นักบวช หรือนักคิดที่เชื่อมั่นในเรื่อง “ความเป็นธรรมในสังคม”

จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่สอง นักการเมืองที่เป็นกลุ่มนักธุรกิจที่มีความโลภเป็น
ฐาน ก็พยายามที่จะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อการแข่งขันในโลกที่เน้นการค้า
แบบเสรี (กระแสหลัก) การศึกษาในอเมริกาจึงมีความเป็นธุรกิจมากขึ้นเรื่อย ๆ
และในที่สุดอาจจะนำความพินาศมาให้อเมริกามากกว่าที่เคยเกิดขึ้นกับตึก
เวิลด์เทรดก็ได้

กระบวนการบริหารการศึกษา ไม่ใช่ตัวแปรหลักที่ทำให้การปฏิรูปการ
ศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ ตัวแปรสำคัญคือ “นโยบายของรัฐบาล” และการ
สนับสนุนเชิงนโยบายที่รัฐบาลให้การกับการปฏิรูปการศึกษาต่างหาก

ถ้ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาจริง ๆ แล้ว งานวิจัยนับ
ร้อย ๆ ชิ้น และเอกสารสรุปแนวทางการดำเนินงานที่ สปศ. (สำนักงานปฏิรูปการ
ศึกษา) ได้นำเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในเดือนเมษายน
2544 ทำไมจึงไม่ได้รับการพิจารณาให้นำมาสู่การปฏิบัติโดยเร็วที่สุด เพราะ
กระบวนการต่าง ๆ แม้แต่ร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ก็ได้ทำเกือบสมบูรณ์แล้ว ตาม
หลักวิชาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดธิดา จันทรมณี

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ด้านการบริหาร มีการกระจายอำนาจการบริหารสู่เขตพื้นที่การศึกษา
เป็นความคิดที่ดี ทำให้งานเกิดความรวดเร็วกว่าการบริหารแบบการรวมศูนย์อยู่
ที่ส่วนกลาง แต่ต้องอาศัยเวลาเพราะต้องอาศัยความพร้อมของบุคลากร และการ
ปรับระบบงานบริหารบุคคล การงบประมาณ และระบบของการจัดการศึกษา
ระดับมัธยมกับระดับประถมที่จะต้องพิจารณาในด้านการพัฒนาผู้เรียนและการ
จัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับ มิฉะนั้นจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพด้าน

วิชาการและคุณภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา อีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญไม่น้อย คือการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เนื่องจากความพร้อมของชุมชนไม่เท่ากัน เช่น คุณภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ความเคยชินของผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้การปฏิรูปด้านการบริหารมีปัญหาคือต้องหาข้อมูล อันเป็นต้นเหตุปัญหา มาปรับปรุงแก้ไข

ด้านคุณภาพวิชาการและนักเรียน เมื่อมีการกระจายอำนาจงานด้าน วิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างหลักสูตรการพัฒนาบุคลากร การงบประมาณ ให้อยู่ใน การบริหารการตัดสินใจของสถานศึกษา สถานศึกษาหลายแห่งไม่มีความพร้อม ด้านบุคลากร บุคลากรครูขาดแคลน โรงเรียนขนาดเล็ก มีครูไม่พอ ครูแต่ละ คนประจำชั้นทำการสอนทุกวิชา ผลสัมฤทธิ์วิชาสำคัญ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษา ไทย ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ จึงต่ำกว่ามาตรฐาน ยิ่งโรงเรียนที่อยู่บนพื้นที่ สูง ขนเฝ้า สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เอื้อ ไม่ต้องพูดถึงเรื่องมาตรฐาน การมุ่งให้ เกิดคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ จึงเป็นเป้าหมายที่ อยู่ห่างไกลมาก และการให้โอกาสทางการศึกษาอย่างทัดเทียมกันตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นเป้าหมายที่เลือนลอย

ด้านการพัฒนาครู ตามแนวการปฏิรูปได้เห็นความสำคัญด้านนี้ อยาก ให้ครูปรับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้จากการยึดครูเป็นสำคัญ เป็นยึดผู้เรียนเป็น สำคัญ ซึ่งการปฏิรูปด้านนี้ต้องทำกันอย่างจริงจัง ต้องใช้งบประมาณมาก พอสมควร ต้องมาจากนโยบายที่ดี และต่อเนื่องจากกระตือรือร้น แต่เน้นการเมือง ที่เข้ามาเป็นรัฐมนตรีเจ้ากระทรวง ไม่มีความถนัดด้านการบริหารจัดการด้านการ ศึกษา โดยเฉพาะด้านการพัฒนาครู และมีการเปลี่ยนรัฐมนตรีบ่อย ๆ จึงทำให้ การพัฒนาตามแนวปฏิรูปทำไม่ได้เต็มที่ ครูจึงมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสอนน้อยมาก และมีจำนวนไม่น้อยที่สอนโดยใช้หนังสือเรียนให้นักเรียนอ่านจบเป็น บท ๆ ถือว่าจบหลักสูตร และที่เป็นประเด็นแก้ไขยากมากคือ จิตวิญญาณแห่ง ความเป็นครู ที่เป็นปัญหาและจะต้องพูดกันต่อ ๆ ไปอีก

สรุป การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมายังไม่บรรลุเป้าหมาย มีปัญหามากมาย ทั้งด้านการบริหารด้านผู้เรียน ด้านครู ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านพื้นที่ โดยเฉพาะด้านการเมือง ที่ต้องรอความจริงจังในการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูป และการจัดการศึกษา ไม่ควรไหลไปตามกระแสโลกมากเกินไปจนลืมนโยบายไทย วิถีไทย และยึดการสร้างชาติตามพุทธศาสนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุบิน แก้วยัง

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา พรรคไทยรักไทย เป็นผู้รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาของประเทศไทยมาตลอดระยะเวลา 5 - 6 ปี ใช้รัฐมนตรีหมดเปลืองไปหลายคน นายกรัฐมนตรีแถลงนโยบายทางการศึกษาในปี 2544 ต่อรัฐสภาสิบเอ็ดสิบสองข้อ มีหลายข้อมิได้นำมาใช้ปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เมื่อปี 2548 แถลงนโยบายทางการศึกษาแบบเหมารวมเป็นความเรียงร้อยแก้วธรรมดา ไม่บอกเป็นข้อ ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ การปฏิรูปการศึกษานั้นในทัศนะของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าคิดว่าต้องทำในเรื่องต่อไปนี้

1. **ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ** ให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 25 มาตรา 29 เป็นต้น รัฐต้องพยายามบริหารจัดการตามเงื่อนไขหรือข้อบัญญัติของกฎหมาย เน้นที่การนำกฎหมายที่มีอยู่มาบังคับใช้

2. **ปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครู** เพราะครูเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ ต้องให้สถาบันผู้ผลิตครูร่วมกับหน่วยงานผู้ใช้ครูและองค์กรวิชาชีพทางการศึกษาลงมือและทำงานแบบมีส่วนร่วมเตรียมครูใหม่ เพื่อทดแทนครูเก่า รวมทั้งการ

พัฒนาครูเก่าอย่างต่อเนื่องให้สามารถปรับเปลี่ยนเรียนรู้ที่ผูกโยงกับคำตอบแทน
อย่างเป็นธรรมชาติ

3. มีการนำมาตรการต่างๆ ที่มีอยู่ มาเป็นเครื่องมือในการกำจัดการ
อาจารย์ที่มีปัญหา ไม่ประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม / สอดคล้องกับสถานการณ์
ปัจจุบัน

4. ยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนที่สมบูรณ์
ประหยัดค่าใช้จ่าย รวมคน รวมทรัพยากร หรือถ่ายโอนให้แก่ท้องถิ่น (ในกรณี
ประชาชนไม่ยอมให้ยุบ)

5. จัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอ การลงทุนทางการศึกษาเป็น
ปัจจัยหลัก ๆ ระดับต้น ๆ จะใช้มิติการศึกษาขับเคลื่อนความเจริญก้าวหน้า ไม่มี
ปัญหาซ้ำซ้อน / ซ้ำซาก ใช้งบประมาณสำหรับสาขาที่มีความต้องการสูงเช่น
นำเทคโนโลยี ฯลฯ

อาจารย์ ดร.สุริยา เหมตะศิลป์

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

กระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา ยังเป็นการปฏิรูปที่ยังคงอยู่ใน
ระดับการปฏิรูปรูปแบบ แต่ยังไม่ลงลึกถึงระดับเนื้อหา ส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยน
แปลงโครงสร้างองค์กรหรือการบริหาร แต่ยังไม่ลงไปถึงคุณภาพการจัดการเรียน
การสอน การกระจายอำนาจทางการศึกษาลงไปจังหวัดต่าง ๆ และสถานศึกษา
ตามแนวทางของต่างประเทศ แต่บริบทความพร้อมของท้องถิ่นและสถานศึกษายัง
ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมที่ดีพอ การยุบหน่วยงานส่วนภูมิภาคที่เชื่อมต่อ
นโยบายส่วนกลางสู่การปฏิบัติในระดับภูมิภาคและจังหวัดโดยไม่นำความพร้อมที่
มีอยู่ไปใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับบริบทของระบบการศึกษาไทยเป็นเรื่องที่น่า

เสียใจในความเร่งรีบและละเลยที่จะใช้ประโยชน์จากระบบที่มีอยู่โดยคิดว่าหาก
สลายระบบเดิมลง คงทำให้ยุ่งต่อการกระจายอำนาจทางการศึกษาผลที่ปรากฏ
ในระยะหลายปีที่ผ่านมาออกเห็นเนื่องจากบรรยากาศความไม่ชัดเจน ในภารกิจและ
ทิศทางของหน่วยงานในระดับพื้นที่บวกกับความสามารถและประสบการณ์ที่ไม่
เหมาะสมกับระดับสถานศึกษาที่นักวิชาการเหล่านั้นต้องเข้าไปประสานหรือสนับสนุน
ทางวิชาการทำให้ระบบการพัฒนาการศึกษาที่ดำเนินการเป็นไปอย่างฉาบ
ฉวย ขาดความเข้มข้นทางวิชาการ ไม่ได้รับการยอมรับจากสถานศึกษาและผู้ที่
เกี่ยวข้อง ความเป็นเอกเทศในเฉพาะเรื่องหายไป สถานศึกษาได้รับการกระจาย
อำนาจและกระจายงานมาให้ทำ ในลักษณะต้องทำทุกเรื่องแบบเบ็ดเสร็จโดยที่ไม่
ได้เตรียมความพร้อมมาก่อนและขาดหน่วยงานผู้ชำนาญเฉพาะที่คอยให้
คำปรึกษา ความคิดค้นเข้มแข็งของกลุ่มโรงเรียนในการร่วมกันพัฒนาวิชาการที่
เคยเห็นก็หายไป บรรยากาศการเคารพกันด้วยวิชาการหรือการร่วมแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ซึ่งกันและกัน การถ่อมตัวให้เกียรติซึ่งกันและกันเพื่อให้การปรึกษาหารือ เพื่อ
ปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นไปด้วยความราบรื่น และประสบความสำเร็จ
ในบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องที่เคยเห็นก็ขาดหายไปกลับกลายเป็น
การเคารพกันด้วยอำนาจ และหนังสือราชการ ซึ่งสอดคล้องกับการกระจายอำนาจ
ให้มีผู้มีอำนาจมากขึ้นนั่นเอง ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าการสร้างรากฐานบุคลากร
ของแต่ละหน่วยงานนั้นคงต้องใช้เวลาเตรียมการพอสมควร ต้องเตรียมคนให้สอดคล้อง
กับภารกิจ เตรียมทั้งความรู้ ความสามารถ และวิถีปฏิบัติ การประกันคุณภาพ
การศึกษานี้ก็อยู่ที่ประกันคุณภาพสถานศึกษาแต่ยังไม่ลงไปที่ประกัน
คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนต้องตระหนัก แต่อย่างไรก็ตามการรณรงค์ใน
เรื่องการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้สูญเปล่า เพราะได้ก่อให้เกิดบรรยากาศต้องปรับตัว
ต้องเร่งพัฒนาตนเองในส่วนของตัวครู ส่วนหนึ่งเป็นการกลัวระเบียบ กลัวการ
ประเมิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็พยายามดำเนินงานแก้ปัญหาหรือพัฒนาไปในแนว
ทางที่ตนคิดว่าดี เป็นประโยชน์บนพื้นฐานความไม่แน่ใจในทิศทางหรือพันธกิจของ
หน่วยงานตน และความสัมพันธ์ระหว่างพันธกิจของหน่วยงานตนกับพันธกิจของ

หน่วยงานอื่น ๆ ในระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด หรือการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และระบบการจัดการศึกษาของประเทศโดยรวม กล่าวโดยสรุป หากระบบชัดเจน เส้นทางภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่สัมพันธ์กันทั้งระบบชัดเจน พันธกิจการร่วมกันปฏิรูปการศึกษาน่าจะเริ่มต้นได้ชัดเจนเช่นกัน และให้ตระหนักในความสอดคล้องกับ บริบทของไทยด้วย โดยนำสิ่งที่ดีที่มีอยู่เดิมมาใช้ให้เป็นประโยชน์ด้วย รัฐบาลใหม่น่าจะเริ่มต้นได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพัทธ์ เจษฎาวิโรจน์

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความคิดเห็นต่อกระบวนการปฏิรูปการศึกษา

1. ในการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา ได้มีการปฏิรูปหลายด้าน ได้แก่ การเรียนการสอน สถานศึกษา ครู ผู้บริหารโรงเรียน มีหลักการปฏิรูปดี ผลการปฏิรูปที่ผ่านมาก็ประสบความสำเร็จอยู่บ้าง ปัญหาที่เกิดขึ้นมาก ในการปฏิบัติจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติ เช่น ครูยังไม่เข้าใจหลักการบางอย่าง การให้ความรู้ด้านการจัดอบรมในเรื่องต่าง ๆ ยังไม่ทั่วถึงและไม่ชัดเจน ผู้ที่เข้ารับการอบรมเพื่อเป็นวิทยากรที่จะต้องนำความรู้ไปเผยแพร่ต่อ ยังไม่ประสบความสำเร็จ เพราะทุกคนไม่ชัดเจน ในสิ่งที่จะปฏิรูปต้องอาศัยเวลาทุกอย่างจึงค่อยชัดเจนและเข้าใจดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็เป็นการเริ่มต้นที่ดี ต้องเริ่มการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนาที่จะตามมาในที่สุด แม้จะมีอุปสรรคหรือปัญหาใด ๆ ก็ตามย่อมหาวิธีการแก้ปัญหาได้

2. ครูบางคนยังไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน หรือบางคนเปลี่ยนแปลงแต่ไม่ถูกหลักการ หรือเข้าใจผิดว่าสิ่งที่ทำนั้นถูกต้องแล้ว

3. การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองหรือบุคคลทั่วไปทราบยังไม่ทั่วถึง ผู้ปกครองไม่เข้าใจนโยบายจึงให้ความร่วมมือไม่ถูก

4. แหล่งเรียนรู้ของนักเรียนยังไม่เพียงพอ ตามที่เราทราบกันดีว่าปัจจุบันเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ทุกคนสามารถหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจาก Internet แต่หลายโรงเรียนยังขาดเครื่องคอมพิวเตอร์ นักเรียนที่ขาดความพร้อมที่บ้านจึงยังขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ ในขณะที่นักเรียนบางคนที่มีความพร้อมสามารถไปได้ไกล จึงนำเสียโอกาสของคนเหล่านั้น

5. ในปัจจุบันครูมีโอกาสดำเนินตำแหน่งหน้าที่มาก ในการขอตำแหน่งนั้นครูต้องจัดทำเอกสารต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งงานพิเศษหรือโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียนก็มีมาก เป็นโครงการภายในโรงเรียนบ้าง จากหน่วยงานภายนอก ขอความร่วมมือมาบ้าง หรือหน่วยงานเหนือสั่งการมาบ้าง ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ครูเป็นผู้รับนโยบาย ดังนั้น เวลาในการสอนนักเรียนจึงถูกเบียดบังไปโดยปริยาย จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาไปได้ไม่ไกล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริมศรี สุทธิสงค์

คณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย นับตั้งแต่มี พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งถือว่าเป็นแม่บทของการปฏิรูปการศึกษามีผลบังคับใช้ ซึ่งใช้เวลาจนถึงปัจจุบัน ประมาณ 7 ปี แล้ว การดำเนินจะเห็นได้ว่า มีผลทั้งที่สามารถดำเนินการได้ตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว และมีปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิรูปการศึกษามาก ซึ่งพิจารณาให้เห็นดังนี้

ด้านการปฏิรูปโครงสร้างการจัดการศึกษา

ด้านการปฏิรูปโครงสร้างการศึกษา ปรากฏว่ารัฐบาลได้กำหนด พ.ร.บ.

ระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2548 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจัดการศึกษาของชาติ คือ มีการรวมกันของหน่วยงานระหว่างทบวงมหาวิทยาลัย กับกระทรวงศึกษาธิการ ยุบรวมกรมหรือส่วนราชการที่เทียบเท่ากรมมารวมเป็นสำนักงานใหม่ 5 สำนักงานในส่วนกลาง และในส่วนภูมิภาคได้กำหนดโครงสร้างใหม่คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งรวมกันระหว่างสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ฯลฯ ทั้งหมดมารวมในหน่วยงานเดียวกัน แม้จะรวมกันได้โดยกฎหมาย แต่การที่แต่ละหน่วยงานมีหลักการทำงานที่แตกต่างกัน ทำให้การดำเนินงานค่อนข้างจะมีปัญหาบ้าง เช่น ระดับมัธยมศึกษากับประถมศึกษา ด้านคุณภาพของนักเรียนมีความแตกต่างกัน ตามปัจจัยของชุมชนเมืองกับชนบท ทำให้นักเรียนที่อยู่ในตัวเมืองเข้ามาเรียนในเมืองใหญ่ เพื่อแสวงหาการศึกษาที่ดีกว่ามากขึ้น

ส่วนระดับอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธา ซึ่งโดยหลักการแล้วทั้ง 2 หน่วยงานได้ผลิตบัณฑิตระดับอุดมศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ซึ่งความแตกต่างของแต่ละหน่วยงานมีความชัดเจนเป็นเอกลักษณ์ของหน่วยงานอยู่แล้วเมื่อมีการปรับโครงสร้างใหม่ ต้องมีการดำเนินการร่วมกันก็เป็นผลดีอย่างหนึ่งทำให้การพัฒนากระบวนการศึกษาเป็นไปพร้อม ๆ กัน โดยตัวบุคคลากรก็ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยหลักการคือการปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น แต่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโรงเรียนก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนครูผู้สอนยังยึดติดกับการเรียนการสอนแบบเดิมคือยึดครูเป็นศูนย์กลาง

ในระดับอุดมศึกษา หลักสูตรยังอ้างอิงหลักสูตรเดิม แต่มีการพัฒนาหลักสูตรต่อไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละสถาบันด้วย ส่วนการจัดการเรียนการสอนก็ไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

อย่างไรก็ตามผลการจัดการศึกษาโดยเฉพาะก่อนการปฏิรูปการศึกษามีข้อมูลบ่งชี้ว่านักเรียนไทยที่ไปแข่งขันกับนานาชาติ เมื่อเปรียบเทียบกับชาติอื่น ๆ จะอยู่ในระดับรั้งท้าย แต่ปัจจุบันนักเรียนไทยสามารถแข่งขันได้เหรียญทอง หรืออันดับหนึ่งจากการแข่งขันระดับนานาชาติหลายด้าน อาจเป็นเพราะความสามารถเฉพาะบุคคล หรือเทคโนโลยีของชาติก้าวหน้า หรืออาจเพราะการปฏิรูปการศึกษาก็เป็นไปได้

รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ พงษ์วาท คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาเจ็ดปี (19 สิงหาคม 2545 - 19 สิงหาคม 2549) ในภาพรวมต้องถือว่า ยังไปไม่ค่อยจะถึงไหน ทั้ง ๆ ที่ดูเหมือนจะมีอะไรต่ออะไร “ใหม่ ๆ” ไม่น้อยก็ตาม แต่ชัดเจนก็คือ เจ็ดปีนี้เรามีรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ 6 คน รัฐมนตรีช่วยว่าการ กรรมการ ผู้ช่วยรัฐมนตรี จำนวนและรายชื่อจนจำไม่ได้ เรามีพระราชบัญญัติหลัก ๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ล่าช้าไปจากที่ควรจะเป็นทั้งสิ้น ไม่ว่าด้วยการบริหารจัดการกระทรวงศึกษาธิการเอง ที่ว่าด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษาก็ดี ฯลฯ เราก็เกือบจะไม่ได้ทำอะไรเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาภายในกระทรวงเลย (มาตรา 39) เรายังคงจะบิดเบือน ทำลายสิทธิ จิตวิญญาณของการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(อปท.) (มาตรา 41- 42) ไปเกือบสิ้น จนทำให้การ “ถ่ายโอน” สถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ อปท. ที่ดำเนินอยู่ในขณะนี้เป็นเรื่องตลกน่าเศร้าไป ส่วนเรื่อง “หัวใจ” ของการปฏิรูปที่พูดกันมาก (โดยเฉพาะโดยคนของกระทรวงศึกษาธิการทั้งเดิมและใหม่) คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาก็ถามรัฐมนตรีว่าตนรู้เอง ก็พอจะรู้คำตอบว่า ไปถึงไหน ไม่ใช่เป็นการมองโลกในแง่ร้ายแต่เป็นการมองการปฏิรูปการศึกษาตามที่มันเป็น (ตถตา) มากกว่า เพราะ 7 ปี ที่ผ่านมา ดูจะปฏิรูปเกือบจะทุกอย่าง ยกเว้นเรื่อง ที่ควรปฏิรูป

3. ท่านมีความเห็นอย่างไร

ต่อเจตนารมณ์ของโครงการผลิตครูชั้นพื้นฐาน

ระดับปริญญาตรี(หลักสูตร 5 ปี) และควรมีการพัฒนาต่อไปอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรณิกา พันธุ์อำพล

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ความคิดเห็นต่อเจตนารมณ์ของโครงการผลิตครู (หลักสูตร 5 ปี) สรุปเป็นประเด็นสาระได้ดังนี้

1. ด้านการผลิต ได้ผลในระดับที่น่าพอใจ เพราะมีเวลาเพียงพอที่จะทำกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นครูที่ดีได้ โดยเฉพาะการฝึกประสบการณ์ตรงต่ออาชีพครู

2. ด้านหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนการสอน เนื้อหาบางรายวิชายังไม่ชัดเจนตามบริบทของพื้นที่เป้าหมายในการผลิตครู ควรทบทวนการกำหนดเนื้อหาวิชา และหลักสูตรหลังจากทดลองใช้ไประยะหนึ่งแล้ว

3. ควรมีการวิจัยประเมินตามพื้นที่การผลิตและเป้าหมาย เพื่อจะได้ทรัพยากรบุคคลด้านวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพตามบริบทของสังคม

จากประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ประมวลสรุปมาคือ ภาพที่ปรากฏให้เห็นได้ชัดที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นสืบไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำเริญ อุ้นแก้ว

คณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

หลักสูตรควรเป็น 4 ปี แต่ปรับรายวิชาโดยเน้นความเป็นครูจิตวิทยา
ทักษะกระบวนการสอนให้มากขึ้น และจัดหลักสูตรปริญญาบัณฑิต ปริญญาโท
และปริญญาเอกเพิ่มมากขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาว์ อินโย

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

โครงการผลิตครูขั้นพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) เป็น
โครงการที่ดีมีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมของการผลิตครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยเป็นมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูมาตั้งแต่ทำการเปิดการเรียน
การสอนในระยะแรกได้คนเก่งเข้ามาเรียนครูเป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อได้คนเก่ง
เข้ามาเรียนครูเป็นจำนวนน้อยมาก ดังนั้นเมื่อบุคคลเหล่านี้ออกไปปฏิบัติหน้าที่สอน
จะทำให้เกิดปัญหาหลายประการตามมา เช่น ไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่จะทำการ
สอนอย่างแท้จริง การอบรมสัมมนาเพิ่มเติมความรู้ใหม่ๆ ก็จะได้ยากจึงเป็น
ส่วนหนึ่งที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จ

โครงการผลิตครูขั้นพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) เป็น
โครงการที่มีลักษณะเดียวกันกับโครงการคุรุทายาท ที่กระทรวงศึกษาธิการได้เคย
จัดมาครั้งหนึ่งแล้วขณะนี้นักศึกษาที่ได้เรียน ในโครงการประสบความสำเร็จในการ
ประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก เช่น เป็นอาจารย์ 3 เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน และ
เรียนต่อในระดับปริญญาเอก ดังนั้นโครงการผลิตครูขั้นพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี
(หลักสูตร 5 ปี) จึงเป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์ในการพัฒนาประเทศในภาพรวม

ของการผลิตครู จะทำให้ครูที่เก่ง ๆ มีจิตวิญญาณที่จะเป็นครู

รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับโครงการนี้ ควรจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอโดยเฉพาะการให้ทุนการศึกษาและทุนดำเนินการกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะต่าง ๆ มากที่สุด ซึ่งในขณะนี้นักศึกษาที่อยู่ในโครงการจะได้รับคำชมจากคณาจารย์ที่สอนว่าเป็นนักศึกษาที่เก่งและเอาใจใส่ในการทำงานและร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ถ้าประเทศชาติยังมีงบประมาณไม่มากนัก ควรที่จะให้ทุนในการเรียนจำนวนหนึ่งที่สามารถจะเรียนได้จนสำเร็จการศึกษา แต่จะต้องมีตำแหน่งบรรจุได้ทันทีที่สำเร็จการศึกษาแล้วหรือบรรจุได้ก่อนสำเร็จการศึกษา ซึ่งจะทำให้นักศึกษาในโครงการมีความตั้งใจจริงที่จะนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การผลิตครูด้วยหลักสูตร 5 ปี สิ่งที่แตกต่างกันหลักสูตรเดิม (4 ปี) ก็คือ การเรียนวิชาเฉพาะด้านเพิ่มมากขึ้น อีกประมาณ 15-20 หน่วยกิต หรือประมาณ 5 - 7 วิชา และเพิ่มระยะเวลาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จาก 1 ภาคเรียน เป็น 2 ภาคเรียน (1 ปีการศึกษา)

อันที่จริง ถ้าวัดกิตติบัตินี้ หรือคนมาเรียนเป็นเด็กเก่งอาจไม่ต้องเรียนนาน ถ้าเป็นเด็กดี ก็ไม่ต้องใช้เวลาอบรมบ่มเพาะนาน ถ้าเป็นคนใฝ่รู้ในขณะที่ทำงานก็อาจเรียนเพิ่มเติม ความรู้ หรือคุณวุฒิได้อยู่ตลอดเวลา เพราะวิชาที่เรียนเพิ่มนั้น ควรเป็นวิชาที่เป็นประโยชน์ในขณะทำงานซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ และถ้ารัฐให้ความสำคัญบุคคลในวิชาชีพครูอย่างแท้จริงเหมือนกับบางประเทศ การให้ค่าตอบแทนที่สูง หรือสถานะที่สำคัญ ก็จะเป็นตัวดึงดูดให้

คนที่มีคุณภาพมาเข้าสู่วิชาชีพนี้ไปเอง

สำหรับ การฝึกประสบการณ์ 1 ปี สำหรับวิชาชีพครู อาจนานเกิน
ความจำเป็น เนื่องจากการประกอบวิชาชีพครูนั้น จะมีช่วงการทดลองงาน ซึ่ง
ครูใหม่ควรจะเริ่มการทำงานด้วยการเป็นผู้ช่วยสอนก่อนในระยะแรก หรืออยู่ภายใต้การดูแลแนะนำของครูที่มีความชำนาญก่อนสักระยะหนึ่งแล้วจึงปฏิบัติงานต่อไปด้วยตนเอง

ปัจจุบัน สิ่งที่สามารถดึงดูดใจให้ผู้ที่สนใจเข้าสู่วิชาชีพครู คือการให้ทุน และมียางทำ จากการสอบถามนักศึกษาที่ได้รับทุนในลักษณะนี้ ว่าทำไมจึงตัดสินใจรับทุน คำตอบที่ได้รับคือ การมีงานทำระหว่างเรียน กับการมีงานทำถ้าจะต้องเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็คงจะเลือกงานเป็นอันดับแรก ดังนั้น การพัฒนาเรื่องนี้จึงควรพิจารณาแยกเป็น 2 ประเด็นคือ

1. การผลิตครูหรือการสร้างหลักสูตรการผลิตครู ควรให้เป็นหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาที่จะมีอิสระในการผลิต ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเหล่านั้นก็ต้องคำนึงถึงความต้องการและความจำเป็นของสังคม ของผู้ใช้ครู หน่วยงานที่ควบคุมมาตรฐานการผลิตอาจมีบทบาทอยู่บ้าง แต่ไม่ใช่ผู้กำหนดชะตาชีวิต เพราะถ้าสถาบันใดผลิตบัณฑิตคุณภาพไม่ดี ก็จะเป็นผลเสียของสถาบันนั้นเอง

2. การใช้ครู เป็นหน้าที่ของหน่วยบรรจุครูที่จะคัดกรองผู้ที่เข้าไปทำงาน และควบคุมดูแล ว่าทำงานได้อย่างที่ต้องการหรือไม่ หากขาดคุณสมบัติก็ไม่ควรรับเข้าทำงาน หรือเมื่อทำงานไปแล้วไม่สามารถสร้างผลงานที่ดีได้ ก็ควรที่จะพัฒนาหรือพิจารณาให้พ้นจากงานได้ และถ้าอยากได้ครูดีครูเก่ง ก็ควรให้ตำแหน่งงานและค่าตอบแทนที่สามารถดึงดูดใจคนเหล่านั้นได้ด้วย

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาใด ๆ ย่อมมีหนทางหลายทาง มีรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกันไปตาม ปัจจัย เวลา และสถานที่ ดังนั้น การทำงาน หรือการตัดสินใจในเรื่องจึงควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูล ข้อเท็จจริง ความจริงจัง และความจริงใจของทุกฝ่าย เพื่อให้ผลที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด

รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ เอราวัณย์
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ในเชิงระบบ

การขยายเวลาผลิตจาก 4 ปี เป็น 5 ปี รัฐต้องจัดฐานเงินเดือนรองรับเพื่อ
ดีค่าช่วงเวลาที่ขยายออกไปในการเรียนระดับปริญญาตรี

การเรียนการสอน

การขยายเวลาเป็น 5 ปี ไม่ควรเน้นความรู้ (Knowledge) แต่ควรเน้นหลัก
สูตรที่เสริมสร้างทักษะวิชาชีพ (professional Skills) มากยิ่งขึ้น (การฝึกสอนนาน
ขึ้นไม่ได้ประกันว่าครูจะมีทักษะการสอนที่ดี)

รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์
คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เจตนารมณ์ของโครงการผลิตครูชั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี 5 ปี คือ
การยกระดับคุณภาพครูทั้งในมิติของวิชาการและมิติของวิชาชีพ ซึ่งเป็น
เจตนารมณ์ที่ดีมาก ควรจะพัฒนาต่อไปให้เกิดผลในทางปฏิบัติและส่งผลถึงการ
พัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพิ่มศักดิ์ สุนทรจันทร์ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

การผลิตครูโครงการดังกล่าวเห็นว่าเป็นโครงการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าหากอยากจะได้ต้นแบบของผู้มีความรู้ความสามารถ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างครูที่มีคุณภาพที่จะนำไปเป็นผู้สร้างคนให้มีคุณภาพ เพราะการสร้างคนที่จะออกไปเป็นครูต้องสร้างทั้งความรู้และจิตสำนึก ตลอดจนจิตวิญญาณที่รักในอาชีพครู หากรับคนเก่งแต่วิชาการมาเป็นครูเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูเฉพาะสาขานั้นความมีจิตวิญญาณจะไม่เกิด และก็จะเกิดปัญหาที่ต้องตามแก้ไขโดยไม่รู้จักจบ อีกทั้งรัฐบาลต้องให้ความสำคัญต่ออาชีพครู แม้กระทั่งครูปัจจุบันก็ต้องรักษามาตรฐานและคุณภาพของการเป็นครูให้ดียิ่งขึ้นให้ได้ชื่อว่า “อาชีพครู” แต่ทำอย่างไรจะเป็น “ครูมืออาชีพ” ให้ได้ การผลิตจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาและควรกระจายให้ครบทุกสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรทั้งจำนวนและหลักประกันในการมีงานทำ เราก็จะได้คนดีมาเป็นครู

การพัฒนาโครงการดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และควรมีการทำวิจัยติดตามผลตลอดเวลาไม่ควรรอผลเป็นรุ่นๆ ไป จะทำให้การดำเนินการขาดตอน ในฐานะสถาบันผลิตครูเห็นด้วยในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งทางสถาบันที่ผลิตครูก็ต้องพัฒนานตนเองให้พร้อมในการผลิตครูออกไปให้มีคุณภาพ

การพัฒนาควรทำให้ครบโดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือก การเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ เสริมและการประกันงานต้องสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่จะเรียนจะทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ และจะได้คนเก่ง คนดี มาเป็นครูเพื่อรับใช้ชาติต่อไป

รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ เวทการ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

นับเป็นเจตนารมณ์ที่ดีมากในการพัฒนาวิชาชีพครู และการพัฒนาการศึกษาของชาติ ควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอัตราการบรรจุของนักศึกษาที่เรียนในโครงการนี้ ซึ่งต้องกำหนดนโยบายจากรัฐบาลให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม เชื่อถือได้ ไม่เปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนมา ของหน่วยงานที่ผลิตและหน่วยงานที่ใช้ครู เช่นเขตพื้นที่การศึกษา เพราะนักศึกษาเหล่านี้ได้เลือกการประกอบอาชีพของเขาแล้ว ด้วยความมุ่งมั่นที่จะประกอบอาชีพครูอย่างครุมีอาชีพ นอกจากนี้ นักศึกษากลุ่มนี้นับเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูงกว่ากลุ่มที่มาเรียนครูทั่วไปซึ่งน่าจะส่งผลให้เป็นครูที่ดีของชาติในอนาคตได้ และสามารถพัฒนาการศึกษาของชาติได้ เนื่องจากต้องถูกฝึกฝนอบรมเป็นระยะเวลามากกว่าหลักสูตร 4 ปี และยังถูกสังคายนาหัวใจสูง ทำให้นักศึกษาเหล่านั้นยังต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถภาพเต็มที่ อีกทั้งมีผลงานวิจัยหลายฉบับที่ติดตามผลโครงการครุทายาท ได้ยืนยันว่านักศึกษาเหล่านั้นเมื่อจบออกไปเป็นครูแล้ว เกือบทั้งหมดเป็นครูที่ดีของชาติ ถ้าระบบการใช้ครุมีคุณภาพดี มีประสิทธิภาพสูง และมีวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการปฏิบัติการศึกษาหรือเน้นคุณภาพ โดยไม่พาคู่มือใหม่ไปสู่วิธีการทำงานแบบเดิม ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ละออง ภูเงิน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

เจตนารมณ์ของโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) มุ่งผลิตครูใหม่ ตามแนวทางการปฏิบัติการศึกษาที่จะสร้างครูที่มีความรู้ลึกซึ้งทางวิชาการมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติและมีจิตวิญญาณในการ

เป็นครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีหลักการดังนี้

1) จูงใจนักเรียนที่ดี เก่ง และมีความต้องการเป็นครูให้เข้าเรียน โดยจัดให้มีระบบการให้ทุนการศึกษาระหว่างการเรียน และมีระบบการประกันการมีงานทำ

2) สร้างระบบการคัดเลือกคนดี เก่ง เข้ามาเรียน

3) สร้างหลักสูตรการผลิตครูให้สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการได้อย่างลึกซึ้ง สร้างการเรียนรู้จากการปฏิบัติและฝึกฝนทักษะวิชาชีพครูอย่างเข้มแข็ง

4) จัดทำระบบการพัฒนาจิตสำนึกอย่างต่อเนื่อง

5) ประสานงานกับหน่วยงานผู้ใช้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตครูโดยความร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

6) ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งผู้ใช้ครูและสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดมาตรฐานการผลิตครูและการประเมินผลนักศึกษาเพื่อออกไปอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

จึงเห็นได้ว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ดีและสอดคล้องกับแผนการปฏิรูประบบการผลิตครู และบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจากการมีโครงการดังกล่าวทำให้ได้บัณฑิตนักศึกษามีความรู้และความตั้งใจที่จะเป็นครู ค่อนข้างสูงเข้ามาเรียนและจากการประเมินผลของผู้เกี่ยวข้องกับบัณฑิตนักศึกษากลุ่มนี้ก็ได้คำตอบคล้ายคลึงกันว่า “มีความพึงพอใจระดับมาก” และคาดหวังว่าเมื่อพวกเขาเหล่านี้สำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบวิชาชีพครู เขาจะสามารถเป็นครูชั้นวิชาชีพสามารถพัฒนาการของชาติ และดำรงตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพได้อย่างแน่นอน ดังนั้นถ้ารัฐบาลเห็นความสำคัญของการศึกษาอย่างจริง จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพครูและควรสนับสนุนโครงการในลักษณะนี้อีกต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ อดิศักดิ์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพขั้นสูงที่ต้องมีมาตรฐานนับตั้งแต่กระบวนการผลิต
ทั้งเนื้อหาประสบการณ์ด้านวิชาการ และเนื้อหา ประสบการณ์ด้านการจัดการ
เรียนการสอน มีมาตรฐานการกำกับคุณภาพที่ชัดเจน มีการควบคุมคุณภาพด้วย
ใบประกอบวิชาชีพ นอกจากนี้ มีข้อสังเกต คือ

- การบริหารหลักสูตรการฝึกหัดครูที่เน้นคุณภาพ เพราะนักศึกษาครู
จะออกไปพัฒนาเยาวชนของชาติในอนาคต หลักสูตรจึงต้องทันสมัย ปรับเข้ากับ
สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วได้ มีการเรียนรู้ในเชิงสหวิทยาการ และ
บูรณาการ สามารถสร้างนักศึกษาครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ที่พร้อมจะเรียน
รู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง และกระบวนการเรียนรู้ในสถาบัน
ฝึกหัดครูต้องเป็นแบบอย่างให้แก่นักศึกษาครูได้ “Student will teach as they were
taught”

- การสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการผลิตครู ความจำกัดด้วย
งบประมาณ บุคลากรที่มีคุณภาพ ทำให้กระบวนการผลิตครูอ่อนแอไปด้วย การ
ผลิตครูไม่ใช่เพียง Chalk & Talk แต่ต้องสร้างแบบอย่างทั้งด้านการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ที่ทันสมัย เทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนรู้อย่างจริงจัง

- การจูงใจคนเก่งเข้าเรียนครู เป็นความผูกพันของสังคมไทย ที่คนเลือก
เรียนครูน้อยลงหากมีทางเลือกอื่น ระบบทุนการศึกษา ค่าตอบแทนทางวิชาชีพที่สูง
ขึ้น รวมถึงการสร้างโรงเรียนฝึกหัดครูให้ทันสมัยเพื่อจูงใจคนรุ่นใหม่เข้ามาเรียน

- สมรรถนะทาง Pedagogy VS Content Area ที่อ่อนแอลงสถาบันผลิต
ครู ต้องสร้างความเข้มแข็งในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเนื้อหา
วิชาการที่จะออกไปสอนขึ้นมาให้ได้ มิเช่นนั้นกระแส 4+1 ยังจะมีอยู่อย่างสูง ซึ่ง
หมายถึงเกียรติภูมิของสถาบันฝึกหัดครูด้วย

- สมรรถนะร่วมสมัยของครูยุคใหม่ที่ต้องเติม และเสริมสร้างให้นักศึกษา

ครู อาทิทักษะการคิดในรูปแบบหลากหลาย ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะชีวิต
- การเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ต้องให้ความสำคัญกับครูที่มีคุณภาพ
มากกว่าปริมาณครูที่มาก โดยเฉพาะในปัจจุบันที่เป็นโอกาสในการลดการผลิตลง
เพื่อปรับปรุงคุณภาพในการผลิตในปริมาณที่เหมาะสม มุ่งเน้นในสาขาที่ขาดแคลน
และสถาบันมีความชำนาญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิวัฒน์ จุ่มป่าแฝด

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

จากเจตนารมณ์โครงการผลิตครูชั้นพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี (หลักสูตร
5 ปี) โดยมีการจัดหลักสูตรครูแนวใหม่ระดับปริญญาตรี เพื่อผลิตครูรุ่นใหม่ ในปี
2546 เป็นต้นมานั้น ขณะนี้อยู่ในช่วงปีที่ 3 เหลือเวลาอีก 2 ปี จึงจะเห็นผลผลิต
รุ่นแรก เพราะฉะนั้นจึงยังไม่เห็นผลสำเร็จในการผลิตครูรุ่นใหม่ที่เป็นรูปธรรม แต่
มีความเห็นว่า การดำเนินงานเดินทางมาถูกทางแล้ว แต่สิ่งที่อยากเสนอแนะใน
ระดับนโยบาย คือ

1. ควรมีระบบพัฒนาคณาจารย์ ซึ่งเป็นครูของครูให้สอนเก่ง สอนดี
มีความรู้ ทักษะ มีผลงานทางวิชาการ และวิจัยศึกษาองค์ความรู้
2. ให้การสนับสนุนโดยจัดทุนพัฒนาคณาจารย์ในสถาบันผลิตครูใหม่ มี
วุฒิปริญญาเอกทดแทนคณาจารย์ที่เกษียณอายุราชการ
3. พัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ของแต่ละ
ภูมิภาค และระดับสถาบันแต่ละแห่งเพื่อประสานความร่วมมือในการผลิต พัฒนา
ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ทั้งสามส่วนในระดับนโยบายอาจจะกำหนดไว้แล้ว แต่ควรที่จะต้อง
ดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

1. เจตนารมณ์ของโครงการผลิตครู ๕ (หลักสูตร 5 ปี) เป็นเจตนาที่จะแก้
ปัญหาการขาดแคลนครูรุ่นใหม่ที่มีทั้งความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะที่เข้มแข็งมีจิตใจที่
เหมาะสมจะเป็นครูและมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามหลัก
จิตวิทยาการเรียนรู้ จึงเป็นเจตนาที่ดี แต่ยังคงขาดความชัดเจนเรื่องการคัดเลือกแหล่ง
ผลิตที่เป็น Best Practice ในสาขาต่าง ๆ และขาดการพิจารณาให้ละเอียดว่า
อะไรคือความต้องการที่แท้จริง และการผลิตตามสาขาวิชาเฉพาะ การผลิตตาม
ระดับการศึกษาที่สอน (ปฐมวัยและประถม, มัธยม, อาชีวศึกษา และอุตสาหกรรม
ศึกษา, อุดมศึกษา, การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ ฯลฯ) ควรจะพิจารณากันอย่าง
ไรถึงจะเหมาะสมกว่าที่ทำกันอยู่ในขณะนี้

2. การพัฒนาต่อไปควรเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยนักวิจัยที่ร่วมกันศึกษาปัญหา
ที่แท้จริงให้ชัดเจนยิ่งขึ้นมีการศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีของต่างประเทศที่เป็นแบบ
อย่างที่ดีแล้วเสนอทางออกที่ดี ไม่ใช่การประชุมพูดกันไปกันมา แล้วก็นำแต่ความ
ต้องการของแต่ละสถาบันมาเป็นคำตอบ ซึ่งไม่ได้ตอบปัญหาของการผลิตครูของ
ประเทศในภาพรวม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดธิดา จันทรมณี

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

เห็นด้วยกับความคิดที่อยากได้ อยากมีครูพันธุ์ใหม่ที่เป็นครูดี ครูเก่ง ครู
มีความสุขครูดี คือครูที่มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู มีจรรยาบรรณ มีวินัย รัก
วิชาชีพ พัฒนาวิชาชีพ มีกัลยาณมิตร มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ตั้งใจให้การศึกษาอบรม

เด็กสร้างเด็กให้เป็นคนดี ไม่ดูค้ายในการช่วยเหลือเด็ก เวลาที่มีปัญหาด้านการเรียนและปัญหาชีวิต ครูที่รักหมั่นคนะไม่แตกสามัคคี รักสถาบัน ช่วยกอบกู้และนำสถาบันสู่ความมีชีวิตรุ่งโรจน์

ครูเก่ง คือครูที่มีความเก่งด้านวิชาการ และมีความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนจัดการเรียนรู้เก่ง ช่วยส่งเสริมเด็กให้เกิดความสำเร็จในการเรียนรู้ เป็นนักพัฒนากิจกรรมการสอน รู้เทคโนโลยี และนวัตกรรม มาใช้ด้านวิชาการมีความรู้อย่างลึกซึ้ง แม่นยำในวิชาที่สอน รู้วิธีการวิจัยทางการศึกษา โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน

ครูมีความสุข ได้แก่มุ่งให้เป็นครูที่มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ขยันอดทน อดกลั้น ประหยัด ไม่ตามกระแสวัตถุ มีความพอเพียง รู้ทันการโฆษณาชวนใจและรักวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย ปรับตนปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี แก้ปัญหาชีวิตตนเองและครอบครัว พาคครอบครัวสู่ความสุขอบอุ่น รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่ติดยาเสพติดใด ๆ ไม่หลงใหลการพนัน

การพัฒนาครูพันธุ์ใหม่ตามหลักสูตร 5 ปี ได้หรือไม่ มาถึงตอนนี้ต้อง ตั้งสติว่า

1. เราได้คนที่มีความรู้ความสามารถในการเป็นครู เข้ามาเรียนเป็นนักศึกษาครูพันธุ์ใหม่หรือไม่ เพราะความสำเร็จในการทำงานขึ้นอยู่กับ อิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

2. เราได้ประกันอนาคต การมีอาชีพครูของผู้เรียนทุกคนหรือยัง เพราะถ้ามีจะช่วยให้เกิดเป้าหมายแห่งความพยายาม มุ่งมั่นสู่ความมีจิตวิญญาณความเป็นครู

3. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรไปถึงเป้าหมายการสร้างคุณลักษณะดังกล่าวหรือยังอ่อนด้อยในเรื่องใด

4. การจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ มีการยึดตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 หรือยัง คือให้ความรู้คุณธรรม ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สร้างบรรยากาศสู่การเป็นคนเก่ง

คนดี คนมีความสุข คนคิดเป็น คนแก้ปัญหาเป็น เพื่อเป็นรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้ให้เกิดการซึมซับด้วยการปฏิบัติแต่ละวิธีโดยไม่รู้ตัว แต่จะเกิดการเรียนรู้
ในเทคนิควิธีการนั้นในที่สุด

5. มีแผนจัดกิจกรรมเสริม ให้เกิดคุณลักษณะที่ควรเน้นหรือยัง เช่น
เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิจัยในชั้นเรียน
การพัฒนาคุณธรรมเด็ก การใช้ภาษาสื่อสาร การตั้งคำถามในการจัดการเรียนรู้
 เป็นต้น

6. มีการจัดเตรียมแผน เตรียมการใช้โรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนา
วิชาชีพครู แล้วหรือยัง เนื่องจากตามกระบวนการของหลักสูตร 5 ปี นักศึกษา
จะต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นระยะเวลานานพอสมควร จำเป็นต้อง
เตรียมโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งสร้างประสบการณ์ที่ดีใน
วิชาชีพ ที่จะต้องมีระบบบริหารจัดการที่ดีตามมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ
ครู มีผู้บริหาร ครู รู้เข้าใจหลักสูตรผลิตครู 5 ปี เข้าใจระบบและสร้างระบบฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู ที่มีการเป็นพี่เลี้ยงที่ดี พี่เลี้ยงมีความรู้ประสบการณ์ใน
การจัดการเรียนรู้หลากหลาย ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นอาจารย์ในเขตที่ดี
โรงเรียนมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อร่วมสร้างครูพันธุ์ใหม่ ให้เกิดคุณลักษณะตาม
เจตนารมณ์

สรุปว่า เมื่อสถาบันพัฒนาครูที่ได้จัดการสอนตามหลักสูตรครู 5 ปี ควร
จะมีแนวทางดำเนินการต่อไป ดังนี้

1. ต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนครู รัก ศรัทธา วิชาชีพให้ได้
2. ต้องให้ความหวัง และชีวิตอนาคตที่มีความหมายให้แก่นักศึกษาครู
เป็นแรงจูงใจในการเรียนวิชาชีพครูอย่างจริงจัง
3. การจัดการเรียนรู้ต้องยึด พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 และตาม
แนวหลักสูตรผลิตครู 5 ปี ให้ได้ โดยที่ผู้ทำหน้าที่สอนต้องได้รับการสัมมนาใน
เรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง
4. มีกิจกรรมเสริมด้านคุณธรรมดำเนินชีวิต และคุณธรรมในวิชาชีพอย่าง
ต่อเนื่อง

5. มีการเสริมเทคนิค ทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

6. มีการเตรียมโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาไว้แต่เนิ่น ๆ

7. มีการปรับระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสถาบันผลิตครู ให้เอื้อต่อการสร้างคุณลักษณะครูดี ครูเก่ง ครูมีความสุข ครูคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งอาจให้ผู้เรียน ครูทุกคนมีความรู้ ประสบการณ์ในเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย แต่ให้แม่นยำ 2-3 วิธี โดยการให้ความรู้แต่ละเทคนิคจากผู้สอน หรือครูผู้มีความรู้จริงในท้องถิ่น แล้วให้นักศึกษาเลือกวิธีจัดการเรียนรู้ที่ตนเองชอบสัก 1 วิธี แล้วให้ศึกษาเจาะลึกลักษณะ Case Study และวิจัย แล้วนำไปใช้ในเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่โรงเรียนเครือข่าย โดยให้จับคู่ หรือ กลุ่ม 3 คน แต่ละคนเก่งคนละวิธีการจัดการเรียนรู้ เข้าสอบ มีการสังเกตอภิปราย ในกลุ่มฝึกประสบการณ์ห้องเดียวกัน ก็จะทำให้เกิดความมุ่งมั่น วิธีการจัดการเรียนรู้ 3 วิธี พอถึงเวลาสัมมนาจะหว่างฝึกสอน หรือหลังฝึกสอนของสถาบัน ให้เลือกผู้ที่เก่งที่สุดของแต่ละวิธีที่สถาบันได้เตรียมให้เกิดการเรียนรู้ระยะแรกของกระบวนการฝึก ฯ นักศึกษาในรุ่นนั้นก็เกิดประสบการณ์หลากหลาย ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเอง และเกิดการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมรุ่น เมื่อสำเร็จการศึกษาก็จะทำให้มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ เป็นครูเก่ง เป็นครูใหม่ที่มีความเก่ง แม่นยำ ในการจัดการเรียนรู้ได้

อานิสงส์ จากกระบวนการนี้ ยังจะสามารถช่วยพัฒนาครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่เป็นครูประจำชั้น หรือครูพี่เลี้ยงไปด้วย เนื่องจากได้รู้ได้เห็น ได้เรียนรู้จากการนิเทศไปด้วย

กล่าวได้ว่า แนวทางดำเนินการพัฒนาต่อไป ควรมีการให้วิชาพื้นฐาน และกิจกรรมพัฒนาสร้างครูดี ให้เรียนวิชาเอกทฤษฎีควบคู่การปฏิบัติ สร้างครูเก่ง ให้เรียนรู้เทคนิคสร้างประสบการณ์ชีวิต และวิชาชีพ ในการสร้างครูมีความสุข เตรียมโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สร้างครูมีประสบการณ์ครบครัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุบิน แก้วยัง

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ควรมีการพัฒนาต่อไป เหตุผล

1. วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งวิชาชีพชั้นสูง ต้องมีการศึกษาเล่าเรียน ที่ใช้เวลายาวนานพอสมควรใช้เวลา 5 ปี นั้นดีแล้ว มีการฝึกฝนอบรมทักษะใน การประกอบวิชาชีพ ต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เป็นต้น

2. วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพควบคุม ผู้จะเป็นครูต้องมีใบประกอบวิชาชีพตาม พ.ร.บ. สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 43 และมาตรา 44 ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพควบคุมต้องมีคุณสมบัติที่ระบบใน มาตรา 44 (2) มีวุฒิปริญญาทางการศึกษาหรือเทียบเท่าหรือมีคุณสมบัติอื่นที่ ครุสภารับรอง

3. วิชาชีพครูต้องใช้เวลาในการฝึกฝน ใน พ.ร.บ. สภาครูฯ มาตรา 44 (3) ระบุว่า “ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาทาง การศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการ สอนตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด “

4. วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ อิจฉา ในปัจจุบันนี้ วิชาชีพครูได้รับการพิจารณาให้มีเงินวิทยฐานะนอกเหนือจากเงินเดือนตาม พ.ร.บ. เงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่ง ข้าราชการครู และบุคลากร ทางการศึกษา พ.ศ. 2547 เพราะครูบางท่านสอนนักเรียนไม่ถึง 10 คน ก็เป็น ถึง ครู ค.ศ. 3 (เทียบข้าราชการพลเรือน ระดับ 8)

5. วิชาชีพครูถูกระบุให้มีการพัฒนา “วิชาชีพครู” ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 81 บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “จะพัฒนาประเทศต้องพัฒนาคน จะพัฒนา คนต้องพัฒนาครู” หรือ “เศรษฐกิจฐานความรู้” ด้วยเหตุนี้จะต้องมีคนเก่งคนดีมา เป็นผู้ประกอบวิชาชีพครู

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้ง 5 ประเด็นนี้ จะต้องมีการผลิต / พัฒนานัก

ศึกษาครู 5 ปีต่อไป ไม่ต้องเกรงใจหรือเอาอกเอาใจรัฐมนตรี / นายกรัฐมนตรี ที่พูดอยู่เสมอ ๆ ว่า 4+1 คือ 4 ปี ของนักศึกษาที่เรียนอะไรก็ได้มาต่อยอดอีก 1 ปี หนึ่งปีที่ต่อยอดนั้นจะให้มาเรียนวิชาชีพครูหรือมาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครู แล้วการฝึกทักษะหรือฝึกฝนหาความชำนาญในการสอนนักเรียนเป็นเวลา 1 ปี ตาม พ.ร.บ. สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 44 (3) จะปฏิบัติอย่างไร จะนับเวลาอย่างไร

การผลิตครู 5 ปีนั้น เมื่อรัฐบาลไม่ให้ทุนอุดหนุน ก็ต้องหันมาคิดใหม่ถึงวิธีรับมือกับรัฐมนตรีหรือนักการเมืองที่ไม่ชอบระยะเวลา 5 ปี โดยปรับกระบวนการหรือปรับยุทธศาสตร์ในการจูงใจคนเก่ง / คนดี ให้มาประกอบวิชาชีพครูเสียใหม่ โดยเปลี่ยนจากให้ทุนเล่าเรียน (ปีละ 65,000 บาท) มาเป็น “ยุทธศาสตร์ไตรภาคี” คือ หน่วยงานผู้ผลิต (คณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์) หน่วยงานผู้ใช้ครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) และนักศึกษา ซึ่งเป็นผู้ต้องการอาชีพความมั่นคงในอาชีพในอนาคตประเด็น คือ เมื่อนักศึกษาเข้าโครงการนักศึกษาจะต้องเลือกโรงเรียนซึ่งหน่วยงานผู้ใช้ครูจะส่งมอบอัตรา / ตำแหน่งไว้ให้ เมื่อนักศึกษาจบแล้วก็ต้องไปทำงานในโรงเรียนที่ระบุ

การดำเนินการผลิตครูแบบไตรภาคี จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูได้แน่นอนในอนาคตจะไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนครูที่สอนฟิสิกส์ วิศวกรรม ฯลฯ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จำเป็นจะต้องเดินหน้าผลิตครู 5 ปี ได้ตรงกับสาขาหรือกลุ่มสาระที่ต้องการ เช่น ครูฟิสิกส์ สำหรับช่วงชั้นที่ 4 ครูภาษาอังกฤษสำหรับชั้นที่ 3 เป็นต้น

อาจารย์ ดร.สุรียา เหมตะศิลป์

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

เจตนารมณ์ของโครงการผลิตครูชั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) ก็เพื่อปฏิรูปการจัดการศึกษาในขั้นตอนหนึ่งคือการมีครูที่มีคุณภาพมีความสามารถและคุณลักษณะของความเป็นครูในลักษณะของครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพที่ต้องการจึงเริ่มตั้งแต่ขั้นต้น คือขั้นตอนการผลิตครู ว่าในหลักสูตรและกระบวนการผลิตครูทำอะไรจึงจะได้ครูที่มีความรู้ความสามารถครบทั้งมาตรฐานด้านความรู้ในวิชาชีพครู มาตรฐานด้านทักษะปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาและมาตรฐานด้านเนื้อหาวิชาเอกที่รับผิดชอบ และคิดว่าหากนิสิตที่เรียนเพื่อจะออกไปประกอบอาชีพครูได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเต็มที่ในวิชาชีพครูและวิชาเฉพาะที่รับผิดชอบตลอดระยะเวลา 4 ปี และมีโอกาสฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาอีก 1 ปี น่าจะได้บัณฑิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับมืออาชีพ ที่เป็นที่ยอมรับในวงการวิชาชีพ เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นที่ต่างก็มีมาตรฐานวิชาชีพและมีใบประกอบวิชาชีพ และเงินเดือนครูก็ควรจะสูงกว่าเงินเดือนของวิชาชีพอื่นที่ลักษณะงานใกล้เคียงกัน ซึ่งจากเวลาเรียน 5 ปี ที่ทำให้มีความรู้ที่คนมากขึ้นก็น่าจะเป็นเหตุผลให้อาชีพอื่นยอมรับได้ว่าบัณฑิตครูควรมีเงินเดือนมากกว่า จากที่ครูเองมีความรู้ในวิชาชีพเป็นที่ยอมรับและมีเงินเดือนที่สูงเป็นแรงจูงใจก็น่าจะจูงใจให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่เรียนเก่งหรือมีระดับการเรียนดีมาสมัครเข้าเรียนเพื่อจะเป็นครูมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ได้ทรัพยากรที่มีคุณภาพมากขึ้น และขณะนี้ผลผลิตดังกล่าวยังไม่ออกมาจึงไม่มีโอกาสพิสูจน์แนวคิดและเจตนารมณ์แรกเริ่มว่าเมื่อครบวงจรของมันแล้ว

วิชาชีพครูได้รับการยกย่องและมีมาตรฐานและเป็นกลไกที่มีพลังผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษาสัมฤทธิ์ผลหรือไม่

อย่างไรก็ตาม เมื่อพูดถึงระยะเวลา 5 ปี ของกระบวนการผลิตครู และการฝึกปฏิบัติการสอน 1 ปี แทนที่จะเป็น 1 ภาคเรียน กับอัตราการจ้างงานที่มีไม่

มาก ก็ทำให้ผู้เรียนและผู้ปกครองต้องคิดหนักในเรื่องเวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ และเมื่อเทียบกับหลักสูตรปริญญาตรี ปริญญาโท ในต่างประเทศที่ต่างก็ใช้เวลาในการเรียนตลอดหลักสูตรน้อยหรือพยายามลดให้น้อยลงทำให้ประเด็นระยะเวลาเป็นปัญหาทวนใจผู้เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา มีคำถามให้ผู้มีหน้าที่ผลิตครูได้ทบทวนว่าผลิตครูให้มีคุณภาพตามที่ต้องการแต่ใช้เวลาน้อยกว่านี้ได้หรือไม่ มีกระบวนการอย่างไรบ้างที่จะทำให้ได้ครูมีอาชีพตามที่คาดหวังและค่าใช้จ่ายทั้งเงินและเวลาไม่มากเกินไปเมื่อเทียบกับความเสี่ยงในการไม่มีงานทำ เจตนารมณ์ที่ต้องการให้ได้ครูมีอาชีพ วิชาชีพครูเป็นที่ยอมรับ นั้นควรจะคงไว้ แต่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตอย่างไรให้ได้คุณภาพแต่ใช้เวลาตลอดหลักสูตรไม่มากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคงต้องไปคิดหาวิธีกันเริ่มกันที่ครูสภาที่ทำหน้าที่ให้ใบประกอบวิชาชีพครูที่อาจจะปรับเปลี่ยนใบประกอบวิชาชีพครูเป็น 2 ระดับ คือ ใบประกอบวิชาชีพครูหลักสูตร 4 ปี และใบประกอบวิชาชีพครูหลักสูตร 5 ปี ส่วนสถาบันผลิตครูทั้งหลายก็กลับไปพัฒนาหลักสูตรบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติการสอน และบูรณาการความรู้วิชาชีพครูกับวิชาเฉพาะหรือวิชาเอก เพื่อทำให้ระยะเวลาตลอดหลักสูตรลดลงเหลือ 4 ปี โดยการฝึกสอนก็คงใช้ 1 ภาคเรียน รวมอยู่ใน 4 ปี ในส่วนของมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูที่มีมากถึง 9 มาตรฐาน ครูสภาควรจัดกลุ่มใหม่ให้กระชับ ลดให้น้อยลงเพื่อไม่ให้รายวิชากระจัดกระจาย แต่ให้มีรายวิชาในแต่ละมาตรฐานเพียงพอที่จะพัฒนาความสามารถให้เกิดตามมาตรฐานนั้น นี่ก็เป็นแนวคิดหนึ่ง นอกเหนือจากที่จะพัฒนาหลักสูตร 5 ปีให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นหรือต่อเนื่องเป็นปริญญาโท

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) เป็นโครงการผลิตครูตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างครูที่มีความรู้ทางวิชาการ มีความเชี่ยวชาญในการสอน มีจิตวิญญาณความเป็นครูและสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ตามศักยภาพโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี สามารถจูงใจนักเรียนที่ดี เก่ง และมีความต้องการเป็นครูให้เข้ามาเรียนในวิชาเอกที่ตนถนัด และจากการดูแลนักศึกษาทุนนี้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการเรียนสูงมาก แตกต่างจากนักศึกษาโดยทั่วไป ในการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ นักศึกษามีความรับผิดชอบดีมากจะมีปัญหาอยู่บ้างในเรื่องการเบิกจ่ายเงินทุนให้แก่นักศึกษา ซึ่งต้องดำเนินการตามขั้นตอนของเงินงบประมาณ บางครั้งใช้เวลานาน

โครงการนี้ กระทรวงศึกษาธิการน่าจะขอความร่วมมือจากหน่วยงาน เอกชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการผลิตหรือพัฒนานักศึกษาทุน เพื่อที่จะได้ทั้งคุณภาพและปริมาณของครูมากขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริมศรี สุทธิสงค์
คณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เจตนารมณ์ของโครงการหลักสูตรครูขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) นั้นเป็นเจตนารมณ์ที่ดีและมีหลักการและแนวทางในการปฏิบัติที่ดีมากเหมาะสมต่อการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างสูง ในการดำเนินงานที่ผ่านมา นั้นรัฐต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนโครงการดังกล่าวอย่างจริงจัง ซึ่งโครงการ

ผลิตครู 5 ปี ในปีแรกนั้นมีการให้ทุน เพื่อจูงใจนักเรียนที่มีผลการเรียนดีมาเรียนครู และมีการรับประกันการมีงานทำให้กับนักเรียนกลุ่มนี้ แต่ในปีต่อ ๆ มา กลับยกเลิกแนวทางดังกล่าว ซึ่งต่อไปอาจทำให้เกิดปัญหาเดิมที่เกิดขึ้นในการคัดเลือกคนเก่งมาประกอบวิชาชีพครู ที่กล่าวมานั้นอาจจะเป็นปัญหาอย่างหนึ่งเท่านั้นแต่ในการดำเนินการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ถ้ามีความเข้าใจในแนวทางของหลักสูตรการผลิตครูและดำเนินการผลิตได้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ปัญหาดังกล่าวก็คงสามารถแก้ไขหรือบรรเทาได้ ซึ่งกระบวนการสำคัญ คือการนำหลักสูตรการผลิตครูไปใช้ ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีคุณภาพจึงจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ ในส่วนของคณาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูต้องพัฒนาตนเองให้เป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมให้นักศึกษามองเห็นได้สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่วิชาชีพ มีความเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน กับนักศึกษาและบุคคลทั่วไป การจัดการเรียนการสอนเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละชุดวิชา หลักสำคัญคือให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์จริง โดยการผสมผสานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเข้าด้วยกันการแก้ปัญหาและการสร้างองค์ความรู้โดยการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม โดยใช้ฐานการเรียนรู้จากทีม (Team-based learning) ฐานการทำงาน (Work-based learning) และฐานการเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา (Problem-based learning) การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของความเป็นครู โดยการนำความรู้ความสามารถทางด้านทฤษฎีไปฝึกปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษา ครูเกิดทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสม เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้ได้บัณฑิตทางด้านการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแต่ในการผลิตครูนั้นจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ต้องอาศัยความร่วมมือในหลาย ๆ ส่วน นอกจากสถาบันการผลิตครูแล้ว โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ก็จะต้องเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งในการผลิตและพัฒนาครู ครูและผู้บริหารในสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพครูที่ดีแก่นักศึกษาได้ เป็นตัวอย่างที่ดีในการประกอบวิชาชีพครูแก่นักเรียน ที่สำคัญที่สุด

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง ต้องจัดกระบวนการแนวทางและกิจกรรมในการส่งเสริม และพัฒนาครูและสถานศึกษาอย่างจริงจัง และจริงใจกว่าที่ผ่านมา อย่างเป็นรูปธรรม และเมื่อนักศึกษาครูจบการศึกษาแล้วรัฐต้องมีสถานศึกษารองรับในการให้นักศึกษากลุ่มนี้ได้ประกอบอาชีพครู และมีรายได้ที่เหมาะสม มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตที่ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคน และคนจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้นรัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนตามแนวทางในการผลิตและพัฒนาครูอย่างจริงจังและจริงใจ สถาบันผลิตครูต้องบริหารจัดการหลักสูตรให้ติดตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจริงจังเป็นรูปธรรม ดังนั้นการผลิตครูขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรครู 5 ปี) ต้องอาศัยทั้งรัฐ สถาบันผลิตครู นักศึกษาครู สถานศึกษา ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.อรอนพ พงษ์วาท
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ส่วนตัวผมยังมีปัญหาในการยอมรับตรรกะ 5 ปี เพราะอาจจะมารับตำแหน่งได้ยังไม่ถึงปี แต่พอเข้าใจเจตนารมณ์ ในการยกระดับ / สถานภาพ ของวิชาชีพ ผมเองยังคงเห็นว่าในระยะเวลา 4 ปี เราสามารถผลิต - พัฒนาว่าที่ครู (และบุคลากรทางการศึกษา) ของเราให้มีคุณภาพ ควรค่าแก่การมีบัญชีเงินเดือน แยกต่างหากดังที่เรามีอยู่ได้ การบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน การเสริมสร้างประสบการณ์ การ “เพิ่มมูลค่า” ให้กับนิสิต / นักศึกษา การสร้าง “ครูพันธุ์ใหม่” มีหลาย ๆ วิธี วิธี 5 ปี (ซึ่งคุยกันมานานก่อนผมมารับตำแหน่งเดือน

พศ. 2548) เป็นวิธีหนึ่ง ถ้ายอมรับตรรกะอื่น ๆ เช่นนี้ได้ ทางเลือกอื่น ๆ ในเรื่องระยะเวลาการผลิต ก็พอจะเป็นไปได้

ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ภาระในการผลิตของสถาบันเช่นพวกเรา ได้กลายมาเป็นเพียงหนึ่งในภาระสำคัญอื่น ๆ เช่น การพัฒนา การฝึกอบรม การเสริมเติมความรู้ และประสบการณ์ให้กับครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ การผลิตบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สายครู ศึกษานิเทศ และผู้บริหารการศึกษา ฯลฯ เราไม่ควรจำกัดการปฏิบัติภารกิจของเราในงานที่บัณฑิตที่เราจะผลิตออกไป ไม่มีหลักประกันว่าจะได้งานสอนในสถานศึกษา ไม่มีแรงจูงใจในด้านทุนการศึกษา และที่สำคัญที่จะจบออกไปเพิ่มปริมาณของคนว่างงานที่จบมาทางครู หรือที่จบออกไป แต่ต้องไปทำงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่งานสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

นันทพรคนะ จาก 18 คนบดี 18 มหาวิทยาลัย
เรื่องการปฏิรูปการศึกษา กับบทสรุปโครงการผลิตครู
การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี)

ผลการดำเนินงาน

โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี)

1. เหตุผลความจำเป็น

ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 52 กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษามีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ภาคปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา (พ.ศ. 2548-2551) ขึ้น ประกอบด้วยยุทธศาสตร์สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูศรัทธาวิชาชีพครู ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพครู และยุทธศาสตร์การผลิตครูแนวใหม่โดยยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ประการ นี้จะเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อคุณภาพครูอย่างเป็นองค์รวม

สำหรับยุทธศาสตร์การผลิตครูแนวใหม่นั้น จุดเน้นที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเร่งพัฒนาระบบการผลิตครูโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูแนวใหม่การคัดสรรผู้เรียนและการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษา จึงประสานงานกับสถาบันผลิตครูในการดำเนินงานในหลายรูปแบบ เช่น การผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) การผลิตครูหลักสูตรต่อยอดจากผู้จบปริญญาตรีสาขาอื่น การผลิตครูหลักสูตรปริญญาโททางการศึกษาและการบริหารการ

ศึกษา และหลักสูตรพิเศษ สำหรับผู้บริหารประจำการให้ได้วุฒิทางปริญญาตรีทางการศึกษาและบริหารการศึกษา เป็นต้น

โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) เป็นโครงการผลิตครูแนวใหม่โครงการหนึ่งตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างครูที่มีความรู้ลึกซึ้งทางวิชาการ มีความเชี่ยวชาญในทางปฏิบัติ มีจิตวิญญาณความเป็นครู และสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นที่สนใจและติดตามของประชาชนและสังคม

2. ที่มาของโครงการ

1. คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2546 พิจารณาโครงการตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ โดยมีมติดังนี้

1.1 เห็นชอบในหลักการของโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรีตามแผน 3 ปี (พ.ศ. 2547-2549) และให้จัดสรรอัตราเพื่อบรรจุนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามโครงการเข้าปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ โดยให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรอง เรื่องเสนอต่อคณะรัฐมนตรี คณะที่ 4 ไปพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 ควรเลือกผลิตครูในสาขาวิชาที่ยังขาดแคลน และเลือกดำเนินการนำร่องเฉพาะในสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมก่อนที่จะมีการขยายผลต่อไป โดยในขั้นแรกไม่ควรเกิน 12 แห่ง ตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่กระทรวงศึกษากำหนด

1.1.2 ควรมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ เพื่อประสานความต้องการระหว่างสถาบันผลิตครู และสถาบันที่มีความต้องการใช้ครู และควรมีคณะกรรมการระดับชาติที่ประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความรู้ความสามารถเข้ามากำกับดูแลและจัดวางระบบบริหารจัดการโครงการให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล

1.1.3 ควรพิจารณาในภาพรวมว่าประเทศขาดแคลนบัณฑิตครูสาขาวิชาใดบ้าง จำนวนมากน้อยเพียงใด และจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับที่ชัดเจน และครอบคลุมโครงการ/หลักสูตรพิเศษอื่นที่มีลักษณะในการทำงานเดียวกัน

1.2 งบประมาณดำเนินการตามโครงการ ให้กระทรวงศึกษาธิการขอทำความเข้าใจในรายละเอียดกับสำนักงบประมาณตามความจำเป็นและกำลังงบประมาณในแต่ละปี

2. กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการรับสมัครและคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโครงการฯ ปีการศึกษา 2547 จำนวน 2,500 คน ในสถาบันผลิตครูจำนวน 50 แห่ง แบ่งเป็นสถาบันผลิตครูของมหาวิทยาลัยสังกัดทบวงฯ (เดิม) จำนวน 12 แห่ง และของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 แห่ง โดยมีนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกและรายงานตัวเป็นผู้รับทุน จำนวน 2,194 คน

3. งบประมาณโครงการในปี 2547 ได้รับจัดสรรจำนวน 36.25 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเป้าหมาย 2,500 คนแล้ว งบประมาณดังกล่าวไม่เพียงพอ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (หน่วยงานรับผิดชอบโครงการตามหลักการรวมทบวงมหาวิทยาลัย กับสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ตามโครงสร้างใหม่)จึงแจ้งขอใช้งบกลางปี 2547 ต่อสำนักงบประมาณ ซึ่งสำนักงบประมาณได้ขอให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษานำประเด็นการอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ คณะที่ 4 ที่เห็นควรให้ดำเนินการนำร่องเฉพาะสถาบันที่มีความพร้อมจำนวนไม่เกิน 12 แห่ง มาประกอบการพิจารณาด้วย

4. การดำเนินงานโครงการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงจัดประชุมปรึกษาหารือร่วมกับสำนักงบประมาณ โดยที่ประชุมมีมติเห็นสมควรนำเสนอ กรม. พิจารณาในประเด็น ดังนี้

4.1 ขอยืนยันเป้าหมายการผลิตครูตามโครงการผลิตครูการศึกษา

ชั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) ปีละ 2,500 คน จำนวน 3 ปี รวม 7,500 คน ตามที่ ครม. มีมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2546

4.2 รัฐบาลค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษาในโครงการโดยจัดสรรให้คนละ 84,000 บาท แยกเป็นทุนการศึกษา 69,000 บาท/คน/ปี และงบดำเนินการ 15,000 บาท/คน/ปี ตามที่สำนักงานงบประมาณกำหนดและเห็นชอบ

4.3 ขออนุมัติสถาบันผลิตครู นอกเหนือจาก 12 ศูนย์การผลิตที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศไปแล้ว เข้าร่วมผลิตครูตามโครงการ เพื่อพัฒนาคุณภาพครูและโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูไปพร้อมกัน

4.4 ขออนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมในปี 2547 จำนวน 6,875 ล้านบาท และปี 2548 จำนวน 218,988 ล้านบาท จากงบกลางหรืองบอื่นใดตามแต่เห็นสมควร

5. คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2547 พิจารณาประเด็นดังกล่าวแล้วมีมติ ดังนี้

5.1 รัฐบาลค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษาตามโครงการผลิตครูการศึกษาชั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) โดยจัดสรรให้เป็นเงิน 84,000 บาท/คน ตามที่สำนักงานงบประมาณกำหนดและเห็นชอบตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ

5.2 ให้กระทรวงศึกษาธิการปรับแผนการดำเนินการโครงการฯ ตามข้อ 1 จากเดิมที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2546 อนุมัติหลักการของโครงการฯ ตามแผน 3 ปี (พ.ศ. 2547-2549) ปี ๆ ละ 2,500 คน เป็นโครงการนำร่อง 1 ปี จำนวน 2,500 คน เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการฯ ก่อนสำหรับงบประมาณที่จะใช้ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 ให้เบิกจ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2547 (เพิ่มเติม) เงินงบกลาง รายการค่าใช้จ่ายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ส่วนงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการขอแปรบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม โดยให้ตกลงในรายละเอียดกับสำนักงานงบประมาณ แล้ว

ดำเนินการต่อไป

5.3 อนุมัติให้สถาบันผลิตครูนอกจาก 12 ศูนย์การผลิตที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศไปแล้วเข้าร่วมการผลิตครูและเข้าร่วมพัฒนาวิชาครูไปพร้อม ๆ กัน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ

5.4 ให้กระทรวงศึกษาธิการรับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

5.4.1 การกำหนดเป้าหมายการผลิตครูในสาขาที่ขาดแคลนควรให้สอดคล้องกับอัตราข้าราชการครูที่คาดว่าจะเกษียณอายุราชการใน 5 ปี ข้างหน้า และเลือกดำเนินการนำร่องเฉพาะสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมก่อนที่จะมีการขยายผลดำเนินงานต่อไป ในขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนการเรียนการสอนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับหลักสูตรการผลิตครูที่เปลี่ยนแปลงใหม่ด้วย

5.4.2 ควรมีเกณฑ์การทดสอบทัศนคติของนักศึกษาเพื่อให้ได้ผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเข้าสู่ระบบ และมีการกำหนดรูปแบบการคัดเลือกที่ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับนักศึกษาต่างจังหวัดที่เป็นคนดีและรักในอาชีพครู เพื่อเป็นการกระจายครูไปยังพื้นที่ขาดแคลน นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญลำดับแรกกับการฝึกอบรมครูประจำการให้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติการสอนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. เนื่องจากมติ ครม. เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2547 สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้ปรับการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี โดยจะดำเนินการโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) เพียง 1 รุ่นในปีการศึกษา 2547 เพียงรุ่นเดียว

3. สาระสำคัญของโครงการ

1. หลักการ

1.1 จูงใจนักเรียนที่ดี เก่ง และมีความต้องการเป็นครูให้เข้าเรียน โดยจัดให้มีระบบการให้ทุนการศึกษาระหว่างเรียน และประกันการมีงานทำ

1.2 สร้างระบบการคัดเลือกคนดี คนเก่งเข้าเรียน

1.3 สร้างหลักสูตรการผลิตครูให้สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการได้อย่างลึกซึ้ง สร้างการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และฝึกฝนทักษะในวิชาชีพครูอย่างเข้มข้น

1.4 จัดทำระบบพัฒนาจิตสำนึกความเป็นครูอย่างต่อเนื่อง

1.5 ประสานงานกับหน่วยงานผู้ใช้ครูให้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตครู และร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาชีวิตครู

1.6 ร่วมมือเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งผู้ใช้ครูและสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการกำหนดมาตรฐานการผลิตครูและการประเมินผลนักศึกษาเพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1 เพื่อผลิตครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

2.2 เพื่อผลิตครูมืออาชีพที่มีความรู้ทางวิชาการเชี่ยวชาญทางวิชาการ และมีอุดมการณ์ในวิชาชีพครู ด้วยหลักสูตรและกระบวนการที่เน้นการปฏิบัติและฝึกฝนที่เข้มข้น

3. เป้าหมายของโครงการ

3.1 เป้าหมายเชิงปริมาณกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินโครงการในลักษณะนำร่อง โดยรับนักศึกษาในปีการศึกษา 2547 เพียง 1 รุ่น จำนวน 2,500 คน จากนั้น ให้ประเมินผลการดำเนินงานโครงการฯ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาที่จะมีการขยายผลการดำเนินงานต่อไป

ตารางแสดงจำนวนนักศึกษาตามแผนการรับ การรายงานตัว และการ
ทำสัญญารับทุน จำแนกตามสาขาวิชา

ลำดับ ที่	สาขาวิชา	จำนวนนักศึกษาในปี 2547				
		แผน	รายงานตัว	ร้อยละ	ทำสัญญา รายงานตัว	ร้อยละ
1.	คณิตศาสตร์	500	451	90.20	437	87.40
2.	วิทยาศาสตร์	500	345	69.00	332	66.40
3.	ภาษาต่างประเทศ	600	518	86.33	500	83.33
4.	ภาษาไทย	200	192	96.00	191	95.50
5.	สังคมศึกษา	200	190	95.00	189	94.50
6.	นาฏศิลป์/ดุริยางศิลป์	100	81	81.00	81	81.00
7.	การศึกษารัฐมว	200	208	104.00	204	102.00
8.	การศึกษาพิเศษ	200	209	104.50	205	102.50
	รวม	2,500	2,197	87.76	2,139	85.56

3.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ

ได้ครูที่มีความเชี่ยวชาญทางวิชาการและวิชาชีพมีความเป็น
กัลยาณมิตร และรักศรัทธาในวิชาชีพครู

4. การจัดการเรียนการสอน

4.1 นักศึกษาต้องศึกษาวิชาการต่าง ๆ ให้ครบตามหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 160 หน่วยกิต โดยกำหนดให้มีการศึกษาอย่างเข้มข้น รวมทั้งฝึกประสบการณ์

วิชาชีพครู และปฏิบัติการในสถานศึกษาที่สภาคูและบุคลากรทางการศึกษา
รับรองอีก 1 ปี รวม 5 ปี จบแล้วจะได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

4.2 นักศึกษาต้องอยู่หอพักของสถาบันผลิตครู และปฏิบัติตนตาม
กฎระเบียบของสถาบันผลิตครู โดยเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

5. การบริหารโครงการ แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.1 คณะกรรมการบริหารโครงการระดับนโยบายประกอบด้วยผู้
บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนหน่วยงานผู้ใช้ครู ผู้แทนสถาบัน
ผลิตครู ผู้แทนสภาคู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการผลิต (กำหนด
จำนวนและตำแหน่ง สำหรับการผลิตครูตามโครงการ) การรับรองมาตรฐานการ
ผลิต การประเมินผลนักศึกษาเพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู การบรรจุผู้
จบการศึกษาเข้าปฏิบัติงานในสถานศึกษาและการติดตามและประเมิน
ผลโครงการ

5.2 คณะกรรมการระดับสถาบันผลิตครู มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการ
ศึกษา และประสานงานกับคณะกรรมการบริหารโครงการ หน่วยงานผู้ใช้ครู และ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. ระยะเวลาดำเนินการ

รับนักศึกษาเข้าโครงการในปีการศึกษา 2547 และดำเนินการการจัดการศึกษาต่อ
เนื่องจากนักศึกษาสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2551 ในสถาบันผลิตครู 50 แห่ง

7. งบประมาณ

7.1 งบประมาณทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาในโครงการเป็นเงิน 69,000
บาท/คนปี

7.2 งบดำเนินการของสถาบันผลิตครู เป็นเงิน 15,000 บาท/คนปี

8. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

8.1 จำนวนนักศึกษาที่จบตามเป้าหมายของโครงการ

8.2 ความรู้ความสามารถทางวิชาการอย่างลึกซึ้งของนักศึกษาที่
จบการศึกษาตามโครงการ

8.3 ทักษะความชำนาญการทางวิชาชีพ และความเชี่ยวชาญในทาง
ปฏิบัติของนักศึกษา ที่จบการศึกษาตามโครงการ

8.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในวิชาชีพครูของผู้จบการศึกษา

8.5 เจตคติต่อวิชาชีพครูของผู้จบการศึกษาตามโครงการ

8.6 ระยะเวลาของการศึกษา

8.7 ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของโครงการ

8.8 โรงเรียนคุณภาพ

8.9 นักเรียนคุณภาพ

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 สนองตอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ปัญหาปฏิรูป ข้อ 2 : การ
ปฏิรูปการเรียนรู้ และข้อ 4 : การปฏิรูป ครูและบุคลากรทางการศึกษา

9.2 ครูมีคุณภาพ เป็นต้นแบบที่ดี มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

9.3 การจัดการศึกษามีคุณภาพ สามารถสร้างนักเรียนคุณภาพได้

9.4 สังคมมีคุณภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

4. ผลการดำเนินงาน

โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตร 5 ปี) เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2547 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2546 ที่เห็นชอบในหลักการของโครงการตามแผน 3 ปี (พ.ศ.2547-2549) และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2547 ที่ให้ปรับแผนการดำเนินงานเป็นโครงการนำร่อง 1 ปี จำนวน 2,500 คน เพื่อประเมินผลโครงการฯ รวมทั้งอนุมัติให้สถาบันผลิตครูนอกเหนือจาก

12 แห่ง เข้าร่วมผลิตครูได้โดยมีงบประมาณสนับสนุนสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายของโครงการในอัตราหัวละ 84,000 บาท/คน/ปี

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ ตั้งแต่เริ่มจัดทำโครงการจนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2547 (กันยายน 2547) คือ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏจนเมื่อมีการร่วมสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กับสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยเป็นสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จึงโอนโครงการดังกล่าวให้สำนักพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษา สกอ. เป็นผู้รับผิดชอบ โดยหน่วยงานดังกล่าวได้จัดทำเอกสารสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานแก่สถาบันฝ่ายผลิต ได้แก่

1. ระเบียบการสอบคัดเลือกโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) ของกระทรวงศึกษาธิการ

2. คู่มือการดำเนินการโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5ปี) ที่ใช้เป็นแนวทางการดำเนินการของสถาบันฝ่ายผลิตในโครงการ

3. หนังสือสัญญารับทุนโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) ประจำปีการศึกษา 2547 เมื่อถึงต้นปีงบประมาณ 2548 เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษามอบหมายให้สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา (สนผ.) เป็นผู้รับผิดชอบโครงการฯ แทนการดำเนินการของ สนผ. ได้แก่ การแต่งตั้งและจัดประชุมคณะกรรมการโครงการผลิตครูแนวใหม่ โดยคณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและบริหารโครงการให้เป็นไปตามมติกรม. การพิจารณาให้ความเห็น และข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารโครงการการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากการติดตามผลการดำเนินงานของสถาบัน ฝ่ายผลิตในปีการศึกษา 2547 สามารถสรุปข้อมูลเบื้องต้นของการดำเนินงานตามโครงการ ดังนี้

- 4.1 สถาบันฝ่ายผลิต
- 4.2 จำนวนนักศึกษา
- 4.3 อัตราค่าเล่าเรียน
- 4.4 การบริหารโครงการ
- 4.5 การบริหารงบประมาณ
- 4.6 การบริหารสัญญาเงินทุน
- 4.7 การได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
- 4.8 การบรรจุเข้ารับราชการ

4.1 สถาบันฝ่ายการผลิต

ในปีการศึกษา 2547 มีสถาบันอุดมศึกษา่วมเป็นสถาบันฝ่ายผลิตในโครงการจำนวน 50 แห่ง จากสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูจำนวนทั้งสิ้น 58 แห่ง มหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง (แกนนำ 5 แห่ง) และมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง (แกนนำ 7 แห่ง)

4.2 จำนวนนักศึกษาในปีการศึกษา 2547

ในปีการศึกษา 2547 โครงการผลิตครู หลักสูตร 5 ปี มีเป้าหมายการรับนักศึกษาในโครงการฯ จำนวน 2,500 คน หลังจากสถาบันฝ่ายผลิตดำเนินสอบคัดเลือกนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกและมารายงานตัวจำนวน 2,194 คน คิดเป็นร้อยละ 88 ของเป้าหมายที่ตั้งไว้ และมีนักศึกษาที่ทำสัญญาเงินทุนกับสถาบันผลิตครูจำนวน 2,139 คน (ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 687 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏ 1,452 คน) คิดเป็นร้อยละ 86 ของเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยศึกษาใน 8 สาขาวิชา มีสภาพการพักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย 1,365 คน สำหรับผลการเรียนเมื่อสิ้นสุดภาคเรียนที่ 2/2547 นักศึกษา มีเกรดเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.75 ขึ้นไป (ตามเงื่อนไขการรับทุน) 2,013 คน เกรดเฉลี่ยไม่ถึง 2.75 จำนวน 121 คน (สอบ 5 คน) จึงเป็นนักศึกษาในสาขาวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุดคือ 51 คน

4.3 อัตราค่าเล่าเรียน

ตามคู่มือการบริหารโครงการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว 2,500 บาท/เดือน ค่าหอพัก 1,500 บาท/เดือน ค่าวัสดุ 600 บาท/เดือน ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมการศึกษาตามที่จ่ายจริงนักศึกษาแต่ละคนจะได้รับทุนภายในกรอบวงเงิน 69,000 บาท/ปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย

4.4 การบริหารโครงการ

โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) แบ่งการบริหารโครงการเป็น 3 ระดับ ดังนี้

4.4.1 ระดับนโยบาย ได้แก่ คณะกรรมการบริหารโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน

4.4.2 ระดับบริหารโครงการในภาพรวม ได้แก่ คณะอนุกรรมการโครงการผลิตครูแนวใหม่มีเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นประธาน

4.4.3 ระดับสถาบันฝ่ายผลิต ในคู่มือการบริหารโครงการฯ ระบุให้สถาบันผลิตครูแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการระดับสถาบัน เพื่อทำหน้าที่บริหารโครงการระดับสถาบันการผลิต

4.5 การบริหารงบประมาณ

4.5.1 อัตราค่าใช้จ่าย

คณะรัฐมนตรีรับทราบรายงานค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษาครูตามโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) โดยจัดสรรให้เป็นเงิน 84,000 บาท/คน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ ดังนี้

- ทุนการศึกษาของนักศึกษารับทุนอัตราคนละ 69,000 บาท / ปี
- งบดำเนินการของสถาบันฝ่ายผลิตอัตราคนละ 15,000 บาท / ปี

4.5.2 การจัดทำค่าของงบประมาณ และโอนการเบิกจ่ายไปยังสถาบันฝ่ายผลิต

1. ในปีงบประมาณ 2547 ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินโครงการ จำนวน 36.25 ล้านบาท เมื่อคำนวณอัตราค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษา ในอัตรา 42,000 บาท กับจำนวนเป้าหมายนักศึกษา 2,500 คนแล้ว พบว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ จึงขอใช้งบกลางปี 2547 รายการค่าใช้จ่าย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนเพิ่มเติมตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2547 อีกจำนวน 68.25 ล้านบาทรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 105 ล้านบาท โดยโอนการเบิกจ่ายไปสถาบันผลิตครูทั้ง 50 แห่ง จำนวน 90,510,750 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของนักศึกษาที่สอบผ่านและมารายงานตัว จำนวน 2,194 คน สำหรับงบประมาณส่วนที่เหลือจำนวน 14,489,250 บาท ได้ส่งคืนคลัง

2. ในปีงบประมาณ 2548 ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินโครงการจำนวน 96,012,000 บาท เมื่อคำนวณอัตราค่าใช้จ่ายต่อหัวของ นักศึกษาอัตรา 84,000 บาทกับจำนวนนักศึกษาที่ทำสัญญารับทุน 2,139 คน พบว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ สกอ. จึงดำเนินการขอใช้งบกลางปี 2548 เพิ่ม อีกเป็นจำนวน 83,664,000 บาท

3. ในปีงบประมาณ 2549 สกอ. มีหนังสือแจ้งสถาบันฝ่ายผลิต ให้จัดทำคำขอตั้งงบประมาณโครงการผลิตครู ไว้ที่สถาบันฝ่ายผลิตตามจำนวน นักศึกษาที่ทำสัญญารับทุน ในอัตรา 84,000 บาท/คน /ปี

4.6 การบริหารสัญญาทุน

ในโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) นักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกและรายงานตัวทุกคนต้องทำสัญญารับทุนตาม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่า ด้วยทุนการศึกษาโครงการผลิตครูการศึกษาขั้น พื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) พ.ศ.2547 กับอธิการบดีมหาวิทยาลัยที่ จะเข้าศึกษาตามหนังสือมอบอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

4.7 การได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

เนื่องจาก พรบ. การศึกษาแห่งชาติ ระบุว่าครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานทุกคนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ดังนั้นเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาหลัก

สูตร 5 ปี ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ สกอ. และสถาบันฝ่ายผลิตจะดำเนินงานดังนี้

4.7.1 สกอ. จะประสานงานกับคุรุสภาเพื่อให้มีการรับรองมาตรฐานการผลิตของแต่ละสถาบันการศึกษา และการประเมินสัมฤทธิ์ผลนักศึกษาที่จบตามเกณฑ์การประเมินของคุรุสภา

4.7.2 สถาบันผลิตครูประสานงานคุรุสภา เพื่อให้คุรุสภารับรองมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ โครงสร้างหลักสูตร มาตรฐานการผลิตของสถาบัน และวิทยฐานะของผู้จบการศึกษา ก่อนที่นักศึกษาจะจบการศึกษา เมื่อได้รับรองการมาตรฐานแล้ว ต้องแจ้งให้ สกอ. ทราบ

4.8 การบรรจุเข้ารับราชการ

เมื่อนักศึกษาในโครงการฯ สำเร็จการศึกษาแล้วจะต้องขอใช้ทุนโดยการบรรจุเข้ารับราชการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นระยะเวลา 2 เท่า ของระยะเวลาที่ศึกษา คือ 10 ปี ในการเตรียมการบรรจุเข้ารับราชการในโรงเรียนเพื่อขอใช้ทุนนั้น สกอ. ได้ประสานกับ สพฐ. เกี่ยวกับแผนอัตราค่าจ้างปี 2551-2553 ที่จะรองรับผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่ง สพฐ. ได้แจ้งจำนวนตามสาขาวิชา วิชาเอกเขตพื้นที่การศึกษา และจังหวัดมาเพื่อทราบในเบื้องต้นแล้ว

4.9 การติดตามและประเมินผลโครงการ

จัดให้มีระบบกำกับติดตามการเรียนการสอนเป็นระยะและรายงานผลการศึกษาต่อ ครม. และกระทรวงศึกษาธิการทุกสิ้นปีการศึกษาโดยได้จัดทำแบบฟอร์มการรายงานผลการดำเนินการเรียบร้อยแล้ว และได้เวียนแจ้งให้มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการจัดทำรายงานผลการดำเนินการ เป็นระยะๆ

5. แผนปฏิบัติการโครงการฯ

คณะอนุกรรมการโครงการผลิตครูแนวใหม่เห็นชอบแผนปฏิบัติการการดำเนินงานโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) เพื่อให้เป็นแนวทางการดำเนินงานดังนี้

กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. การบริหารโครงการ 1.1 การประชุมคณะอนุกรรมการเพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกำหนดแนวปฏิบัติและพิจารณาผลการดำเนินงาน 1.2 การประชุมผู้รับผิดชอบโครงการระดับสถาบัน เพื่อชี้แจงแนวปฏิบัติ รับทราบปัญหาอุปสรรค หาวิธีแนวทางแก้ไขปัญหและพัฒนาการดำเนินงาน 1.3 การประชาสัมพันธ์โครงการ 1.4 การประชุมประจำปี 1.5 การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1) การวิเคราะห์หลักสูตรมาตรฐานการผลิตและวิทยฐานะของผู้จบการศึกษา 2) การอนุมัติใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู 1.6 การบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการ 1) จัดทำแผนอัตรากำลังเพื่อรองรับผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการ 2) แจ้งจำนวนนักศึกษาที่จบการศึกษาเพื่อเตรียมการบรรจุเข้ารับราชการ 3) เสนอ ครม. ให้ความเห็นชอบอัตรากำลังเพื่อบรรจุนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา	ทุก 2 เดือน (กพ.,เมย.,มิย., ส.ค.,ต.ค.และธ.ค.) ทุกสิ้นภาคการศึกษา (เม.ย., ธ.ค.) ตามความเหมาะสม ตามความเหมาะสม ภายในปีการศึกษา 2550 สิ้นปีการศึกษา 2551 ภายในปีงบประมาณ 2547 ภายในปีงบประมาณ 2547 ภายในปีงบประมาณ 2551	สกช. สกช. สกช. สกช./สถาบันฝ่ายผลิต สถาบันฝ่ายผลิต/ ครูสภา สถาบันฝ่ายผลิต/ครูสภา สพฐ. สถาบันฝ่ายผลิต/สพฐ. สกคค./สกช. สพฐ./ สกช.
2. การบริหารงบประมาณ 2.1 จัดทำคำของบประมาณเป็นทุนการศึกษาและงบดำเนินการของสถาบันฝ่ายผลิต 2.2 จัดทำคำของบบริหารโครงการของ สกช. 2.3 การขอใช้ทุนและสงเงินคืนคลัง	ทุกปีงบประมาณ ทุกปีงบประมาณ ทุกปีงบประมาณ	ปี 47 – 48 สกช. ปี 49 – สิ้นสุดโครงการ สถาบันฝ่ายผลิต สกช./สถาบันฝ่ายผลิต
3. การบริหารสัญญาเงินทุน 3.1 ระหว่างการศึกษา 3.2 ระหว่างการปฏิบัติงานขอใช้ทุน	ตลอดระยะเวลาเรียน ตลอดระยะเวลาปฏิบัติงาน	สถาบันฝ่ายผลิต/สพฐ. สพฐ./ครูสภา และสถาบัน ฝ่ายผลิต
4. ติดตามประเมินผล 4.1 การติดตามผลการดำเนินงาน - ผลการศึกษาของนักศึกษาผู้รับทุน - ผลการดำเนินงานรอบปีงบประมาณ - การจัดกิจกรรม/การใช้จ่ายงบประมาณ 4.2 การติดตามประเมินผลโครงการ - การประเมินโครงการเพื่อรายงานต่อ คอ. และครม. - การวิเคราะห์หลักสูตรและประเมินผลการใช้หลักสูตร - การประเมินโครงการรายสถาบัน - การประเมินผลรวมตลอดโครงการ 4.3 การติดตามผลภายหลังจบการศึกษา	- ทุกสิ้นภาคการศึกษา - ทุกสิ้นภาคการศึกษา - รายไตรมาส - ทุกสิ้นปีงบประมาณ ปีงบประมาณ 2553	สกช./สถาบันฝ่ายผลิต คณะนักวิจัยและประเมิน ผลโครงการ สพฐ./ครูสภา และสถาบัน ฝ่ายผลิต

ผู้สนใจติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
 โทร 02-354-5500 – 19 ต่อ 706 ,707

ในขณะที่สถาบันต่างๆ กำลังดำเนินการเรียนการสอนหลักสูตรครู 5 ปี ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นล่าสุด รัชการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้หารือร่วมกับสมาคมบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษา ศาสตร์ แห่ง ประเทศไทย เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2549 ถึงโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรีที่ยังมีความแตกต่างกันอยู่ระหว่างหลักสูตร 5 ปี กับหลักสูตร 4+1 ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าหลักสูตร 5 ปี น่าจะเหมาะสมกับการผลิตและพัฒนาครูในระยะยาว แต่ก็ได้เห็นว่ายังควรสนับสนุนบัณฑิตที่จบสาขาอื่นและสนใจที่จะมาเป็นครูในภายหลังด้วย โดยการผลิตครูแบบ 4+1 คือเรียนสาขาอื่น 4 ปี และมาเรียนวิชาครูอีก 1 ปี ซึ่งการผลิตครูในลักษณะนี้จะช่วยแก้ปัญหาครูขาดแคลนได้เร็วขึ้น รวมทั้งครูที่มีความสนใจและเก่งในวิชาต่างๆ ที่กำลังขาดแคลนอีกด้วย ส่วนการผลิตครูหลักสูตร 5 ปีที่ทำอยู่ในปัจจุบันก็มีผลในแง่ที่ดึงดูดเด็กที่เรียนเก่งให้หันมาสนใจเรียนครูมากขึ้น ดูได้จากการสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่พบว่า เด็กที่เรียนครูสาขาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์จะมีคะแนนสูงกว่าเด็กที่เลือกเข้าคณะวิทยาศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์

ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ขอให้ สศศท.ไปหาแนวทางเพิ่มการผลิตครูแบบ 4+1 ให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนครูในวิชาสำคัญๆ ทั่วประเทศยังรุนแรงมากทั้งในโรงเรียนของรัฐและเอกชน ที่ประชุมจึงเสนอว่าควรดำเนินการโครงการทั้ง 2 หลักสูตรคู่ขนานกัน โดยการผลิตครูแบบ 4+1 คาดว่า จะเริ่มได้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 ซึ่งความจริงแล้วควรมีทุนการศึกษา และข้อตกลงที่จะรับเข้าเป็นครูด้วย เพราะขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการก็มีนโยบายบรรจุครูโดยเน้นสาขาที่ขาดแคลนมากเป็นพิเศษก่อนอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่าปัจจุบันปัญหาขาดแคลนครูยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะว่าแม้จะมีผู้สอบได้หรือมีโครงการผลิตครู แต่ปัญหาใหญ่ก็คือไม่มีอัตรารองรับ ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนความต้องการอัตรากำลังปี 2549-2551 พบว่าต้องขอเพิ่มอีก 87,562 อัตรา และครูอัตราจ้างอีก 17,045 อัตรา โดยที่ต้องใช้งบประมาณทั้งสิ้น 13,929,560,760 บาท

นอกจากนี้รักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ขอให้ สคศท. พัฒนาระบบของสำนักเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) การพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน และการส่งเสริมให้มีนักศึกษาฝึกสอนในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งควรส่งเสริมให้มีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มากขึ้นด้วย เพื่อนำผลวิจัยมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอนในระดับต่างๆ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการสอนภาษาไทย เพราะจากผลการสอบระดับชาติ และความเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของเด็กในการสอบวิชาภาษาไทย และภาษาอื่นต่ำกว่าขั้นที่พอใจ เมื่อให้อ่านหนังสือก็ไม่สามารถสรุปใจความได้รวมทั้งให้ปรับปรุงหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูและให้ไปหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เพื่อให้การผลิตครูอาชีวศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาอาชีวศึกษาในอนาคต

ดังนั้น ในปีการศึกษา 2550 ที่กำลังจะมาถึงนี้ เป็นเรื่องที่น่าจับตามอง การผลิตบัณฑิตในสาขาการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นที่มาของการจัดการอภิปรายเรื่อง การปฏิรูปการศึกษากับบทสรุปการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตร 5 ปี) ในการสัมมนาวิชาการ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นฐานให้กับปรัชญาพอเพียง ในวาระเฉลิมฉลองครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่องฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในวันที่ 18 สิงหาคม 2549

ที่มา : “ผลการดำเนินงานโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี),” (2548, พฤศจิกายน). อนุสารอุดมศึกษา.

31(329) : 3-13.

“ศธ.เปิดหลักสูตรครูคู่ขนานแต่ยังขาดอัตราบรรจุ,” (2549, 13 กรกฎาคม).

เดลินิวส์. หน้า 23.

โครงการสัมมนาวิชาการ

เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง

(1) ชื่อโครงการ

โครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง

(2) หน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบ

ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และคณะกรรมการบริหารและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี)

(3) ผู้รับผิดชอบโครงการ

อธิการบดี	ที่ปรึกษา
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	ที่ปรึกษา
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร	ประธานคณะกรรมการ
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์	กรรมการ
คณบดีคณะวิทยาศาสตร์	กรรมการ
คณบดีคณะสังคมศาสตร์	กรรมการ
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	กรรมการ

คณบดีคณะพลศึกษา	กรรมการ
ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	กรรมการ
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์	กรรมการและเลขานุการ
ผู้อำนวยการกองบริการการศึกษา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวกฤษณา สังคริโมกข์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

(4) หลักการและเหตุผล

ภายใต้ภาวะเหตุการณ์วิกฤติหลายเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง และนับวันจะหนักหน่วงยิ่งขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา วัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนส่งผลทำให้เกิด กระบวนการผลักดันให้เกิดการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงทุกภาคส่วนอย่างทั่วด้าน ทั้งนี้ ปัญหาทั้งหลายทั้งปวงล้วนมีที่มาจากคน และจากระบบที่คนเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งการจะแก้ปัญหาทั้งคน และระบบนั้นส่วน หนึ่งก็คือ ต้องวางรากฐานพัฒนาคน พัฒนาเด็กและเยาวชน โดยผ่านระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ ทั้งการสร้างคน สร้างครูต้นแบบ ทั้งการจัดการสร้างหลักสูตร และกระบวนการเรียน การสอนที่ให้แนวคิดปรัชญาพอเพียงเข้ามามีส่วนร่วมกับการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในเรื่องนี้ คณะกรรมการดำเนินการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้แสดงจุดยืนเรื่อง การพัฒนาคน การให้คุณค่าของปรัชญาพอเพียงออกมาอย่างชัดเจน

เพื่อให้เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวทางปัญญา การขับเคลื่อนที่มีพลวัต จึงสมควรจัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง ขึ้น ในวาระครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

(5) วัตถุประสงค์

1. เพื่อร่วมเฉลิมฉลองครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี
2. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ปฏิรูปการศึกษา และปรัชญาพอเพียง
3. เพื่อประมวลประสบการณ์ และความรู้เป็นฐานของการจัดการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาแบบ มีส่วนร่วม และการพัฒนาโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตร 5 ปี)

(6) จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ

1. คณบดีหรือผู้แทนจากสถาบันการศึกษาที่มีคณะศึกษาศาสตร์ หรือ ครุศาสตร์ และที่มีโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตร 5 ปี) 50 สถาบัน ๗ ละ 2 คน รวม 100 คน
2. ผู้แทนจากองค์กรของรัฐ และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รวมทั้งผู้แทนจากสื่อมวลชนด้านการศึกษา 40 คน
3. นิสิตชั้นปีที่ 3 โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตร 5 ปี) 110 คน

รวม 250 คน

(7) วันเวลาและสถานที่

วันศุกร์ที่ 18 สิงหาคม 2549 ณ ห้องประชุมชั้น 2 อาคารวิจัย และการศึกษาต่อเนื่อง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

(8) แผนการดำเนินการ

1. วางแผน และเขียนโครงการ
2. ประสานงานติดต่อวิทยากร และผู้เข้าร่วมสัมมนา

3. จัดพิมพ์เอกสารประกอบการสัมมนา
4. ประเมินผล

(9) **งบประมาณ** ได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อทำกิจกรรมของนิสิตโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) ภาคเรียนที่ 1 / 2549 ได้รับจัดสรร 30% ของงบประมาณเป็นเงิน 247,500 บาท (สองแสนสี่หมื่นเจ็ดพันห้าร้อยบาทถ้วน)

(10) ค่าใช้จ่ายดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ค่าพิมพ์เอกสารประกอบการสัมมนา: รายงานผลการดำเนินงานโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน(หลักสูตร 5 ปี) 95,000 บาท
  - ค่าอาหารกลางวัน อาหารว่างและเครื่องดื่ม (290 บาท x 250 คน) 72,500 บาท
  - ค่าวิทยากร 8 คน 20,000 บาท
  - ค่าเอกสารและวัสดุที่ใช้ในการประชุม (180 บาท x 250 คน) 45,000 บาท
  - ค่ากระเป๋ใส่เอกสารประกอบการสัมมนา (250 ใบ) 15,000 บาท
- รวม 247,500 บาท**

(สองแสนสี่หมื่นเจ็ดพันห้าร้อยบาทถ้วน)

หมายเหตุ ขออภัยเจตนาจ่ายทุกรายการ

(11) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

กำหนดการ

โครงการสัมมนาวิชาการ

เรื่อง “ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง “

ในวาระเฉลิมฉลองครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

ในวันศุกร์ที่ 18 สิงหาคม 2549

ณ ห้องประชุมชั้น 2 อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันศุกร์ที่ 18 สิงหาคม 2549

8.00 น – 8.30 น ผู้เข้าร่วมสัมมนารับเอกสาร และรายงานตัว

8.30 น – 8.45 น อธิการบดีกล่าวต้อนรับ

8.45 น – 9.45 น ศาสตราจารย์ ระบุ ศาคริก กล่าวเปิดงาน และปาฐกถาพิเศษ
เรื่อง “ธรรมชาติ จริยธรรม และปรัชญาพอเพียง”

9.45 น – 10.00 น พักรับประทานอาหารว่าง

10.00 น – 11.00 น ศาสตราจารย์พิเศษเอกวิทย์ ณ ถลาง บรรยายพิเศษ เรื่อง
“ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อ
นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ “

11.00 น – 12.00 น คุณจุฑามาศ บารมีชัย ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคม
แห่งชาติ (สศช.) บรรยายพิเศษ เรื่อง “ ยุทธศาสตร์แผน
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กับ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “

- 12.00 น – 13.00 น พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น – 15.30 น อภิปรายเรื่อง “ การปฏิรูปการศึกษากับบทสรุปโครงการ
ผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตร 5 ปี) “ โดย
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดำเนินการอภิปรายโดย
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 15.30 น – 16.30 น สรุปผลการอภิปราย และปิดสัมมนาโดย
ประธานคณะกรรมการบริหารและพัฒนาหลักสูตรการ
ศึกษาระดับบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี)
รองศาสตราจารย์สุภา ปานเจริญ

คำสั่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ 1680 /2549

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสัมมนาทางวิชาการ

เรื่อง “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

(พ.ศ. 2550-2554) กับการพัฒนาคน

การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง”

ด้วยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะจัดโครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง” ในวันศุกร์ที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ณ ห้องประชุมชั้น 2 อาคารวิจัย และการศึกษาต่อเนื่อง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อให้การจัดโครงการ ดังกล่าวดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 19 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2541 จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง” ดังรายชื่อต่อไปนี้

คณะกรรมการดำเนินการ

อธิการบดี	ที่ปรึกษา
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	ที่ปรึกษา
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร	ประธานคณะกรรมการ
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์	กรรมการ

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์	กรรมการ
คณบดีคณะสังคมศาสตร์	กรรมการ
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	กรรมการ
คณบดีคณะพลศึกษา	กรรมการ
ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ	กรรมการ
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์	กรรมการและเลขานุการ
ผู้อำนวยการกองบริการการศึกษา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวกฤษณา สังคริโมกษ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ฝ่ายพิธีการ

1. อาจารย์จันทร์ทิพย์ ลิ้มทอง
2. อาจารย์ ดร.พรเพ็ญ ศาสตร์วาริยาภรณ์

การดำเนินงาน

1. จัดลำดับพิธีการบนเวทีให้เหมาะสมเป็นไปตามกำหนดการ
2. กำกับดูแลความเรียบร้อยบนเวที การจัดโต๊ะบรรยาย/อภิปราย
3. ดำเนินการกำกับ ควบคุมบนเวที

ฝ่ายเลขานุการ

1. นางคณิษฐ์ ไพศาว์พัฒนนะ
2. นางสาวกฤษณา สังคริโมกษ์
3. นางสาวณิชา ศพรประเสริฐรัตน์
4. นางสาวอรรณพ ประพฤติธรรม

การดำเนินงาน

1. ประสานงานกับทุกฝ่ายพร้อมอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ
2. ประสานงานเรื่องการจัดสถานที่และขอใช้สถานที่
3. ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดประชุมและเตรียมงาน

4. ประสานงานอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ และ
การต้อนรับ

5. สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมาย

ฝ่ายจัดเตรียมเอกสารและวัสดุ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นงนารถ ชัยรัตน์	
2. นางสาวกฤษณา	สังคริโมกษ์
3. นางจิตติพร	รอดวรรณะ
4. นางสาวอรรณณ	ประพุดิธรรม
5. นางสาวณิชาธิศา	พรประเสริฐรัตน์
6. นายพิพัฒน์	สมใจ
7. นายมนัส	นิมนวล

การดำเนินงาน

1. จัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุม และบรรจุในกระเป๋าสเอกสาร
2. จัดทำหนังสือเชิญประชุม
3. จัดซื้อวัสดุเพื่อใช้ในการประชุม

ฝ่ายจัดเลี้ยงและของที่ระลึก

1. นางสาวพรรณราย	ประสิทธิ์ราพันธุ์
2. นางสาวกฤษณา	สังคริโมกษ์
3. นางอุไร	ฉายแก้ว

การดำเนินงาน

1. จัดเตรียมอาหาร และเครื่องดื่ม
2. จัดหาแก้วน้ำ และอุปกรณ์ที่เหมาะสม พร้อมน้ำดื่ม ให้กับประธานและ
วิทยากร
3. จัดเตรียมของที่ระลึกให้กับวิทยากร

ฝ่ายต้อนรับ

1. เลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
2. เลขานุการคณะพลศึกษา
3. เลขานุการคณะสังคมศาสตร์
4. เลขานุการคณะมนุษยศาสตร์
5. เลขานุการคณะวิทยาศาสตร์
6. เลขานุการคณะศิลปกรรมศาสตร์
7. นางสาวอรรฉรม ประพฤติธรรม
8. นางสาวณิชาธิศา พรประเสริฐรัตน์

การดำเนินงาน

1. แบ่งหน้าที่ต้อนรับแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน
2. กำหนดจุดรับแขก ตั้งแต่ทางขึ้นห้องประชุม ถึงห้องประชุม
3. รับ-ส่งแขก ผู้มีเกียรติ วิทยากร โดยประสานกับฝ่ายยานพาหนะ
4. กำหนดการแต่งกาย

ฝ่ายรับลงทะเบียน

1. นางวินิดา เจียรระนัย
2. นางอุไร ฉายแก้ว
3. นางสาวสมพิศ ประเสริฐชาติ
4. นางจิตติพร รอดวรรณะ
5. นางสุปราณี กุปสุวรรณ
6. นางจงกล ไยมุง

การดำเนินงาน

1. ทำแบบฟอร์มลงทะเบียน พร้อมรายชื่อผู้เข้าสัมมนา
2. รับลงทะเบียนและแจกเอกสาร

ฝ่ายการเงิน

1. นางคัชเนีย โปคาวัฒน์
2. นางสาวกฤษณา สังคริโมกษ์
3. นางสาวนวลปรางค์ คุณภักดิ์
4. นางสาวสมพิศ ประเสริฐชาติ

การดำเนินงาน

1. ควบคุมดูแลรายจ่ายในการดำเนินงาน
2. ทำเรื่องเบิก-จ่าย งบประมาณของโครงการฯ ภายในกำหนดเวลา

ฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์

1. นายไพรัตน์ ดีเทียนอินทร์
2. นายเมธี คชาไพร
3. นายนิพนธ์ พารา
4. นายน้อม ชลศิริ

การดำเนินงาน

1. เตรียมอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์
2. บันทึกเทปและตัดต่อภาพในวันจัดงาน
3. จัดหาเพลงบรรเลงภายในงานอย่างเหมาะสม

ฝ่ายประชาสัมพันธ์

1. อาจารย์พิศรวัศ ภูทอง
2. นางสาวอุไรวรรณ วรรณะ
3. นางสาวแมนวดี นุญฤทธิ์

การดำเนินงาน

1. ประสานงานเกี่ยวกับการจัดงาน

2. เสนอและประชาสัมพันธ์ข่าวทางสื่อต่าง ๆ
3. ถ่ายรูปภาพกิจกรรมในงาน

ฝ่ายสถานที่ ยานพาหนะและความปลอดภัย

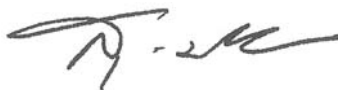
1. อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์
2. นายสมนึก รุ่งเรือง
3. นายไพฑูรย์ รัตนศิริ
4. นายภูวนัย นาไชยสิทธิ์
5. นายสมจิตต์ พ่วงปิ่นเพชร
6. นายสุพจน์ ดวงเพชร

การดำเนินงาน

1. เตรียมสถานที่จอดรถ
2. อำนวยความสะดวกด้านสถานที่จอดรถ แก่ผู้บริหาร สถาบัน วิทยากร และผู้ร่วมงาน
3. ดูแลความปลอดภัยแก่ผู้เข้าร่วมการสัมมนา
4. ประสานงานกับส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2549

(รองศาสตราจารย์สุภา ปานเจริญ)

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รักษาราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บันทึกท้ายเล่ม

รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กับการพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และการสร้างพื้นที่ให้กับปรัชญาพอเพียง” ภายใต้นหนังสือชุด “ความเป็นคน ความเป็นครู 3” เป็นผลมาจากการสัมมนาวิชาการเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2549

โดยเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้เป็นไปตามกำหนดการที่วางไว้ทุกประการ ยกเว้นสาระจากการอภิปรายช่วงท้ายเรื่อง “การปฏิรูปการศึกษา กับ บทสรุปโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี)” ที่รายงานเล่มนี้มิได้นำเอาผลการอภิปรายมาตีพิมพ์เนื่องเพราะมีเวลาจำกัดจากเงื่อนไขเวลาการปิดงบประมาณ จึงไม่สามารถถอดเนื้อหามาตีพิมพ์ได้ทัน แต่ทั้งนี้ ผลการอภิปรายโดย 5 คนบดี จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยทักษิณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จะมีการนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ ในหนังสือ **ความเป็นคน ความเป็นครู** ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายดำเนินการสัมมนา ได้นำความเห็นจากคนบดีที่ตอบรับ 18 สถาบัน (ในจำนวนที่ขอสัมภาษณ์ 50 สถาบัน) มาตีพิมพ์แทน โดยประเด็นการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับประเด็นการอภิปรายในช่วงท้าย คณะผู้จัดทำรายงานการสัมมนาจึงต้องทั้งขออภัยและขอขอบคุณมา ณ ที่นี้พร้อมๆ กัน

สุดท้าย ในนามของกรรมการและเลขานุการโครงการสัมมนา ต้องขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมที่ทำให้การสัมมนาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ท่ามกลางภารกิจที่ยังไม่เสร็จสิ้น

ภารกิจที่ยังไม่เสร็จสิ้นนั่นก็คือ การสร้างพลังร่วมเพื่อขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษาภายใต้ระบบคิดใหม่ จิตสำนึกใหม่ ที่ทุกภาคส่วนจะต้องเข้ามา มีส่วนร่วม โดยไม่ฝากความหวังไว้ที่ภาคการเลือกตั้งหรือผู้มีอำนาจทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

กรรมการและเลขานุการโครงการสัมมนาฯ

